

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie-
Belgické království a Nizozemsko**

Bc. Jan Pešek

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jan Pešek

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie – Belgické království a Nizozemsko

Název anglicky

Economic development in selected countries of the European Union – the Kingdom of Belgium and the Netherlands

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat hospodářský vývoj Belgického království a Nizozemska s vyhodnocením aktuálního stavu vybraných makroekonomických ukazatelů. Dílčím cílem je zhodnocení sledovaných ekonomik s využitím makroekonomických ukazatelů a provedení jejich komparativní analýzy.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a analytické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. Analytická část se bude zabývat analýzou základních vybraných makroekonomických ukazatelů. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí. V práci bude použita především metoda deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Belgické království, Nizozemsko, hospodářský vývoj, ekonomický rozvoj, hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, státní rozpočet, platební bilance.

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J. SEKERKA, B. STARÁ, D. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

HARASIMOVÁ, S. Makro a mikroekonomie. Opava: Optys, 2010. ISBN 978-80-85819-78-6.

JUREČKA, V. Makroekonomie. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3258-9.

KLÍMA, Jan. Makroekonomie. Brno: MZLU Brno, 2004. ISBN 80-86575-71-3.

MANKIW, N G. Zásady ekonomie. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-891-1.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 30. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 02. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie- Belgické království a Nizozemsko" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. března 2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Mgr. Elizbaru Rodonaiovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, za ochotu, cenné rady a vstřícnost během vedení této práce.

Hospodářský vývoj ve vybraných státech Evropské unie- Belgické království a Nizozemsko

Abstrakt

Tématem této diplomové práce je hospodářský vývoj ve dvou členských státech Evropské unie, konkrétně v Belgickém království a Nizozemsku. První teoretická část nabízí popis základních makroekonomických ukazatelů, které jsou stěžejní pro analytickou část diplomové práce. Jedná se například o hrubý domácí produkt, inflaci, nezaměstnanost nebo platební bilanci. Dále se v teoretické části nachází definice hospodářského cyklu, jeho fáze a různé metody výpočtu už zmiňovaných makroekonomických ukazatelů. Ve druhé části diplomové práce je čerpáno z poznatků teoretické práce a jsou zde shromážděny informace a údaje z databáze světové banky, statistického úřadu Evropské unie či statistických úřadů jednotlivých zkoumaných států. Všechna takto získaná data jsou přehledně zpracována do tabulek či grafů a následně okomentována. Pomocí těchto grafů je poté zhodnocen makroekonomický vývoj každé země a je zde také díky grafům možné pozorovat srovnání vývoje obou ekonomik a posléze jsou představeny největší rozdíly ve vývoji. Sledované období je mezi lety 2006 a 2020 a jednotlivé makroekonomické ukazatele jsou pro přehlednost rozděleny do dílčích úseků analytické části. Hlavním cílem této diplomové práce je pomocí makroekonomických ukazatelů popsat hospodářský vývoj v Belgickém a Nizozemském království. Dílčím úkolem je dané ekonomiky porovnat a posoudit, zda se obě země vyvíjely podobně, nebo jsou ve vývoji nějaké rozdíly.

Klíčová slova: Belgické království, Nizozemsko, hospodářský vývoj, ekonomický rozvoj, hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, státní rozpočet, platební bilance, Evropská unie

Economic development in selected countries of the European Union - the Kingdom of Belgium and the Netherlands

Abstract

The topic of this thesis is economic development in two member states of European Union, namely the Kingdom of Belgium and the Netherlands. The first part of this thesis offers a description of main macroeconomic indicators, which are crucial for the analytical part of the thesis. Specifically, it is the gross domestic product, inflation, unemployment and balance of payments. Each of these macroeconomic indicators is analyzed and described in the first part of the work. There is a definition of the business cycle and its types and phases or various methods of calculating the already mentioned macroeconomic indicators. The second part of the work collects data from databases of the World bank, the Statistical Office of the European Union (Eurostat), the Netherlands Statistical Office or the Belgium Statistical Office. All these data are processed into tables or graphs and commented. The macroeconomic development of each country is then evaluated. Graphs offer a comparison of the development of both economies and show the biggest differences. The monitored period is between 2006 to 2020. The individual macroeconomic indicators are divided into sub-sections of the analytical part of work. The aim of this thesis is to use macroeconomic indicators to describe the economic development in the Kingdom of Belgium and the Netherlands. A partial task is about to compare whether the two economies have developed similarly or whether there are some differences in development.

Keywords: Belgium, Netherlands, economic development, gross domestic product, inflation, unemployment, state budget, balance of payments, European Union

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Makroekonomické subjekty	15
3.1.1 Domácnosti	16
3.1.2 Firmy.....	16
3.1.3 Zahraničí	16
3.2 Hospodářská politika.....	17
3.2.1 Nástroje	17
3.2.1.1 Fiskální politika	18
3.2.1.2 Monetární politika	19
3.3 Hospodářské cykly	20
3.3.1 Fáze expanze.....	21
3.3.2 Fáze vrcholu.....	21
3.3.3 Fáze kontrakce	21
3.3.4 Fáze dna	21
3.4 Makroekonomické ukazatele	23
3.4.1 HDP	24
3.4.2 Inflace	27
3.4.3 Nezaměstnanost	34
3.4.4 Platební bilance.....	38
4 Vlastní práce	41
4.1 Evropská unie.....	41
4.2 Nizozemské království	42
4.2.1 Vývoj HDP v Nizozemsku	45
4.2.2 Vývoj inflace v Nizozemsku.....	47
4.2.3 Vývoj nezaměstnanosti v Nizozemsku	49
4.2.4 Vývoj běžného účtu platební bilance a obchodní bilance v Nizozemsku. 52	
4.3 Belgické království.....	56
4.3.1 Vývoj HDP v Belgii.....	59
4.3.2 Vývoj inflace v Belgii.....	61
4.3.3 Vývoj nezaměstnanosti v Belgii	62
4.3.4 Vývoj běžného účtu platební bilance a obchodní bilance v Belgii.....	65
4.4 Komparace vývoje nizozemské a belgické ekonomiky	68

4.4.1	HDP na obyvatele	68
4.4.2	Inflace.....	70
4.4.3	Míra nezaměstnanosti	71
4.4.4	Zahraniční obchod.....	75
5	Výsledky a diskuse	80
6	Závěr.....	83
7	Seznam použitých zdrojů.....	86
7.1	Tištěné dokumenty	86
7.2	Elektronické dokumenty.....	87

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Hospodářské cykly	22
Obrázek 2:	Magický čtyřúhelník.....	23
Obrázek 3:	Poptávková inflace	31
Obrázek 4:	Nákladová inflace.....	32

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Vývoj počtu obyvatel v Nizozemsku.....	43
Tabulka 2:	Vývoj počtu obyvatel v Belgii	57
Tabulka 3:	Nejvýznamnější exportní destinace 2020	79

Seznam grafů

Graf 1:	Vývoj HDP v Nizozemsku	46
Graf 2:	Vývoj HDP na obyvatele v Nizozemsku.....	47
Graf 3:	Vývoj inflace v Nizozemsku	48
Graf 4:	Vývoj míry nezaměstnanosti v Nizozemsku	49
Graf 5:	Vývoj míry nezaměstnanosti podle pohlaví v Nizozemsku	51
Graf 6:	Vývoj míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let v Nizozemsku	52
Graf 7:	Vývoj obchodní bilance v Nizozemsku.....	53
Graf 8:	Nejvýznamnější exportní destinace Nizozemska 2020	54
Graf 9:	Vývoj HDP v Belgii	59
Graf 10:	Vývoj HDP na obyvatele v Belgii	60
Graf 11:	Vývoj inflace v Belgii.....	61
Graf 12:	Vývoj míry nezaměstnanosti v Belgii	62
Graf 13:	Vývoj Míry nezaměstnanosti podle pohlaví v Belgii	63
Graf 14:	Vývoj míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let v Belgii	64
Graf 15:	Vývoj obchodní bilance v Belgii	66
Graf 16:	Nejvýznamnější exportní destinace Belgie 2020.....	67
Graf 17:	Komparace vývoje HDP na obyvatele.....	68
Graf 18:	HDP na obyvatele 2020	69
Graf 19:	Komparace vývoje míry inflace	71
Graf 20:	Komparace vývoje míry nezaměstnanosti	72
Graf 21:	Komparace vývoje míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15-24 let	74

Graf 22: Míra nezaměstnanosti 2020.....	75
Graf 23: Komparace vývoje obchodní bilance	77
Graf 24: Export Nizozemska dle kontinentů	78
Graf 25: Export Belgie dle kontinentů.....	78

Seznam použitých zkratek

CBS - Nizozemský statistický úřad

ECB - Evropská centrální banka

EU - Evropská unie

EU27 - Zkratka zahrnující všech dvacet sedm států Evropské unie

EUROSTAT - Statistický úřad Evropské unie

HDP - Hrubý domácí produkt

HNP - Hrubý národní produkt

HP - Hospodářská politika

NATO - Severoatlantická aliance

OSN - Organizace spojených národů

OSVČ - Osoba samostatně výdělečně činná

STABEL - Belgický statistický úřad

UNESCO - Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu

WTO - Světová obchodní organizace

1 Úvod

Evropská unie představuje uskupení několika evropských států s cílem vzájemné pomoci a podpory při ekonomickém rozvoji jednotlivých členských států. Mimo to nabízí i usnadnění spolupráce mezi členy a mezi hlavní cíl si také klade podporu dodržování základních lidských práv a svobod. Evropskou unii tvoří po odchodu Velké Británie celkem dvacet sedm států. Mezi její zakládající státy se mimo jiné řadí Nizozemsko a Belgie. Jedná se o státy, které se nacházejí v severozápadní části Evropy, a kromě společné hranice spojuje tyto dva státy také dlouhá společná historie. V minulosti ještě navíc s Lucemburskem tvořily jedno státní zřízení se společným hospodařením. Dnes už tyto státy hospodaří samostatně, ale vzájemné vztahy udržují nejen v rámci Evropské unie, ale také v rámci společenství zvaného Benelux. Oba tyto státy lze považovat za velice vyspělé s tržní ekonomikou a za jedny z nejsilnějších ekonomik v rámci Evropské unie. Významnost postavení Belgie v Evropské unii navíc podtrhuje fakt, že v Bruselu se nachází několik institucí právě EU a toto město je považováno za hlavní město Evropy.

Mezi hlavní cíle hospodářské politiky většiny států lze určitě zahrnout společenský blahobyt, nebo tradiční hospodářské cíle v podobě udržení několika základních makroekonomických údajů v předem stanovených hodnotách. Za jeden z nejdůležitějších ukazatelů výkonnosti ekonomiky kteréhokoliv státu je považován hrubý domácí produkt. Mezi další cíle hospodaření států lze zařadit i nízkou míru nezaměstnanosti nebo stabilní míru inflace, či dosažení vyrovnaného účtu platební bilance.

Během posledních několika let zasáhlo státy Evropské unie hned několik krizí, které měly následně ať už globální dopad, nebo jen dopad v rámci Evropy. Mezi ty nejvýznamnější patří bezpochyby Velká recese, kterou způsobila americká hypoteční krize a následně se dostala až do Evropy a pro většinu států představovala velký zásah do hospodaření. I následná dluhová krize v eurozóně, které je Belgie i Nizozemsko součástí a platí se tedy v těchto zemích eurem, znamenala pro většinu zemí Evropské unie značné problémy v hospodářském vývoji. Posledním zásahem, nejen do ekonomik států, ale i do života běžných lidí byla pandemie, která vypukla v Evropě na jaře roku 2020 a je problémem i v současné době. Pandemie sebou přinesla spoustu restrikcí a ekonomika celé Evropské unie musela čelit velkým překážkám ve vývoji. Všechny tyto proměnné naznačují určitá rizika a nástrahy v hospodářském vývoji obou zemí, které jsou předmětem zkoumání této práce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je pomocí vybraných makroekonomických ukazatelů analyzovat a popsat vývoj hospodářské politiky v Belgickém království a Nizozemsku během předem určeného sledovaného období. Dílčím cílem je provedení komparativní analýzy v rámci hospodářského vývoje obou zemí. První teoretická část práce má za cíl definovat základní makroekonomické pojmy, které jsou stěžejní pro druhou, analytickou část práce. Druhá část práce se zabývá sběrem a vyhodnocováním získaných hodnot jednotlivých ukazatelů zkoumaných zemí.

2.2 Metodika

Diplomová práce byla rozdělena do dvou částí, teoretické a analytické. Teoretická část práce byla zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů, čerpány byly rovněž aktuální informace z odborných internetových zdrojů. Stěžejními publikacemi pro teoretickou část diplomové práce byly knihy od autorů Josefa Brčáka a kolektivu, od autorky Heleny Fialové, nebo také od autora G. N. Mankiwa. Nejdříve byly v teoretické části představeny základní pojmy tržní ekonomiky, jednotlivé nástroje hospodářské politiky, nebo dílčí části hospodářského cyklu. Stěžejní problematikou první části diplomové práce byl popis základních makroekonomických ukazatelů, které byly využity následně v analytické části práce. Mezi tyto ukazatele patří hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a platební bilance. U každého ukazatele byly představeny metody výpočtu a také jednotlivé typy jak u inflace, tak u nezaměstnanosti. Dále byl popsán význam jednotlivých ukazatelů při zkoumání výkonnosti ekonomiky.

Analytická část se zabývala analýzou základních vybraných makroekonomických ukazatelů, které byly představeny v první teoretické části práce. V úvodu analytické části byl uveden stručný popis jednotlivých zkoumaných států a také krátké představení Evropské unie. U tohoto představení bylo také využito grafického zobrazení počtu vývoje počtu obyvatel v rámci přehledné tabulky. Sekundární data byla shromažďována pro nejdůležitější ukazatele, kde prvním z nich byla celková hodnota HDP, ale také ukazatel tempa růstu HDP a HDP v přepočtu na obyvatele. Dalším ukazatelem zkoumaným

v analytické části je obecná míry nezaměstnanosti obou států, u tohoto ukazatele byla také prozkoumána struktura nezaměstnanosti podle pohlaví nebo nezaměstnanost rizikové věkové skupiny obyvatel do 24 let. Dalším zkoumaným ukazatelem byla míra inflace. Posledním zkoumaným makroekonomickým ukazatelem v analytické části byla platební bilance a převážně její část v podobě obchodní bilance, která zahrnuje údaje pro export a import zboží jednotlivých zemí.

Pro analýzu shromážděných údajů byla využita statistická analýza dat. Aktuální i starší data byla čerpána ze statistického úřadu Belgie (STABEL), statistického úřadu Nizozemska (CBS), z databáze světové banky, nebo ze statistického úřadu Evropské unie (EUROSTAT). V této části byly identifikovány důvody změn ve vývoji jednotlivých ukazatelů. Pro přehledné zpracování získaných dat byly použity metody grafického zobrazení v podobě sloupcových a spojnicových grafů. Tyto grafy nabízejí pohled na vývoj jednotlivých ukazatelů a nabízejí i přehledné porovnání vývoje daných zemí se zeměmi Evropské unie. Pro nastínění jednotlivých exportních partnerů daných zemí a pro představení jejich důležitosti pro zkoumané ekonomiky byly použity výsečové grafy. Celá analytická část práce je rozdělena do dílčích úseků, které nabízejí pohled na jednotlivé ukazatele nejprve první země a následně té druhé. Zkoumané období pro analytickou část práce bylo stanoveno mezi lety 2006 a 2020 a zahrnuje tedy patnáct let vývoje každého státu. V práci byla použita především metoda deskripce a metoda komparativní analýzy, to hlavně v části komparace vývoje obou států. I v této části práce byly využity pro přehledné nastínění vývoje jednotlivé grafy, které nabízejí porovnání vývoje jak obou zemí, tak všech zemí Evropské unie. Do části komparace jednotlivých států byly také zahrnuty údaje všech ukazatelů pro jednotlivé země EU za rok 2020 a je zde tedy nastíněno postavení zkoumaných zemí v tomto uskupení v posledním sledovaném období.

Stěžejní informace pro základ výzkumu tvořily internetové zdroje a různé informační a vzdělávací články či příspěvky na už zmiňovaných statistických úřadech jednotlivých států a také na statistickém úřadu Evropské unie, nebo na samotných webových stránkách EU. Následně v části Výsledky a diskuse byly shrnuty nejdůležitější výsledky analytické části diplomové práce.

3 Teoretická východiska

Makroekonomie

„Makroekonomie je součástí ekonomie, která studuje chování národního hospodářství jako celku“ (Sojka, 1996, s. 36). Používá se velké množství makroekonomických ukazatelů, které zkoumají stav a vývoj ekonomiky. Tyto ukazatele mohou zkoumat nezaměstnanost, inflaci, úroveň produktu národního hospodářství a mnohem více. Všechny tyto ukazatele a jejich následné výstupy lze následně srovnávat na mezinárodní úrovni (Brčák a kol., 2018).

Ekonomické problémy lze řešit v praxi v podstatě dvěma způsoby. (V minulosti bylo možné se setkat i se zvykovým typem ekonomiky, ovšem ten až na drobné výjimky patří minulosti.) První možností je tedy volný, nebo také svobodný trh, kdy tato možnost řeší základní ekonomické otázky převážně kladně a má významné místo ve vývoji lidské civilizace. Druhou možností je poté centrální koordinace, kdy jsou ekonomické činnosti řízeny pomocí plánů. Tržní mechanismus ovlivňuje chování a vztahy jednotlivých subjektů a pomáhá k řešení tří problémů tržního hospodářství. A to: Co vyrábět? Jak to vyrábět? Pro hoho vyrábět (Fialová, 2007).

„V tržním systému se ekonomické subjekty rozhodují v zásadě samy“ (Sojka, 1996, s. 25).

Trh

Jedná se o společenskou instituci, kde se setkává nabídka s poptávkou. Cílem jednání na trhu je dohoda o prodeji a koupi. O trhu je možné mluvit obecně, ale také je možné rozlišovat jednotlivé druhy trhů, jako např.: trh zboží, trh práce, nebo finanční trh (Sojka, 1996).

3.1 Makroekonomické subjekty

Na trhu se setkávají různé subjekty za účelem směny. Na trh tyto subjekty vstupují buďto jako prodávající, nebo jako kupující. Směna probíhá prostřednictvím peněz, které jsou směněny za výrobky, služby, nebo výrobní faktory. Mezi makroekonomické, neboli tržní subjekty řadíme domácnosti, firmy a vládu (Brčák a kol., 2013). Kniha Makroekonomie uvádí ještě další subjekt, kterým je mezinárodní směna a je nazýván

zahraničí. Všechny tyto subjekty se účastní koloběhu statků, služeb, výrobních faktorů, důchodů a výdajů (Brčák a kol., 2018).

3.1.1 Domácnosti

V případě domácností se může jednat jak o jednotlivce, tak o rodiny. Domácnosti vstupují na trh jako kupující v případě, kdy chtějí uspokojit své potřeby nákupem výrobků či služeb. Pokud na trh vstupují v roli prodávajícího, nabízejí výrobní faktory, které vlastní. Za poskytnuté výrobní náklady získávají domácnosti různé příjmy (mzda, plat, zisky, dividendy, úroky...) (Sojka, 1996). Důchody pro domácnosti nemusí plynout jen z prodeje výrobních faktorů, mohou je získat také v podobě transferových plateb, zde se může jednat o starobní důchod, sociální dávky a různé jiné příspěvky. Veškeré důchody použité domácnostmi lze zařadit do tří kategorií. První jsou spotřební výdaje domácností, kam spadá nákup statků a služeb. Druhou jsou daně, které domácnosti musí zaplatit a třetí skupinou, ke které mohou využívat důchody, jsou úspory. Tyto úspory mohou následně nejrůznějšími způsoby investovat (Brčák a kol., 2013).

3.1.2 Firmy

Dalším důležitým subjektem na hospodářském trhu jsou firmy, podniky, nebo výrobci. „*Firmy jsou chápány jako subjekty, které usilují o takové podnikání, při kterém dosahují pokud možno maximálního zisku*“ (Sojka, 1996, s. 17). I Firma může na trh vstupovat jak jako kupující, tak jako prodávající. Pokud je v roli kupujícího, poptává od domácností jejich výrobní faktory. V případě prodávajícího nabízí na trhu statky či služby, které vyprodukovala. Důchody firem tvoří tři základní oblasti výdajů ostatních sektorů, jsou to spotřební výdaje domácností, výdaje na investiční statky (financovány úsporami všech sektorů) a vládní výdaje na nákup statků a služeb (Brčák a kol., 2018). I u firem existují tzv. transferové platby, zde převážně v podobě subvencí. Naopak důchody používá firma k zaplacení daní, na úhradu všech nákladů a k tvorbě hrubých úspor podniků (Brčák a kol., 2013).

3.1.3 Zahraničí

Jedná se o hromadné označení pro domácnosti, firmy a vlády jiných zemí. Stát může být ve vztahu k zahraničí v případě obchodu buďto odběratelem, kdy nakupuje statky

a služby ze zahraničí (dovoz, import), nebo dodavatelem, kdy vyváží a prodává zboží do zahraničí (vývoz, export). Veškeré údaje mezinárodního obchodu jsou bedlivě sledovány a následně zahrnuty do výpočtu salda těchto obchodů. Jedná se o export snížený o hodnotu importu. Pokud je stát nakloněn mezinárodní směně a také ji podniká, nazývá se ekonomika tohoto státu jako otevřená, pokud stát nepůsobí na mezinárodní směně, je tato ekonomika označována jako uzavřená (Brčák a kol., 2018).

3.2 Hospodářská politika

„Konkrétní pravidla a opatření, kterými vláda řídí, reguluje nebo usměrňuje chod hospodářství země“ (Fialová, 2007, s. 64). Hlavním důvodem těchto zásahů státu je snaha o nápravu nedokonale fungujícího trhu. Nutno zmínit, že každá země má jinou hospodářskou politiku a to ať už s ohledem na tradice dané země, náboženské vnímání nebo zkušenosti. Dále je hospodářská politika v každé zemi ovlivňována politickým systémem nastoleným v zemi, nebo silou nadnárodních, či mezinárodních organizací, ovšem do podoby hospodářské politiky dané země promlouvá i spousta dalších proměnných (Brčák a kol., 2018). Nositelem HP může být tedy jak stát a jeho orgány, tak i mezinárodní organizace, nebo nadnárodní organizace.

Hlavním důvodem těchto opatření je udržení fungujícího trhu. Jedná se tedy především o stabilitu ekonomiky a následně její růst. S ohledem na jednotlivé cíle lze také mluvit o magickém mnohoúhelníku, čtyřúhelníku a jiných. V tomto případě se jedná o několik základních makroekonomických údajů, které se snaží hospodářská politika ovlivňovat s cílem zlepšení těchto ukazatelů a tak i ekonomické situace v zemi. Může se jednat o snahu dosahovat co nejnižší možné míry nezaměstnanosti, nebo cíl udržení všeobecné cenové hladiny (Brčák a kol., 1992).

3.2.1 Nástroje

K samotnému zásahu do hospodářství je možné využít několik nástrojů, které se od sebe liší v míře zásahu do ekonomiky, nebo v cílech ovlivňování. Mezi nejdůležitější patří nástroje fiskální politiky a monetární politiky, jako další je možné uvést nástroje důchodové politiky, nebo zahraničně obchodní politiky (Fialová, 2007).

3.2.1.1 Fiskální politika

Fiskální politika je prosazovaná prostřednictvím vlády (ministerstva, krajské a obecní úřady). Snahou fiskální politiky je udržení stabilního ekonomického růstu, nebo v opačném případě zabránit jejímu přehřívání. „*Je to v podstatě vědomé využívání státního rozpočtu k ovlivňování ekonomiky a dosažení vytyčených cílů*“ (Brčák a kol., 2018, s. 218). Tato politika bývá také označována jako rozpočtová, a plní funkci přerozdělovací, alokační a stabilizační.

Státní rozpočet

Jedná se v podstatě o finanční plán hospodaření státu, který musí být před používáním finančních prostředků schválen ve formě zákona. V průběhu čerpání i na konci období se posuzuje skutečný rozpočet ke vztahu k plánovanému. U sestavování rozpočtu se bere ohled na cíle ekonomiky, současnou ekonomickou situaci, jak si stát vedl po hospodářské stránce v předchozích letech a v neposlední řadě i predikci vývoje ekonomiky jak dané země tak světové. Rozpočet tvoří dvě strany. Strana příjmová a strana výdajová. Pokud na konci období převyšují výdaje příjmy, hovoří se o schodkovém rozpočtu, naopak pokud jsou vyšší příjmy nežli výdaje, hovoří se o přebytku. Pokud nastane situace, kdy jsou obě hodnoty v rovině, jedná se o vyrovnaný rozpočet (Brčák a kol., 2018).

Druhy a nástroje fiskální politiky

Mezi nejvýznamnější příjmy do státního rozpočtu jsou zařazeny daně přímé i nepřímé a dále sociální pojištění, veřejné zdravotní pojištění a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti. Mezi příjmy státního rozpočtu se také řadí přijaté úroky a příjmy z různých pronájmů či prodejů státního majetku. Naopak mezi výdaje ze státního rozpočtu lze zařadit transferové platby sociálního charakteru, různé vládní nákupy, transferové platby podnikům, nebo také úrok, který plyne z veřejného dluhu (Brčák a kol., 2018).

Expanzivní politika

Tento nástroj fiskální politiky má za úkol podpořit výkon ekonomiky daného státu. Vláda se snaží o zvýšení agregátní poptávky a to především za pomoci zvyšování transferových plateb, zvyšováním vládních nákupů a snižováním zdanění (Brčák a kol., 2018). V knize Heleny Fialové autorka uvádí, že takto je ekonomický růst ovlivňován

převážně v období deprese a důsledkem těchto kroků bývá zvýšení výdajů státního rozpočtu, což vede k vzniku, nebo zvětšení schodku státního rozpočtu (Fialová, 2007).

Restriktivní politika

Tento nástroj naopak od expanzivní politiky má za úkol ekonomiku omezit prostřednictvím omezení agregátní poptávky. Cílem je zvýšit příjmy státního rozpočtu a omezit výdaje. Výsledkem je snížení schodku, nebo přebytkový státní rozpočet, který funguje jako protiinflační opatření, ovšem za okolností utlumení ekonomické aktivity v zemi (Fialová, 2007). Restriktivní politika bývá realizována prostřednictvím snižování transferových plateb, snižování vládních nákupů a také za pomoci zvyšování zdanění (Brčák a kol., 2018).

Kolektiv autorů v knize Makroekonomie uvádí navíc dělení na diskrétní opatření a vestavěné stabilizátory. V případě diskrétních, neboli záměrných opatření, se jedná o jednorázová opatření vlády k zásahu do ekonomiky. Může se jednat o změnu daňových sazeb, změnu výše položek rozpočtových výdajů, nebo o změnu ve struktuře příjmů a výdajů. Naopak vestavěné, neboli automatické stabilizátory, fungují v ekonomice nepřetržitě od svého zavedení a není tedy nutné jejich neustále schvalování a zavádění. Mezi nejvýznamnější vestavěné stabilizátory je možné zařadit progresivní zdanění příjmu, nebo podpory v nezaměstnanosti (Brčák a kol., 2018).

3.2.1.2 Monetární politika

Nositelem monetární politiky je centrální banka. Zde se jednotlivé státy mohou lišit, protože v každé zemi má centrální banka jiné možnosti jak ovlivňovat vývoj ekonomiky. Monetární politika bývá nazývána také jako měnová politika. Jedná se o činnost, kdy je kontrolováno množství peněz v ekonomice, jsou regulovány podmínky úvěrů. Centrální banky tedy vykonávají funkci emisního monopolu, provádí monetární politiku a ještě vykonává devizovou činnost (Brčák a kol., 2018).

Druhy a nástroje monetární politiky

Nabídku peněz může centrální banka ovlivnit buďto diskontní sazbou, operacemi na volném trhu, nebo pomocí stanovení míry minimálních povinných rezerv obchodních bank. Kromě těchto nástrojů může centrální banka využít i nástroje selektivní (nejrůznější regulační zásahy ve sféře úvěrů).

Expanzivní politika

Pokud je cílem centrální banky zvýšit nabídku peněz v ekonomice, používá expanzivní ekonomiku. Jedná se především o snižování diskontní sazby, nakupování cenných papírů, snižování stanovené míry minimálních povinných rezerv obchodních bank. Při expanzivní politice se v zemi zvyšuje investiční činnost a tím je podpořen růst HDP (Fialová, 2007).

Restriktivní politika

Probíhá prostřednictvím zvyšování diskontní sazby, prodeje cenných papírů a zvyšování stanovené míry minimálních povinných rezerv obchodních bank. Všechny tyto nástroje vedou ke snižování nabídky peněz v ekonomice a utlumení ekonomického růstu v zemi. Během tohoto útluhu v zemi klesá investiční činnost a tím se snižuje i tempo růstu HDP (Fialová, 2007).

3.3 Hospodářské cykly

Výkonnost tržních ekonomik bývá většinou z dlouhodobého hlediska rostoucí a roste tedy jejich reálný HDP. Ovšem tato rostoucí tendence není rovnoměrná a tempa růstu jsou v jednotlivých časových obdobích rozdílná. „*Hospodářský růst je procesem, jímž se zvyšuje schopnost národního hospodářství vyrábět statky a služby*“ (Sojka, 1996, s. 69). Kolektiv autorů knihy Makroekonomie uvádí, že toto má za následek také růst důchodů a tím i zvyšování spotřeby domácností. Zároveň je využito více pracovní síly, což vede k menší nezaměstnanosti. Ovšem ekonomický růst může být zpomalen několika problémy a mohou se objevit různé překážky (Brčák a kol., 2018). Ekonomické cykly jsou časová období, kdy ekonomická aktivita vykazuje určité výkyvy v podobě kolísání reálného produktu, zaměstnanosti, zisků a jiných makroekonomických veličin. Nastávají situace, kdy se reálný produkt oddaluje od potenciálního. Následně se v ekonomii tomuto rozdílů, mezi reálným a potenciálním produktem, říká produkční mezera. „*Cílem hospodářské politiky je, aby tato mezera, ať už kladná, nebo záporná, byla co nejmenší*“ (Brčák a kol., 2018, s. 211).

Dále je v knize Makroekonomie uvedeno možné dělení fází ekonomického cyklu na dva modely. První model bere v potaz fáze expanze a kontrakce a jedná se o dvoufázový model ekonomického cyklu. Ovšem čtyřfázový model ekonomického cyklu

nabízí ke dvěma zmiňovaným fázím ještě fáze vrcholu a dna. Jejich charakteristika je potom následující:

3.3.1 Fáze expanze

Během fáze expanze roste poptávka domácností po statcích a službách, firmy více vyrábějí a rostou tedy jejich zisky. Firmy také během expanze ekonomiky pořizují více výrobních faktorů a rozšiřují tak výrobní kapacity na základě zvýšené investiční činnosti. Mezi další ukazatele této fáze patří růst mezd. Do státu také proudí více peněz z daní a díky těmto prostředkům může i více investovat (Brčák a kol., 2018).

3.3.2 Fáze vrcholu

Následující fází po expanzi je fáze vrcholu. Jak už název napovídá, ekonomika se nachází na svém maximu a dosáhla nejvyššího bodu. Od tohoto bodu už ekonomika jen zpomaluje. Mezi znaky této fáze patří fakt, že agregátní nabídka převyšuje agregátní poptávku. Reálný produkt se dostal nad produkt potenciální a firmy stále produkují spoustu zboží a služeb, ovšem už slábne poptávka po nich. Firmy jsou nuceny poptávat výrobní faktory i v zahraničí, protože ve státě je vysoká zaměstnanost (Brčák a kol., 2018).

3.3.3 Fáze kontrakce

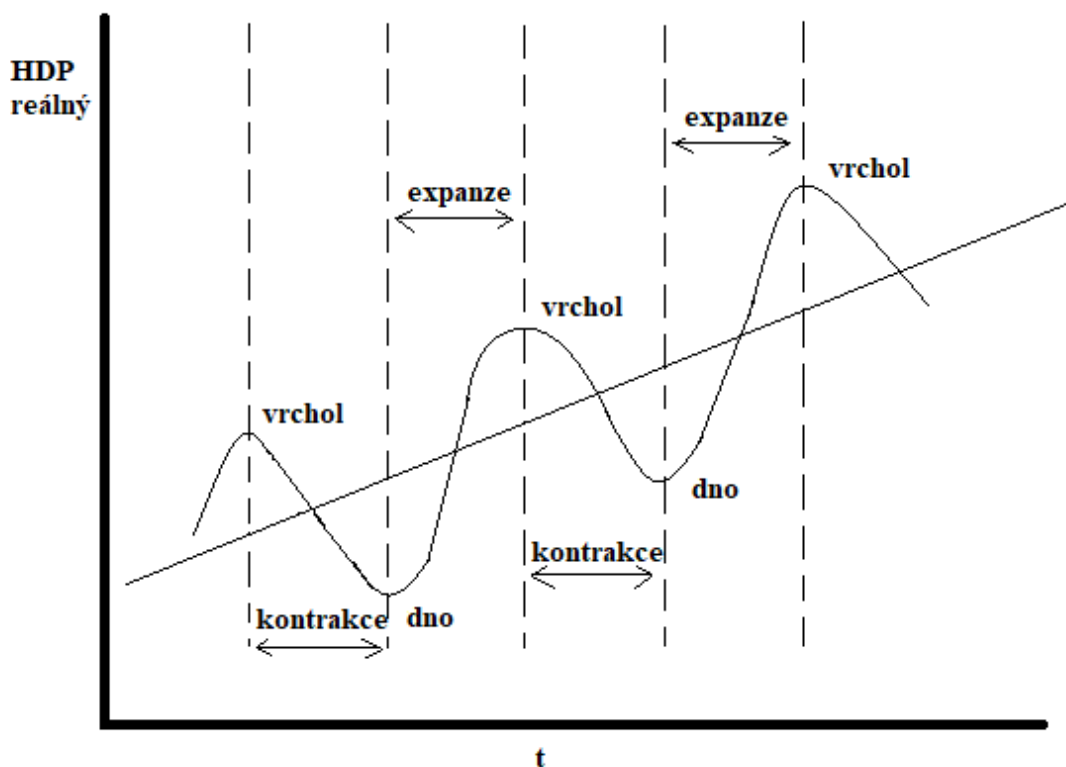
Další fází, která nastává v pořadí za expanzí a vrcholem, je kontrakce. Jindy také označována jako fáze recese, část vývoje ekonomiky, kdy její výkon zpomaluje. O Kontrakci lze hovořit, pokud reálný produkt klesá v alespoň dvou po sobě jdoucích čtvrtletích. Firmy se dostávají do problémů kvůli slábnoucí poptávce a firmám nastávají odbytové potíže a rostou zásoby na skladech. Toto vše má za následek propouštění a snižování pracovní doby zaměstnanců. Snižování zisků firem vede i k nucenému minimalizování nákladů a omezování investic. Dalším charakteristickým znakem pro toto období je pokles reálného produktu na úroveň či pod úroveň produktu potenciálního (Brčák a kol., 2018).

3.3.4 Fáze dna

Za nejnižší bod ekonomické aktivity je považována fáze dna, která může být označována také jako sedlo. V této fází se už reálný produkt dostal pod hranici

potenciálního a skutečný produkt je na svém minimu. Ceny jsou stlačeny na svá minima a firmy se snaží pomocí inovací zaujmout zákazníky. Po přečkání této fáze následuje opět růst ekonomiky, kdy firmy, které přežily na trhu, zaměstnávají nové zaměstnance. Celková poptávka se začíná opět rozrůstat, lidé dostávají více peněz a tím i více utrácí. Během této proměny pozvolna přechází ekonomika do fáze expanze (Brčák a kol., 2018).

Obrázek 1: Hospodářské cykly

Zdroj: vlastní zpracování dle Brčák a kol., 2018

t... značí časovou osu

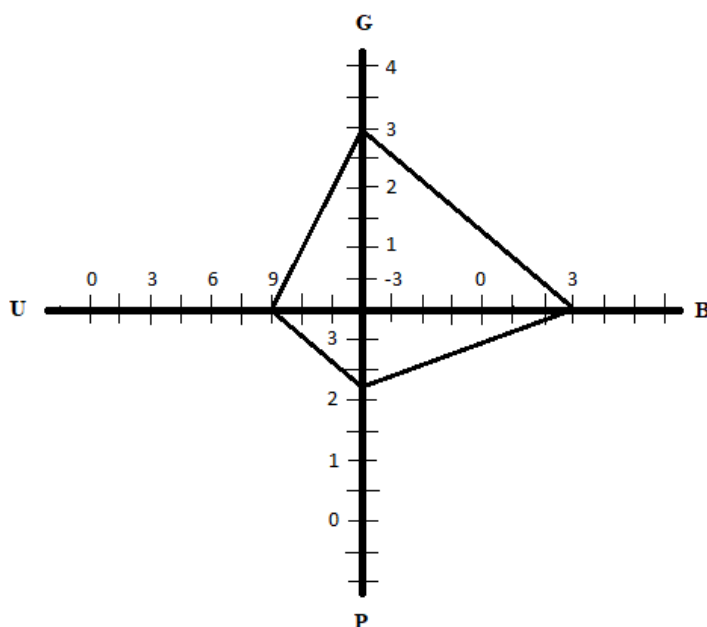
Obrázek číslo 1 nabízí pohled na teoretický vývoj ekonomiky, která bývá, jak už bylo zmíněno většinou z dlouhodobého hlediska rostoucí, což je možné pozorovat na zvyšujícím se reálném HDP. V obrázku jsou nastíněny i jednotlivé fáze vývoje ekonomiky, které se střídají a přinášejí každá jiné tempo růstu ekonomiky.

3.4 Makroekonomické ukazatele

Magický čtyřúhelník

Pokud použijeme čtyři základní makroekonomické ukazatele a zakreslíme je do grafu, následně spojnice všech hodnot těchto údajů bude tvořit čtyřúhelník. Jelikož se jedná o nejdůležitější makroekonomické ukazatele a v grafu je možné z nich utvořit čtyřúhelník, vznikl název magický čtyřúhelník. Samotný graf a čtyřúhelník nastiňují, jak si daná ekonomika zanesená do grafu vede. Zjednodušeně lze říci, že čím větší je plocha výsledného čtyřúhelníku, tím lépe je hodnocena makroekonomická situace v zemi. Ovšem naplnění všech čtyř ukazatelů se jeví spíše jako nepravděpodobné a tak většinou lepší z údajů má za následek horší hodnoty v jiném či více odvětví daného grafu (Fialová, 2007).

Obrázek 2: Magický čtyřúhelník

Zdroj: vlastní zpracování dle Helena Fialová, 2007

V samotném grafu je možné najít tyto ukazatele:

Roční tempo růstu reálného hrubého domácího produktu v % (značeno G)

Roční míra nezaměstnanosti v % (značeno U)

Roční míra inflace v % (značeno P)

Poměr salda obchodní bilance k nominálnímu HDP v % (značeno B), (Fialová, 2007)

3.4.1 HDP

Nejpoužívanějším ukazatelem pro hodnocení ekonomik či pro porovnávání jejich výkonnosti je hrubý domácí produkt, zkráceně HDP. Veličina, jež ukazuje ekonomický výkon země. Jedná se o souhrn všech finálních statků a služeb vyrobených na daném území a za ohraničené časové období. Nejčastěji je možné se s hodnotou HDP setkat při určování výkonnosti ekonomiky států za poslední rok (Jurečka, 2010). Důležité je zahrnout do měření pouze ty statky, které jsou finálním produktem. Ostatní statky (materiál, energie, polotovary), které jsou vyrobeny v daném období a zároveň i nadále spotřebovány se započítávají jen až v podobě finálního produktu.

Důležitou podmínkou pro započtení daného statku do HDP je, zda byl výrobní faktor použit na území státu, či oblasti, pro kterou je počítán. Dalším hojně používaným indikátorem fungování ekonomiky je potom HNP, neboli hrubý národní produkt, který naopak zohledňuje do svého výpočtu pouze produkty, které jsou vytvořeny za pomoci výrobních faktorů náležících určitým vlastníkům (Brčák a kol., 2018). Např.: Do HDP České republiky bude zahrnut produkt vyrobený německým obyvatelem v České republice, ale už ne produkt vyrobený českým výrobcem v Německu. Pro zjištění hrubého národního produktu bude do výpočtu naopak zahrnut produkt vyrobený českým obyvatelem v Německu, ale už ne produkt vyrobený německým obyvatelem na území České republiky.

Metody měření HDP

Pro samotný výpočet HDP je možné použít tři různé metody výpočtu.

- **Výrobní (výrobní, produkční) metoda**

U této metody se jedná o sumu produktů (výrobních a služeb) (Fialová, 2007). „Součet přidaných hodnot je rozdílem mezi hodnotou produkce a spotřebou meziprojektu (mezi spotřebou)“ (Brčák a kol., 2018, s. 32). Kde produkce je oceněna v základních cenách a užití v kupních cenách. Nesmí se následně opomenout přičíst hodnota daní a následně odečíst všechny dotace na potřebné produkty (Brčák a kol., 2014).

$$\text{Hrubý domácí produkt} = \text{hodnota produkce} - \text{mezi spotřeba} + \text{daň z produktů} - \text{dotace} \quad (1)$$

Zdroj: Brčák a kol., 2018

- **Výdajová metoda**

Tato metoda zahrnuje výdaje na pořízení určitého zboží či služeb v běžných cenách výrobků (Brčák a kol., 2018). Jedná se tedy o součet několika různých proměnných. Vzoreček pro výpočet HDP výdajovou metodou je následující:

$$\text{Hrubý domácí produkt} = C + I + G + NX \quad (2)$$

Zdroj: Brčák a kol., 2018

Kde:

C je označení pro spotřební výdaje domácností

I jsou hrubé investice firem

G jsou výdaje na vládní nákupy statků a služeb

NX je rozdílem **X** a **M**, kde za **X** počítáme hodnotu vyvážených statků a služeb a za hodnotu **M** součet veškerých statků a služeb, které jsou do státu dovezeny.

- **Důchodová (příjmová) metoda**

V tomto případě bereme HDP jako sumu důchodů, neboli ocenění použitých výrobních faktorů (mzdy, platy, zisky, úroky...) (Brčák a kol., 2018). I zde je možné metodu znázornit vzorečkem zahrnujícím všechny proměnné.

$$\text{Hrubý domácí produkt} = \text{mzdy} + \text{platy} + \text{zisky firem} + \text{renty} + \text{čisté úroky} + \text{amortizace} + \text{nepřímé daně} - \text{subvence} \quad (3)$$

Zdroj: Brčák a kol., 2018

Amortizací rozumíme znehodnocení kapitálu (opotřebení) a subvence představuje transferový příjem. Tento příjem nebyl příjemcem nijak kompenzován v produkci (Brčák a kol., 2018).

Pokud hodnotu výsledného HDP snížíme o amortizaci, vznikne údaj, který se nazývá čistý domácí produkt.

$$\text{Čistý domácí produkt} = \text{HDP} - \text{amortizace} \quad (4)$$

Zdroj: Brčák a kol., 2018

Nedostatky HDP

Ačkoli je HDP souhrnem všech vyprodukovaných statků a služeb v dané zemi, najdou se takové statky, či služby, které nejsou do celkové hodnoty HDP započítány. Jedná se převážně o statky, které jsou vyráběny a prodávány ilegálně. Zde se může jednat například o drogy. Dále se do celkové hodnoty HDP nezapočítávají doma vyráběné či pěstované produkty, které neprocházejí trhem (Mankiw, 1999). Mezi další hodnoty, které nejsou započítávány do HDP, kolektiv autorů knihy Makroekonomie uvádí hodnotu volného času, nebo samotnou kvalitu statků a služeb, která se v průběhu let mění. Dále HDP nezachycuje dopad externalit jako například zhoršení životního prostředí v důsledku zvýšení produkce (Brčák a kol., 2018).

Nominální a reálný produkt

Pokud je předmětem zkoumání, zda daná ekonomika vyprodukovala větší množství statků a služeb oproti předchozím obdobím, využívá se hodnota reálného domácího produktu. Při získávání reálného HDP se používají stálé ceny, které jsou fixní k určitému roku a ten bývá označován jako rok referenční (Jurečka, 2010). Velikost reálného produktu se tedy mění jen v závislosti na objem a struktuře výroby a produkce služeb, nikoli na změnách cen statků a služeb (Brčák a kol., 2018).

Naopak o nominálním domácím produktu se mluví v případě, že se hodnota vyjadřuje v běžných cenách, označované také jako skutečné tržní ceny (Sojka, 1996).

Hrubý národní produkt

Na příkladu výše je vysvětlen rozdíl mezi hrubým domácím produktem a hrubým národním produktem. V případě HNP tedy nejde o produkty vytvořené výrobním faktorem působícím na území daného státu, ale je důležité, kdo je vlastníkem výrobních faktorů. Výsledek HNP je možné získat z již vypočteného HDP, například nějakého státu, k němuž přičteme důchody rezidentů získané ze zahraničí a naopak odečteme důchody nerezidentů získané v tuzemsku (Brčák a kol., 2018). I zde je možné dostat pomocí odečtení amortizace tzv. čistý národní produkt.

$$\text{Hrubý národní produkt} = \text{HDP} + \text{důchody rezidentů získané ze zahraničí} - \text{důchody nerezidentů získané v tuzemsku}$$

(5)

Zdroj: Brčák a kol., 2018

Čistý národní produkt = HNP – amortizace

(6)

Zdroj: Brčák a kol., 2018

HDP na obyvatele

Aby bylo možné mezi sebou porovnávat výkony jednotlivých ekonomik všech zemí, je potřeba hodnotu HDP přepočíst do tvaru, který bude následného porovnání schopný. Nelze porovnávat celkové hodnoty HDP mezi státy, proto se hodnota HDP přepočítává na jednoho obyvatele. Každý stát tedy vezme hodnotu svého HDP a následně ji vydělí počtem obyvatel žijících v dané zemi. Vznikne údaj, díky kterému je možné porovnávat jednotlivé ekonomiky s ohledem na HDP. Důležité je pro následné srovnávání také použít stejné jednotky. Opět nelze porovnávat výkonnost jedné ekonomiky uvedenou v eurech a jiné uvedené v dolar. V mezinárodních poměrech se nejčastěji používá převod na americký dolar nebo na euro.

3.4.2 Inflace

Inflace je dalším ze základních makroekonomických ukazatelů díky kterým lze sledovat hospodářský vývoj v různých oblastech. Inflaci můžeme chápat jako růst všeobecné cenové hladiny. Nejčastěji tato hodnota bývá udávána jako růst spotřebitelských cen. Nejběžnějším vyjádřením hodnoty inflace je tzv. mezní míra inflace (Jurečka, 2010). Díky tomuto údaji můžeme porovnávat například jednotlivé státy, nebo i jednotlivá státní území. Samotná mezní míra inflace je potom procentuální vyjádření změny cenového indexu oproti minulému měřenému období (Brčák a kol., 2018).

V knize *Základy ekonomie* pan Mankiw uvádí příklad na ceně kornoutu zmrzliny, kdy ve 30. letech stál ve Spojených státech kolem 3 centů. Dnes za podobný kornout obyvatele zaplatí jeden až dva dolary. Na tomto prostém příkladu je jasný vliv inflace. Také uvádí, že rozhodně lidé nezačali mít zmrzlinu o tolik radši, že by si za ni o tolik připlatili, ovšem jen peníze, které jsou používány k platbě, nemají takovou hodnotu jako dříve. Dále zmiňuje, že inflace se týká skutečně ztráty hodnoty peněz nikoliv tak ztráty hodnoty samotného zboží (Mankiw, 1999).

Velkým problémem byla inflace při transformaci zemí, které přecházeli z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. Nicméně i ve vyspělých tržních ekonomikách se v průběhu 70. let stala inflace závažným problémem (Sojka, 1996). I dnes je problém obrovské inflace tématem v řadě zemí, převážně v rozvojových z Afrického kontinentu.

Opakem inflace je deflace, jedná se tedy o pokles cenové hladiny. „*Teoreticky nemusí mít deflace na ekonomiku negativní dopad, pokud je její příčinou růst produktivity práce a snižování výrobních nákladů*“ (Fialová, 2007, s. 34). Ve většině případů ovšem působí potíže při odbytu firem a na ekonomiku celého státu má špatný vliv. Nese sebou problémy jako pokles tržeb, což vede ke snížení zisků a omezení ekonomické aktivity. Snižování zisků také výrazně ovlivňuje splácení úvěrů, což vede k bankrotu dlužníků i bank. Poněvadž znamená reálné zdražení všech budoucích závazků a tedy pro ty, jež mají splácet úvěr je nevýhodná (Brčák a kol., 2018). Deflace tedy může přinést stagnaci ekonomiky a s tím spojené snížení daňových příjmů do státního rozpočtu (Fialová, 2007). Ve spojených státech byla průměrná hladina cen v roce 1896 nižší o 23%, než v roce 1880. To přineslo spoustu problémů zejména farmářům, kteří se zadlužili kvůli neschopnosti splácet dluhy. Tento fakt se stal stěžejním tématem prezidentských voleb roku 1896 (Mankiw, 1999).

Měření inflace

Nejčastěji se inflace vyjadřuje v hodnotě tzv. mezní míry inflace. Kde procenta nastíní, k jaké změně došlo oproti předchozímu období. Jedná se tedy o vážený průměr zvýšení cen služeb a statků v určitém čase (Holman, 2010). K měření je možné použít hned několik indexů.

Těmi jsou:

- **Index spotřebitelských cen**

„*Odráží cenový vývoj koše spotřebních statků a služeb a týká se tedy v zásadě vývoje cen u spotřeby domácností*“ (Sojka, 1996, s. 52). Do spotřebního koše, na základě něhož bude poté vypočítána míra inflace, je zařazováno všechno kupované zboží a služby. Důležitým faktorem je potom kolik si jednotlivých druhů zboží běžní spotřebitelé kupují. To se odráží na důležitosti jednotlivých produktů a ta je v následném výpočtu zohledněna a jsou přiřazeny různé váhy různým produktům (Mankiw, 1999). Struktura koše se i se změnou návyků domácností mění a ke změnám dochází z pravidla jednou za pět let. Náklady na pořízení daného koše jsou potom porovnány s náklady na pořízení stejného koše v referenčním roce a na základě toho lze určit změnu cenové hladiny (Sojka, 1996).

- **Index cen výrobců**

Tento index zahrnuje důležité položky, se kterými obchodují firmy. Bývá tedy rozsáhlejší než index spotřebitelských cen (Sojka, 1996).

- **Deflátor hrubého domácího produktu**

U deflátoru HDP se jedná o podíl nominálního a reálného důchodu násobený stem. „Deflátor HDP porovnává současnou cenovou hladinu s cenami základního období“ (Mankiw, 1999, s. 477).

$$\text{Deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálné HDP}} * 100$$

(7)

Zdroj: Brčák a kol., 2018

Typy inflace

1. Podle tempa a stupně vzestupu cenové hladiny

a) Mírná (plíživá)

Inflace, během které jsou meziroční procentuální změny jednociferné a lidé neztrácejí důvěru v peníze. Při mírné inflaci tempo růstu cen nepřekračuje tempo růstu výroby. Následně roste jak nominální tak i reálný produkt (Brčák a kol., 2018). Důležité je zmínit, že tento typ inflace je slučitelný se zdravým ekonomickým vývojem (Sojka, 1996).

b) Pádivá (cválající)

Při pádivé inflaci zaostává tempo růstu výroby za tempem růstu cen a meziroční změny mezní míry inflace jsou dvouciferné či dokonce trojciferné. Je narušen plynulý chod ekonomik. Během takto vysoké inflace už peníze ztrácejí výrazně kupní sílu a lidé se jich snaží zbavovat a pořizovat stabilnější komodity (Brčák a kol., 2018). „Jestliže se pádivá inflace plně rozvine, vznikají vážné hospodářské poruchy“ (Samuelson, 1991, s. 311).

c) Hyperinflace

Autor Samuelson ve své knize Ekonomie mluví o tomto druhu inflace jako o smrtelném druhu inflace a přirovnává ji k rakovině inflace. Jedná se o

extrémní případ pádivé neboli cválající inflace. Ceny jsou v tomto případě vysoké a neustále se mění. Může se jednat o změny až v řádech tisíců, desetitisíců, či milionů procent a peníze v této situaci prakticky ztrácejí význam a důvěra v ně už mezi lidmi absolutně není (Brčák a kol., 2018). Klasickou peněžní směnu ve státech s hyperinflací stále více nahrazuje směna naturální.

„Jednotlivé formy inflace nelze striktně oddělit, ani nejsou žádné záruky, že mírná inflace nemůže přejít v pádivou či pádivá v hyperinflaci“ (Sojka, 1996, s. 88).

Skutečný a potenciální produkt

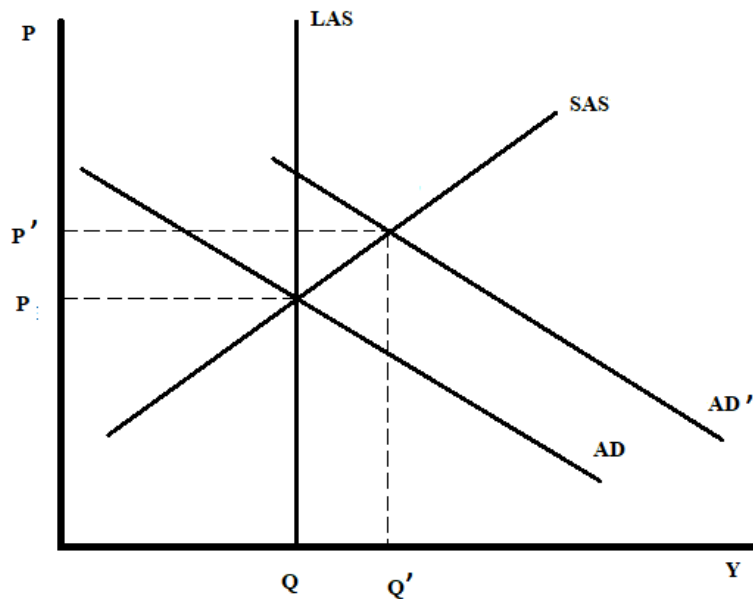
Skutečný produkt je takový produkt, kterého daná ekonomika reálně dosahuje. Skutečný produkt se v ekonomice daného státu snaží přiblížit produktu potenciálnímu, který nám říká, kolik je daná ekonomika schopna vyrábět za podmínek, v nichž jsou plně využity všechny zdroje v ekonomice (Brčák a kol., 2018).

2. Podle příčiny

a) Poptávková

U inflace tažené poptávkou je zárodkem vzniku převis agregátní poptávky nad agregátní nabídkou. *„Poptávkovou inflaci můžeme popsat jako stav, kdy domácnosti, firmy a vláda chtějí spotřebovat větší HDP, než jaký při stávajících cenách ekonomika vytváří“ (Sojka, 1996, s. 88).* Protože v tomto stavu není možné, aby bylo spotřebováno něco, co není vyrobeno, vzniká růst cenové hladiny (Sojka, 1996). Poptávková inflace nastává, pokud se velikost skutečného produktu blíží velikosti potenciálního produktu a neustále roste poptávka, aniž by stejným tempem rostl potenciální produkt (Brčák a kol, 2018).

Obrázek 3: Poptávková inflace

Zdroj: vlastní zpracování dle Brčák a kol., 2018

Kde:

AD a AD'... posun agregátní poptávky

P... cenová hladina

P'... růst cenové hladiny

Q... reálný produkt

Q'... růst reálného produktu

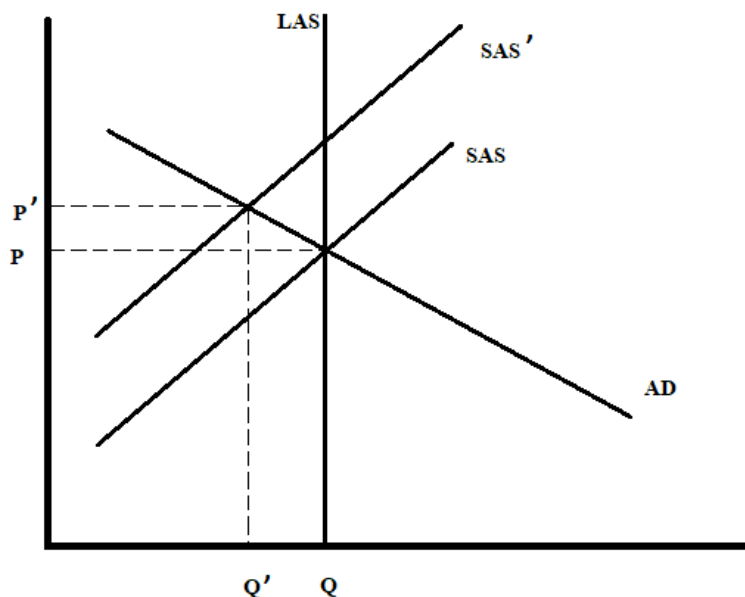
LAS... dlouhodobá agregátní nabídka

SAS... krátkodobá agregátní nabídka

b) Nákladová

Označována také jako nabídková inflace. Hlavní příčinou je růst nákladů firem a tím i snížení nabídky. Ceny finálních statků a služeb jsou vytlačovány vzhůru už zmiňovaným růstem cen nákladů. Ceny nákladů vyvolává růst mzdových sazeb, cen energie, surovin atd. (Sojka, 1996). Prvotní zdroj nákladové inflace je tedy na straně agregátní nabídky, která se snižuje.

Obrázek 4: Nákladová inflace

Zdroj: vlastní zpracování dle Brčák a kol., 2018

Kde:

SAS a SAS'... posun krátkodobé agregátní nabídky

P... cenová hladina

P'... růst cenové hladiny

Q... produkt na úrovni potenciálního

Q'... pokles reálného produktu

AD... agregátní poptávka

LAS... dlouhodobá agregátní nabídka

3. Podle projevu

a) Otevřená (zjevná)

O tento typ inflace se jedná v případě, kdy je ekonomická nerovnováha spojena s růstem cenové hladiny (Brčák a kol., 2018). Je pozorovatelný jak vzestup cen, tak i průvodní jevy inflace. Tuto míru inflace je možné zachytit pomocí cenových indexů (Fialová, 2007).

b) Skrytá

Jak už bylo zmíněno, inflaci je možné měřit podle jednotlivých indexů počítaných pomocí změn cen v koši, ovšem spotřební koše

využívané k výpočtu nemusí přesně odpovídat skutečné struktuře spotřeby domácností. Dále je nutné zahrnout fakt stínové ekonomiky, nebo černého trhu, ze kterých nejsou ceny statků do spotřebních košů zahrnuty vůbec. Tyto statky totiž neprocházejí oficiálním trhem a jejich započtení do košů je tedy nemožné (Brčák a kol., 2018). „*Nebezpečí tohoto typu inflace je v jejím zakrytí, takže nelze proti ní účinně postupovat*“ (Fialová, 2007, s. 74).

c) **Potlačená**

V tomto případě státní orgány úplně zastaví, nebo alespoň brzdí růst cenové hladiny pomocí administrativních opatření. Ačkoliv z krátkodobého hlediska se toto řešení může zdát jako užitečné, nakonec se inflace projeví a jejím důsledkům nejde zabránit. Projevit se to následně může na růstu úspor či na nedostatku některého druhu zboží. Postupně se z inflace potlačené každým dalším zákrokem stává inflace zjevná (Brčák a kol., 2018).

Autorka Helena Fialová ve svém ekonomickém slovníku uvádí ještě další typy inflace, těmi jsou: dovážená inflace, odpisová inflace, mzdová inflace, inflace anticipovaná. Udává ale také, že tyto typy inflací už jsou jen bližším určením některého ze tří základních typů výše uvedených (Fialová, 2007).

Důsledky inflace

Během inflace nastává mnoho problémů a je narušován tok peněz a tím i celá ekonomika. Zásadní problém spočívá v tom, že peníze přestávají plnit funkci uchovatele hodnoty. Inflace je výhodná pro dlužníky a dochází tedy k přerozdělování bohatství od věřitelů k dlužníkům. Mezi zásadní následky inflace uvádí pan Brčák a kolektiv ve své knize následující body: má negativní dopad na příjemce fixních důchodů, snižuje reálné hodnoty mezd a platů, má sociální dopady, narušuje utváření rovnováhy v ekonomice, deformuje ceny u dlouhodobých smluv a mnohem více (Brčák a kol., 2018).

Řízení inflace

Zásadní podíl na inflaci může mít centrální banka, která pomocí měnové politiky usiluje o cenovou stabilitu. Reguluje množství peněz v ekonomice, čímž ovlivňuje právě

inflaci. Tento proces, kdy se banka snaží udržet inflaci na určité hranici, se nazývá cílování inflace (Brčák a kol., 2018).

3.4.3 Nezaměstnanost

O nezaměstnanosti lze mluvit, pokud se v ekonomice nacházejí lidé, kteří nejsou v pracovním poměru a zároveň samy nepodnikají. Důležitým aspektem je také fakt, že tito lidé musí aktivně práci vyhledávat, pokud totiž nemají zájem pracovat, jedná se o dobrovolně nezaměstnané a ty se do statistik nezahrnují. Do skupiny nezaměstnaných osob tedy nemusí nutně spadat všichni, kteří nemají práci. Blíže skupinu charakterizovanou jako nezaměstnaní upravuje definice Statistického úřadu EU. Za nezaměstnané, se podle této definice považují osoby, které:

- Jsou 15tileté a starší
- Jsou bez práce
- Aktivně hledají práci (ať už na úřadu práce, nebo u soukromé agentury, nebo si hledají práci samy přímo u firem, nebo si snaží práci zařídit jiným uznatelným způsobem)
- Jsou připravené nastoupit do práce (nejpozději do 14 dnů jsou připraveni nastoupit do výkonu práce)

„Osoby, které nesplňují alespoň jednu z těchto vlastností, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní“ (Brčák a kol., 2018, s. 161).

Míra nezaměstnanosti

K měření velikosti a vývoje nezaměstnanosti slouží právě míra nezaměstnanosti. *„Je to podíl nezaměstnaných, kteří aktivně o nalezení zaměstnání usilují a jsou schopni to skutečně prokázat, na ekonomicky aktivním obyvatelstvu, vyjádřený v procentech“ (Sojka, 1996, s. 82).*

$$\text{Míra nezaměstnanosti} = \frac{\text{počet nezaměstnaných}}{\text{ekonomicky aktivní obyvatelstvo}} * 100$$

(8)

Zdroj: Brčák a kol., 2018

Trh práce

Trh práce tvoří firmy, které nabízejí mzdu za výkon nějaké práce a domácnosti, které jsou ochotny při určitém mzdovém ohodnocení tuto práci vykonávat. Firmy poptávají výrobní faktory, které domácnosti nabízejí.

Přirozená míra nezaměstnanosti

S koncepcí tzv. přirozené míry nezaměstnanosti přišel americký ekonom M. Friedman. Podmínkou existence přirozené míry nezaměstnanosti v ekonomice je, aby skutečný produkt byl na úrovni potenciálního produktu. Pokud tedy skutečný produkt bude pod úrovní potenciální, vzniká nezaměstnanost. Naopak pokud budou naplněny podmínky a skutečný produkt bude na úrovni potenciálního, vzniká přirozená míra nezaměstnanosti (Brčák a kol., 2018).

Druhy nezaměstnanosti

- **Frikční**

Nezaměstnanost, která má krátkodobý charakter. Jedná se o normální jev na trhu práce a do této skupiny spadají lidé, kteří ukončili jedno zaměstnání a hledají novou práci, stěhují se a hledají novou práci, nebo jen tato nezaměstnanost souvisí s jinou změnou v jejich životním cyklu (ukončení školy, narození dítěte, změna bydliště...). Frikční nezaměstnanost je pouze přechodná a v ekonomice je neodstranitelná. Lze ji snižovat pouze lepší informovaností o trhu práce a o jednotlivých pracovních příležitostech pro uchazeče (Sojka, 1996). Často lidé, kteří se nachází ve frikční nezaměstnanosti, jsou označováni jako „lidé mezi dvěma zaměstnáními“ (Mareš, 1994).

- **Strukturální**

Tento druh nezaměstnanosti vyplývá z jednotlivých změn ve struktuře národního hospodářství. Největší problém se strukturální nezaměstnaností nastává v případě, kdy je technologickým pokrokem nebo preferencemi spotřebitelů ovlivněno celé odvětví. Strukturální nezaměstnanost bývá dlouhodobějšího charakteru, protože je problém sehnat práci pro stejné spektrum zaměstnanců. Řešením bývá velmi často rekvalifikace a následné začlenění do jiného odvětví (Sojka, 1996).

- **Cyklická**

Jak už název napovídá, tato nezaměstnanost vyplývá z jednotlivých hospodářských cyklů tržní ekonomiky. Je ve velké míře ovlivněna vztahem mezi skutečným a potenciálním HDP. Pokud tedy nastává recese, cyklická nezaměstnanost roste. Naopak při konjunktúře se tento typ nezaměstnanosti pomalu vytrácí. Jak cyklická, tak i zmiňovaná strukturální nezaměstnanost může způsobovat velké ekonomické i sociální problémy a je tedy předmětem řešení a různých opatření hospodářské politiky, kde je samozřejmě cílem snižování nezaměstnanosti (Sojka, 1996).

- **Sezónní**

Nezaměstnanost označována jako sezónní je charakteristická také jen pro některá odvětví. Autor Mareš ve své knize uvádí například cestovní ruch, zemědělství, lesnictví, rybolov či stavebnictví (většina těchto odvětví zažívá největší zatížení během letních dnů a naopak v zimních měsících není v těchto oblastech tolik práce) (Mareš, 1994). Tento typ nezaměstnanosti se podílí na tvorbě tzv. přirozené míry nezaměstnanosti. V knize Makroekonomie- makroekonomický přehled, je tento typ nezaměstnanosti uveden jako samostatný typ, ale je možné sezónní nezaměstnanost zahrnout pod nezaměstnanost frikční (Brčák a kol., 2018).

Dopady nezaměstnanosti

Dopady nezaměstnanosti se dají rozdělit do dvou základních skupin. První skupinou jsou ekonomické dopady a druhou tvoří dopady sociální.

Mezi ekonomické dopady nezaměstnanosti spadá ztráta produkce, pokud totiž je nezaměstnanost vyšší než přirozená míra nezaměstnanosti, dochází k nedostatečnému využití výrobního faktoru práce a to vede k nižší produkci. Dalším ekonomickým dopadem může být ztráta kvalifikace některých pracovníků. S Vyšší nezaměstnaností souvisí i hospodaření státního rozpočtu. Důsledkem jsou vyšší výdaje státního rozpočtu a to na podpory v nezaměstnanosti. Naopak negativně ovlivněn je také příjem do státního rozpočtu, kdy jsou důsledkem nižší daňové příjmy (Brčák a kol., 2018).

Druhouskupinu sociálních problémů lze rozdělit podle knihy Makroekonomie- makroekonomický přehled na dopady postihující jednotlivce, nebo společnost. Samozřejmě, že nezaměstnanost má negativní vliv na psychické zdraví každého, který o

práci přijde a nemůže si najít novou. Tyto psychické problémy se můžou promítnout do života každého a to v podobě zhoršení jejich zdravotního stavu, nebo zhoršení ať už rodinných nebo společenských vztahů. K tomu přispívá ve své knize autorka Buchtová. „*Ocitne-li se člověk dlouhodobě bez práce, ztratí nejsilnější pojítka s realitou, zmocní se ho nejistota a strach z budoucnosti, později i pochybnosti o vlastních schopnostech*“ (Šmajsová Buchtová a kol., 2013, s. 76).

Pokud nezaměstnanost dlouhodobě dosahuje vysokých čísel, přerůstá tento problém v sociální problém, kdy má dopady na zvýšení chudoby jedinců a na snížení životní úrovně. Ve společnosti můžou narůstat problémy jako kriminalita, drogová závislost atd. (Brčák a kol., 2018).

Nástroje politiky zaměstnanosti

Jedná se o „*soubor opatření, kterými jsou spoluvytvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil*“ (Brčák a kol., 2018, s. 168). Je možné rozdělit nástroje politiky zaměstnanosti na dvě skupiny a to na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti.

Aktivní politika zaměstnanosti se snaží snížit nezaměstnanost pomocí odstraňování nevýhodných podmínek na trhu práce. Podporuje lidi v hledání práce a pomáhá se začleněním těchto osob do pracovního procesu. Typickým příkladem aktivní politiky zaměstnanosti můžou být úřady práce, agentury zprostředkování práce. Dále se v rámci aktivní politiky zaměstnanosti je možné setkat s nabídkou rekvalifikačních kurzů, nebo s podporou vytváření nových pracovních míst (Brčák a kol., 2018).

Pasivní politika zaměstnanosti spočívá spíše ve vytváření takových podmínek pro nezaměstnané, aby toto období zvládli přečkat. Cílem je snížit jak ekonomický dopad nezaměstnanosti na jednotlivce i společnost, tak i dopady sociální. Zde se jedná tedy především o finanční podporu v nezaměstnanosti, nebo možnost odchodu do předčasného důchodu (Brčák a kol., 2018).

Samozřejmě bývá aktivní politika zaměstnanosti považována za mnohem efektivnější, ovšem důležitou roli má i pasivní politika nezaměstnanosti, která aby ale správně fungovala, musí být správně nastavena a stále motivovat nezaměstnané hledat si práci.

Okunův zákon

Název získal tento zákon podle svého autora, amerického ekonoma Arthura M. Okuna. Jedná se o negativní vztah mezi mírou nezaměstnanosti a recesní mezerou, kterou autorka paní Fialová ve své knize definuje, jako část hrubého domácího produktu o který je skutečný hrubý domácí produkt v rovnovážném bodě nižší než potenciální hrubý domácí produkt. Kolektiv autorů knihy Makroekonomie zjednodušuje tento popis na vztah mezi mírou nezaměstnanosti a tempem ekonomického růstu. Tento zákon nám říká, že každý pokles o 2% reálného produktu pod potenciální produkt vyvolá zvýšení nezaměstnanosti o 1% (Brčák a kol., 2018).

Phillipsova křivka

Jedná se o grafické znázornění míry nezaměstnanosti a míry inflace. Název získala podle svého autora Albana W. Phillipse. Uvádí, že pokud se v ekonomice podaří snížit jeden z těchto ukazatelů, povede tato skutečnost ke zhoršení druhého z ukazatelů. Je nutné rozlišovat její působení pro krátké a dlouhé období. V případě krátkého období platí původní Phillipsova křivka, dlouhodobě se považuje za vertikálu shodnou s přirozenou mírou nezaměstnanosti (Fialová, 2007).

3.4.4 Platební bilance

Jedná se o souhrn všech ekonomických transakcí všech subjektů dané země se zahraničím během určitého období. Zachycen je mezinárodní pohyb statků, služeb, výrobních faktorů, pohledávek a závazků. Platební bilance se skládá ze tří základních částí, a to běžného účtu, kapitálového účtu a finančního účtu. (Fialová, 2007) „*Platební bilance země je významnou ekonomickou kategorií, která ve svém celku, výsledku a struktuře podává specifický obraz o stavu ekonomiky a její vnější výkonnosti, charakteru jejího rozvoje i zaměření a úspěšnosti prováděné hospodářské politiky v dané zemi*“ (Brčák a kol., 2018, s. 197).

- Běžný účet zachycuje platby za zboží (obchodní bilance), platby za neobchodní služby, výnosy a běžné převody
- Finanční účet
- Kapitálový účet zahrnuje převody kapitálového charakteru

Autor Alexandr Soukup ve své knize Mezinárodní ekonomie uvádí dělení platební bilance na dva účty. Konkrétně na běžný účet (tj. obchodní bilance) a kapitálový účet, který zachycuje toky kapitálu mezi zahraničím a domácí zemí (Soukup, 2012).

Kolektiv autorů v knize Makroekonomie, rozšiřuje dělení autorky Fialové a k běžnému účtu, finančnímu účtu a kapitálovému účtu přidává i položku saldo chyb a opomenutí, kurzové rozdíly (Brčák a kol., 2018).

Každá operace je na účtech zachycena dvakrát a to jako kreditní položka se znaménkem plus a jako debetní položka se znaménkem mínus. Jedná se o základní předpoklad vertikální struktury platební bilance, kdy horizontální struktura byla vysvětlována výše, v podobě jednotlivých účtů (Brčák a kol., 2018).

Saldo obchodní bilance

Čistý vývoz NX je synonymum pojmu bilance zboží a služeb. Jedná se o rozdíl mezi dovezeným zbožím a službami. Obě tyto položky, jak pohyb zboží a služeb se nacházejí v rámci platební bilance na běžném účtu. Pokud jde jen o rozdíl dovezeného a vyvezeného zboží, jedná se o obchodní bilanci. V druhém případě, kdy se jedná o dovoz a vývoz služeb, jedná se o bilanci služeb v rámci už zmiňovaného běžného účtu platební bilance (Soukup, 2012). Pro analytickou část diplomové práce bude stěžejním pojmem saldo obchodní bilance, kde bude zkoumán zahraniční obchod daných zemí z pohledu vývozu a dovozu zboží.

Dovoz (Import)

Dovozem se rozumí poptávka subjektů domácí ekonomiky po statcích a službách vyprodukovaných v zahraničí. Autor Alexander Soukup dělí položky importu do dvou kategorií a to na dovoz autonomní a dovoz indukovaný. První zmiňovaná část dovozu je nezávislá na velikosti domácího důchodu a souvisí s udržením ekonomiky v chodu (nutné dovozy energetických a surovinových zdrojů). Kdežto indukovaná část, na rozdíl od autonomní, je závislá na domácím důchodu země a tedy na poptávce po dovozu (Soukup, 2012).

Vývoz (Export)

Lze charakterizovat jako poptávku po statcích vyrobených v ekonomice domácí země. Poptávajícím jsou zahraniční subjekty a poptávají zboží či služby. Vývoz není

závislý na domácím důchodu, je autonomní. Exportní politika každé země je ovlivněna několika faktory, kde mezi nejdůležitější patří: zahraniční důchod, poměr domácí cenové hladiny k zahraniční, nominální měnový kurz, vládní podpory či restrikce, spotřebitelské preference (Soukup, 2012).

4 Vlastní práce

4.1 Evropská unie

Ještě pod jménem Evropské společenství uhlí a oceli vznikla EU v roce 1950 s cílem zajistit trvalý mír. Mezi zakládající členy patří Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko. Později v roce 1957 byla podepsána Římská smlouva, kterou bylo založeno Evropské hospodářské společenství, které se sloučilo s Evropským společenstvím uhlí a oceli, aby od roku 1958 fungovalo jako jeden celek. V roce 1973 přistupují do EU Dánsko, Irsko a Spojené království. Následuje vstup Řecka v roce 1981 a v roce 1986 i Španělska a Portugalska. Důležitou smlouvou v historii EU je Maastrichtská smlouva podepsaná 1992, která posiluje spolupráci zemí EU. Největší přírůstek zaznamenala EU v roce 2004, kdy do ní vstoupilo 10 nových zemí. V roce 2007 byla podepsána Lisabonská smlouva, která má za cíl reformovat instituce Evropské unie. Ačkoliv se v průběhu let k původní šestici států připojilo dalších 22 států, dnes má Evropská unie celkem 27 členských států a to kvůli odstoupení Velké Británie během tzv. Brexitu (Evropská unie, Historie EU, 2021).

Mezi hlavní cíle Evropské unie patří prosazování míru, zajišťování svobody, bezpečnosti a spravedlnosti. Dalším cílem je udržitelný rozvoj, který je založen na vyváženém hospodářském růstu. Podpora ekonomické, sociální a územní soudržnosti a solidarity mezi členskými státy. Jako poslední lze zmínit i cíl vytvořit hospodářskou a měnovou unii, jejíž měnou bude euro. Už dnes je euro druhou nejpoužívanější měnou na celém světě a v současné době je euro oficiální měnou v 19 z 27 členských států. Tyto státy tak společně tvoří tzv. eurozónu. Pro přijetí eura musí žadatelská země splnit tzv. konvergenční kritéria. Tyto ekonomické a právní podmínky byly v roce 1992 dohodnuty v Maastrichtské smlouvě (Evropská unie, Cíle a hodnoty, 2021).

Hodnoty, které jsou uvedeny na oficiálních stránkách Evropské unie: lidská důstojnost, svoboda, demokracie, rovnost, právní stát, lidská práva. Všechny hodnoty i cíle tvoří základ EU a jsou zaneseny v Lisabonské smlouvě (Evropská unie, cíle a hodnoty, 2021).

Evropská unie je největším vývozcem zboží a služeb na světě. V rámci EU platí jeden z hlavních principů a to volný obchod. Za hranicemi Evropské unie se snaží prosazovat liberalizaci světového obchodu (Evropská unie, Fakta a čísla o hospodářství Evropské unie, 2021).

4.2 Nizozemské království

Oficiálním názvem Nizozemské království, je stát v severozápadní části Evropy a je také největším ze států Beneluxu, což je volné společenství zemí kam mimo Nizozemska patří také Belgie a Lucembursko. Na severu tento stát obklopuje severní moře, západní hranice sdílí Nizozemsko s Belgií a na východní části země sousedí s Německem. Nizozemsko je země s velkou hustotou zalidnění, kdy na 41 526 km² připadá téměř 17 500 000 obyvatel. Počet obyvatel od roku 2006 vzrostl z 16 341 101 až na už zmiňovaných necelých 17,5 milionů. Obyvatelstvo tvoří z velké většiny etničtí Nizozemci, ovšem do země proudí velké množství imigrantů. Největší skupinu v Nizozemsku tvoří lidé bez náboženského vyznání, jinak nejpočetnější skupinu v zemi zaujímají lidé, kteří se hlásí k římskokatolické církvi. Hlavním městem je Amsterdam, kde žije přes tři čtvrtě milionu obyvatel. Ovšem parlament, vláda i královská rodina sídlí ve městě Haagu. Oficiálním jazykem je nizozemština (Evropská unie, Nizozemsko, 2021).

Celé území je rozděleno do dvanácti provincií. Jedná se o zakládajícího členu Evropské unie, jejímž členem je od 1. ledna roku 1958. Od roku 1999 je země součástí Schengenského prostoru i eurozóny a má tedy jako svou oficiální měnu euro. Kromě Evropské unie je Nizozemsko také zakládajícím členem OSN (1945) a NATO (1949) (Evropská unie, Nizozemsko, 2021).

Nizozemsko je konstituční monarchie, kde je hlavou státu panovník král Willem-Alexander, který zastává tuto roli od roku 2013. V Nizozemsku je zaveden parlamentní systém vlády a hlavní výkonnou funkci ve státě má vláda a její předseda. Parlament je složený ze dvou komor, kde v dolní komoře je 150 poslanců a v horní 75 (Evropská unie, Nizozemsko, 2021).

Historicky tvořilo dnešní Nizozemsko jedno království společně s Belgií a Lucemburskem, jednalo se o Spojené království nizozemské, které vzniklo v roce 1815. Toto seskupení trvalo do roku 1830. Kdy nastala revoluce a odtržení Belgie, která byla později uznána jako samostatný stát. Následoval i rozpad unie s Lucemburskem (Evropská unie, Nizozemsko, 2021).

Nizozemsko se mimo jiné může chlubit i dvanácti památkami, které jsou zapsané na seznamu UNESCO. Mezi ty nejznámější patří Schokland a okolí, zapsáno v roce 1995, dále síť mlýnů v Kinderdijk-Elshout, zapsáno v roce 1997. Dále kruhový systém kanálů okolo Amsterdamu ze 17. století, zapsán roku 2010 a mezi ty nejnovější zápisy se řadí například hranice Římské říše- Dolnogermánský limes, zapsán v roce 2021. Jenom v roce

2019 navštívilo Nizozemsko cca 20 129 000 turistů dle údajů světové banky. Nizozemsko je turisticky velmi vyhledávaná oblast a mezi hlavní zajímavost Nizozemska patří fakt, že téměř polovina země leží pod úrovní moře (UNESCO, Netherlands 2021).

Následující tabulka nabízí pohled na vývoj počtu obyvatel v Nizozemsku. Během posledních patnácti let vzrostl počet obyvatel o více než jeden milion.

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel v Nizozemsku

2006	2007	2008	2009	2010
16.346.101	16.381.696	16.445.593	16.530.388	16.615.394
2011	2012	2013	2014	2015
16.693.074	16.754.962	16.804.432	16.865.008	16.939.923
2016	2017	2018	2019	2020
17.030.314	17.131.296	17.231.624	17.344.874	17.441.139

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021

Zásadní vlivy na vývoj nizozemské ekonomiky mezi lety 2006 a 2020

Podnětů, díky kterým byl ovlivněn vývoj nizozemské ekonomiky, bylo za sledované období od roku 2006 až do roku 2020 hned několik. Prvním z nich, který zásadně ovlivnil vývoj všech makroekonomických ukazatelů, byla Velká recese, která začala ve Spojených státech. 15. září 2008 vyhlásila americká investiční banka Lehman Brothers bankrot. Tento fakt je často považován za začátek globální úvěrové krize, která se později přetavila na celosvětovou ekonomickou recesi. Už v roce 2008 zaznamenalo Nizozemsko nižší tempo růstu HDP a vše vyvrcholilo v roce 2009, kdy Nizozemsko vykázalo tento ukazatel v hodnotě -3,67%. Vliv Velké recese je patrný i na hodnotách míry nezaměstnanosti, do roku 2008 tento údaj klesal, nicméně opět s příchodem celosvětové finanční krize se míra nezaměstnanosti začala od roku 2009 zvedat.

Druhým faktorem, který výrazně ovlivnil vývoj nizozemské ekonomiky, je dluhová krize eurozóny, která začala už v roce 2009, kde ekonomický pokles začal v Řecku. Tato krize přetrvávala až do roku 2014, nicméně ve spoustě zemí Evropské unie a především eurozóny přetrvávalo spoustu problémů až do roku 2017 a někde přetrvávají do dnes. Tempo růstu HDP se po první krizi dostalo opět do kladných čísel, nicméně zmiňovaná krize v eurozóně se opět na tomto ukazateli podepsala v roce 2012, kdy tempo růstu HDP bylo -1,03%. Ani následující rok nepřinesl výrazné zlepšení a hodnota zůstala stále záporná, -0,13. Následně se nizozemské ekonomice podařilo dostat z potíží a alespoň podle tohoto ukazatele se vyvíjet správným směrem. Toto období je nazýváno jako „Double dip recese“, kdy po příchodu recese se ekonomika na krátkou chvíli oživí, jen proto, aby přišla

následně další recese. Problém s prohlubující se mírou nezaměstnanosti, který začal s první krizí, přetrvával a rostl i během dluhové krize v eurozóně. Nezaměstnanost rostla téměř nepřetržitě až do roku 2014, kdy dosáhla svého vrcholu ve sledovaném období. Následně se nizozemské vládě podařilo i tento údaj dostat do přijatelnějších hodnot.

Nizozemsko se z větší části z daných krizí už dostalo, po zmiňovaném období nastal hospodářský vzestup. Především hodnoty HDP i HDP na obyvatele jsou na hodnotách, na kterých byly zaznamenány před krizí a dokonce i na hodnotách vyšších. Ovšem v mnoha ohledech stále není vše napraveno, například úroveň státního dluhu je stále podstatně vyšší než před krizí. Státní dluh se během roku 2008 vyšplhal na 54,8% HDP a na konci druhé krize, roku 2014 dosahoval dokonce hodnoty 68% z celkového HDP. Akumulace dluhu byla způsobena především státní pomocí poskytovanou finančním institucím, klesajícími daňovými příjmy v důsledku hospodářského poklesu a rostoucími výdaji, nebo rostoucí nezaměstnaností. Až v roce 2017 byl státní dluh dorovnán do souladu s evropským stropem, který činí 60% HDP. V tomto roce zaznamenala nizozemská ekonomika dluh ve výši 57,1%. V roce 2019 se povedlo Nizozemsku dostat tuto hodnotu podle Eurostatu až na hodnotu 48,6%. S tímto souvisí i spotřebitelská důvěra, která klesala ještě před vypuknutím krize a to především kvůli zprávám z médií o zhroucení finančních toků způsobené nedostatečnou likviditou na americkém hypotečním trhu a také volatilitou na akciových trzích. Důvěru se podařilo obnovit až v roce 2012 a od konce roku 2016 je důvěra veřejnosti na stejných hodnotách na jakých byla roku 2007.

Double dip recese sebou přinesla ztrátu pracovních míst ve většině odvětví. Mezi nejvíce zasažené sektory lze zařadit stavebnictví, zpracovatelský průmysl a finanční služby. S postupující krizí klesala výstavba nových domů. Nejméně novostaveb bylo zaznamenáno v roce 2014, ovšem od tohoto roku trend roste a v následujících letech se přibližoval hodnotám z roku 2007. Nezaměstnanost v roce 2008 představovala na každé neobsazené pracovní místo 1,3 nezaměstnaných. Toto číslo se vyšplhalo až na hodnotu, kdy bylo v ekonomice sedmkrát více nezaměstnaných, než bylo volných pracovních míst. Tato hodnota byla naměřena na konci roku 2013. S rokem 2018 už se hodnota dostala na podobnou, jaká byla před krizí a na jedno volné místo připadá 1,4 nezaměstnaných.

Významně ovlivnila nizozemskou ekonomiku také globální ekonomická krize způsobená pandemií COVID-19, která vypukla v Evropě naplno na jaře roku 2020. Pandemie sebou přinesla několik velice restriktivních opatření, která měla za cíl zabránit šíření viru, který se do Evropy dostal z Číny. Ovšem tyto opatření sebou přinesly řadu

problémů pro ekonomiku jak Nizozemska, tak celé Evropy a vesměs celého světa. Nastal velký ekonomický pokles a tempo růstu HDP zaznamenalo hodnotu -3,8%, což je hodnota která je větší i než hodnota z krize, která zasáhla Nizozemsko po roce 2008. S tímto souvisí i opětovný nárůst státního dluhu a to na hranici 54%.

Nejen ekonomika ale i mezinárodní obchod byl vážně zasažen pandemií koronaviru, především uzavíracím opatřením, které přerušilo výrobní procesy a mezinárodní hodnotové řetězce s čímž souvisí snížení poptávky po zboží a službách mezi spotřebiteli a podniky. Obchodní ceny byly v roce 2020 nízké také kvůli nižší ceně ropy, a když se následně poptávka v druhé polovině roku 2020 zvedla, došlo k nedostatku konkrétních surovin a komponentů. Největší ztrátu zaznamenala nizozemská ekonomika ve vývozu minerálních paliv. Naopak nárůst byl patrný v odvětví chemických výrobků, kde se jednalo především o vývoz zdravotnických a farmaceutických výrobků. Domácí export zaznamenal pokles o 8% oproti roku 2019 a reexport o 4,3%. I Dovoz do Nizozemska zaznamenal pokles, přesně o 7,8%. Tento pokles byl především kvůli menšímu dovozu nákladních automobilů, osobních automobilů a jednotlivých dílů. I zde byl zaznamenán nárůst v oblasti chemických výrobků, následně potravin a nápojů.

4.2.1 Vývoj HDP v Nizozemsku

Na začátku sledovaného období, tedy v roce 2006 byla hodnota hrubého domácího produktu v Nizozemsku na úrovni 733,34 miliard dolarů. V rámci všech sledovaných 15 let se tato hodnota vyšplhala v roce 2020 až na 913,87 miliard dolarů. V prvních třech letech byl patrný velký růst, kdy se HDP vyšplhalo v roce 2008 až na 948 miliard dolarů, což řadí tenhle rok na pomyslnou první příčku, jelikož se nizozemské ekonomice už nepodařilo tuto hranici do konce roku 2020 překonat. Po roce 2008 přišlo několik poklesů a vzestupů celkové hodnoty HDP v Nizozemsku. V tomto období je patrný útlum způsobený celosvětovou ekonomickou krizí a následně dluhovou krizí v eurozóně. Tyto výkyvy jsou patrné až do roku 2015, od kterého už hodnota pozvolna stoupá a to ze 765,27 miliard dolarů až do roku 2018, na hodnotu 913,6 miliard dolarů. Po tomto období následuje drobná stagnace a hodnota na konci roku 2020 je téměř totožná s tou, která byla naměřena v roce 2018. Tento zpomalený růst v roce 2020 je způsobený zásahem do ekonomiky, který vláda musela provést na ochranu proti pandemii, která zasáhla celý svět. Nejmenší hodnotou v rámci sledovaných patnácti let je údaj z roku 2006 a druhou nejmenší hodnotou je údaj z roku 2015. Celkový nárůst mezi lety 2006 a 2020 je 180,53

miliard dolarů. Ovšem největší nárůst zaznamenala Nizozemská ekonomika ve zmiňovaných prvních třech letech 2006 až 2008, kde rozdíl představoval dokonce 214,66 miliard dolarů.

Graf 1: Vývoj HDP v Nizozemsku

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (miliardy dolarů)

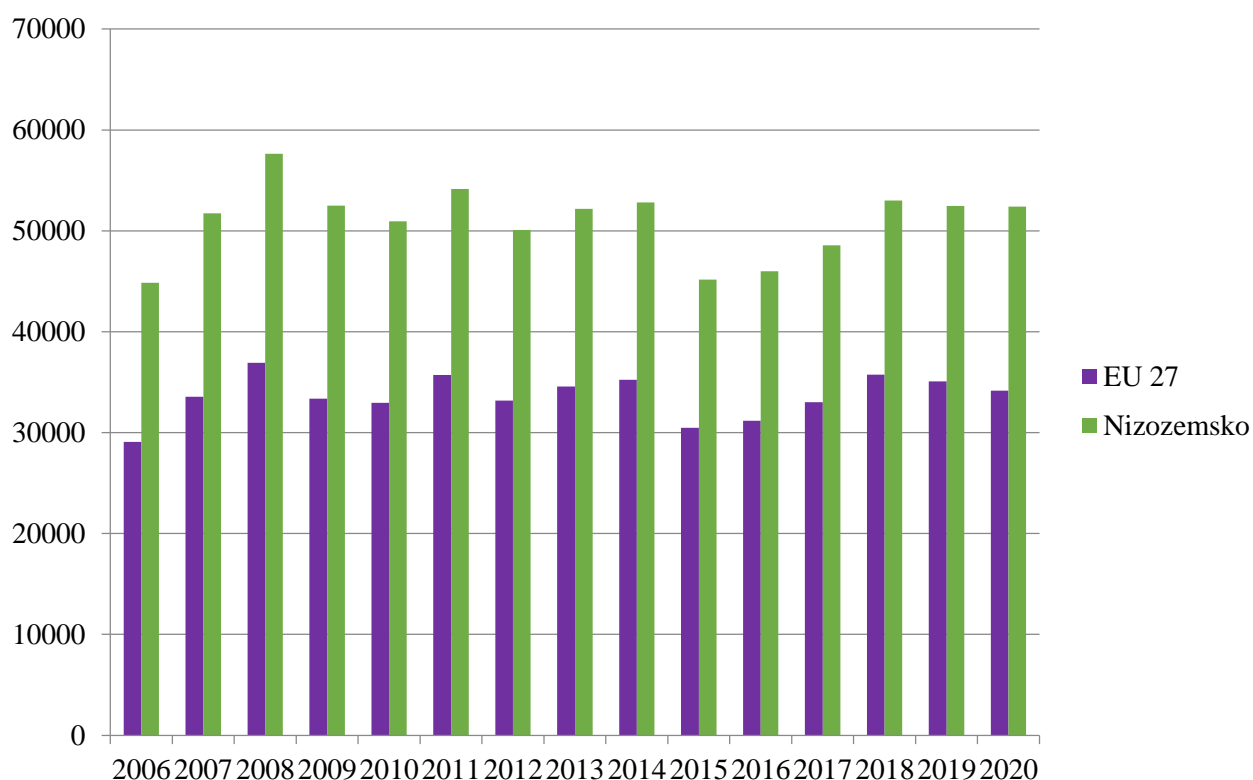
Porovnání se zeměmi Evropské unie

Při pohledu na vývoj HDP v Nizozemsku se nabízí porovnání také s Evropskou unií. Graf 2 nabízí pohled na vývoj HDP přepočtený na obyvatele a to jak v rámci Nizozemska, tak v rámci celé Evropské unie. V rámci Evropské unie se jedná o průměr všech států, které jsou v daném období členy. Trend je téměř totožný, ovšem je zde možné pozorovat sílu nizozemské ekonomiky, jelikož hodnoty HDP na obyvatele přesahují ty průměrné EU ve všech z patnácti let sledování. Nizozemsko tedy patří mezi nejsilnější státy v tomto uskupení, co do hodnoty HDP.

HDP na obyvatele představovalo v roce 2006 celkem 44 863 dolarů, nejvyšší hodnotu zapsala nizozemská ekonomika v roce 2008, kdy tento údaj představoval 57 645 dolarů HDP na obyvatele. Ačkoliv se střídají roky s větším a menším HDP na obyvatele, zatím se nepodařilo Nizozemsku dostat tento údaj na hodnotu, která předcházela první z krizí. Poslední zaznamenaná hodnota je z roku 2020. V tomto roce se HDP na obyvatele v Nizozemsku rovná 52 397 dolarů. Ostatně ani průměru zemí Evropské unie v HDP na obyvatele se nepovedlo dostat přes hodnotu, která byla zaregistrována v období před

vypuknutím Velké recese. Podobný vliv jaký měla Velká recese a následně dluhová krize v eurozóně na Nizozemskou ekonomiku je patrný při pohledu na vývoj HDP na obyvatele zemí Evropské unie. Před vypuknutím první z nich je patrný rostoucí trend, kdy následně klesá a roste s tím, jak krize zasahují jednotlivé státy. Déle trvajícím růstem je patrný až od roku 2015, který je ovšem opět zastaven rokem 2020, kde všechny státy Evropské unie čelí světové pandemii a uzavírají hranice.

Graf 2: Vývoj HDP na obyvatele v Nizozemsku

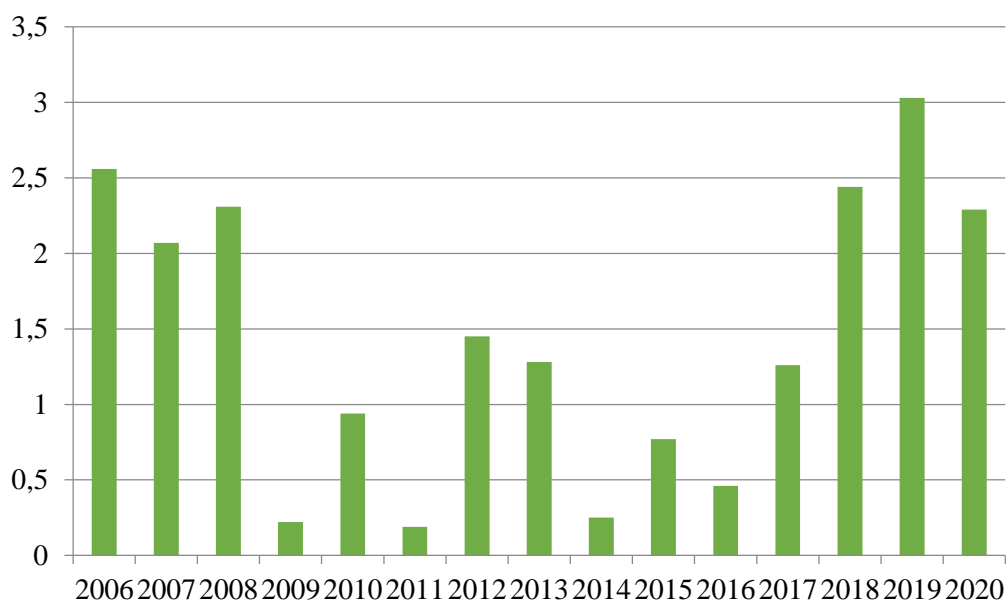
Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (dolar)

4.2.2 Vývoj inflace v Nizozemsku

Graf číslo 3, nabízí pohled na vývoj míry inflace v Nizozemsku. Hodnota v roce 2006 byla 2,56%. Následující rok klesla na hodnotu 2,07% a o rok později vzrostla na 2,31 %. V roce 2009 zaznamenalo Nizozemsko druhou nejnižší míru inflace za sledované období patnácti let a to 0,22%. Takto nízká hodnota míry inflace byla vyvolána krizí, která vypukla v USA a následně se dostala i do Evropy, lidé v této době ztrácejí důvěru v ekonomiku a raději peníze drží a šetří. Po drobném navýšení o rok později, 0,94%, míra inflace v roce 2011 klesla ještě níž a jednalo se o nejmenší naměřenou hodnotu, tedy 0,19%. I tato hodnota je vyvolána přetrvávající nedůvěrou spotřebitelů a to jak kvůli předešlé krizi, tak už i kvůli prohlubující se krizi v zemích platících eurem, kde nejvíce

bylo v počátku zasaženo Řecko a lidé se tedy báli o své peníze. Celkový vývoj inflace v zemi doprovází velké výkyvy v hodnotách a tak i v dalších letech inflace opět vzrostla téměř až na 1,5%. V roce 2014 Nizozemsko zaznamenalo třetí hodnotu, míry inflace, která byla pod 0,5% a následující dva roky se inflace nedostala ani na úroveň jednoho procenta. Doznívající krize v eurozóně, která sebou přinesla nízkou míru inflace, ovšem naopak přinesla vyšší růst míry nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti opět klesá s nárůstem míry inflace, který přišel až s rokem 2017, kdy míra inflace dosáhla hodnoty 1,26%. Rostoucí trend pokračoval i následující dva roky, kdy dosáhla postupně hodnot 2,44% a 3,03%. Poslední sledovaný rok se podařilo nizozemské ekonomice hodnotu opět snížit a údaj za rok 2020 hovoří o inflaci v hodnotě 2,29%.

Graf 3: Vývoj inflace v Nizozemsku

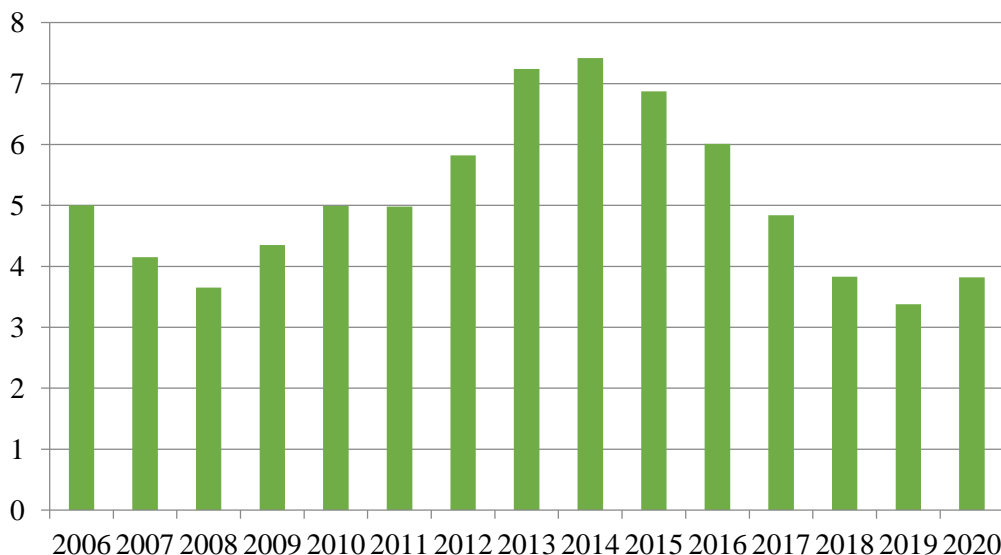
Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021(%)

Dnes už je známo, po několika vlnách pandemie COVID-19, že v roce 2021 inflace stoupala a v Nizozemsku byl v listopadu tohoto roku index spotřebitelských cen o 5,2% vyšší než přesně před rokem. Jednalo se o nejvyšší listopadovou míru inflace za posledních 40 let, jak uvádí nizozemský statistický úřad. Největší vliv na tento nárůst má cenový vývoj plynu a elektřiny, pohonných hmot, potravin a oděvů. Tato míra inflace je také ovlivněna vzorcem utrácení spotřebitelů, které výrazně ovlivnila pandemie koronaviru a s tím spojené omezené nebo nedostupné služby v tomto období.

4.2.3 Vývoj nezaměstnanosti v Nizozemsku

Míra nezaměstnanosti je dalším z důležitých ukazatelů výkonosti státní ekonomiky. V následujícím grafu je zachycen vývoj míry nezaměstnanosti v Nizozemsku za posledních patnáct let. Na začátku, tedy v roce 2006 míra nezaměstnanosti dosahovala 5%. Následující dva roky klesala až na hodnotu 3,65%, která byla tedy naměřena v roce 2008. Po této hodnotě následuje dlouhý růst, který se zastavil až v roce 2014 kdy hodnota 7,42% je vůbec nejvyšší naměřenou mírou nezaměstnanosti ve sledovaném období. I tento růst je způsoben v první řadě Velkou recesí a následně dluhovou krizí v eurozóně. Následuje v řádu pěti let opět snižování míry nezaměstnanosti v Nizozemsku především díky vyrovnání se s dopady obou krizí. V roce 2019 byla zjištěna nejnižší hodnota za období patnácti let a to 3,38%. V posledním roce, který spadá do zkoumaného období, míra nezaměstnanosti opět trochu vzrostla, ovšem jen na třetí nejnižší hodnotu v období. Ačkoliv v roce 2020 je patrný mírný nárůst míry nezaměstnanosti, je pravděpodobné, že kvůli opakujícím se vlnám pandemie COVID-19, tento ukazatel poroste a to především kvůli restriktivním opatřením, která vláda zavedla.

Graf 4: Vývoj míry nezaměstnanosti v Nizozemsku

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

Jak už bylo zmíněno, v první fázi reagovala nizozemská ekonomika na Velkou recesi pozvolným nárůstem nezaměstnanosti, ovšem po „Double dip recesi“ v roce 2012 růst míry nezaměstnanosti zrychlil a nezaměstnanost dosáhla vysokých čísel. Opakem je v této fázi vývoje ukazatel míry inflace, která dosahuje jedněch z nejnižších hodnot v celém sledovaném období a je to logické, s vyšší mírou nezaměstnanosti se lidé bojí o

práci a tedy o trvalý příjem a tím více peníze drží, což nutí prodejce ke snižování cen apod.. V první fázi docházelo v Nizozemsku k hromadění pracovní síly, která byla podporovaná napjatým trhem práce před krizí. Velký význam v pomalém růstu míry nezaměstnanosti byl způsobem i velkým počtem osob jakožto OSVČ. Ve druhé fázi, kdy už nastal rychlejší nárůst nezaměstnanosti, došlo k opožděnému propouštění z první fáze recese. V letech, kdy dosahovala míra nezaměstnanosti největších čísel, přicházel na trh práce relativně velký počet nových ekonomicky aktivních osob a naopak pomalu ubýval počet těch, kteří z práce odcházeli do důchodu.

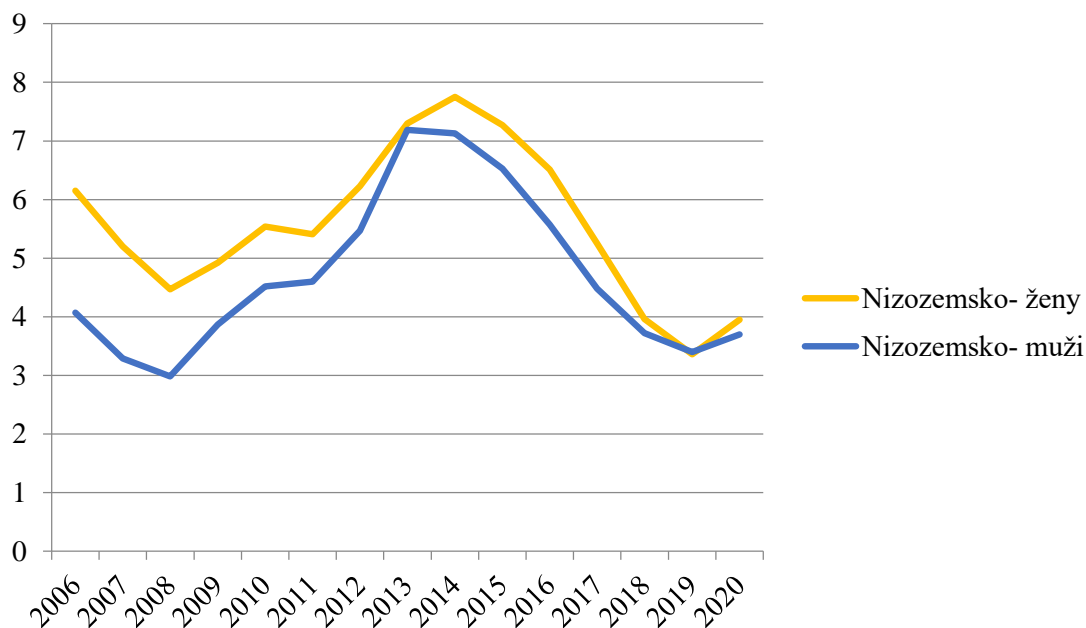
Nizozemská vláda pracuje s několika nástroji podpory zaměstnanosti. Jedná se především o výši dávek v nezaměstnanosti a o dobu trvání této podpory. Nastavení i ostatních jak pasivních tak aktivních podpor v nezaměstnanosti, se stávají pro nepracující méně atraktivní a nutí je to vyhledávat práci. Nizozemské vládě se takto podařilo snížit nezaměstnanost a v roce 2019 dosahovala hodnoty 3,38%. S příchodem pandemie v roce 2020 se tento ukazatel zvýšil na hodnotu 3,82%.

S nízkou nezaměstnaností v posledních letech na území Nizozemska souvisí i vyšší soutěž mezi zaměstnavateli právě o pracovní sílu domácností. Cílem firem je udržet si stávající pracovní sílu a nalákat schopné nové zaměstnance pomocí trvalejších smluv nebo zvyšováním mzdy.

Míra nezaměstnanosti podle pohlaví

Kromě roku 2019, dosahuje míra nezaměstnanosti mužů nižších čísel, než míra nezaměstnanosti žen. Ovšem rozdíly mezi zaměstnaností mužů a žen se v průběhu sledování snižují. Na začátku byl rozdíl přes dvě procenta, muži 4,07% a ženy 6,15%, ale snižování rozdílu vedlo k tomu, že se obě míry nezaměstnanosti sešly téměř na stejné hodnotě v roce 2013. V tomto roce je míra nezaměstnanosti mužů 7,19% a míra nezaměstnanosti žen jen 7,3%, viz graf č. 5. U obou skupin je patrný nejvyšší nárůst mezi roky 2008 a 2015. Na tyto roky měla vliv v počátku Velká recese a následně krize eura. Pokud je možné najít pozitivum na těchto krizích, je to patrně ve snižování rozdílu v nezaměstnanosti mužů a žen, který byl téměř nulový v už zmiňovaném roce 2013.

Graf 5: Vývoj míry nezaměstnanosti podle pohlaví v Nizozemsku

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

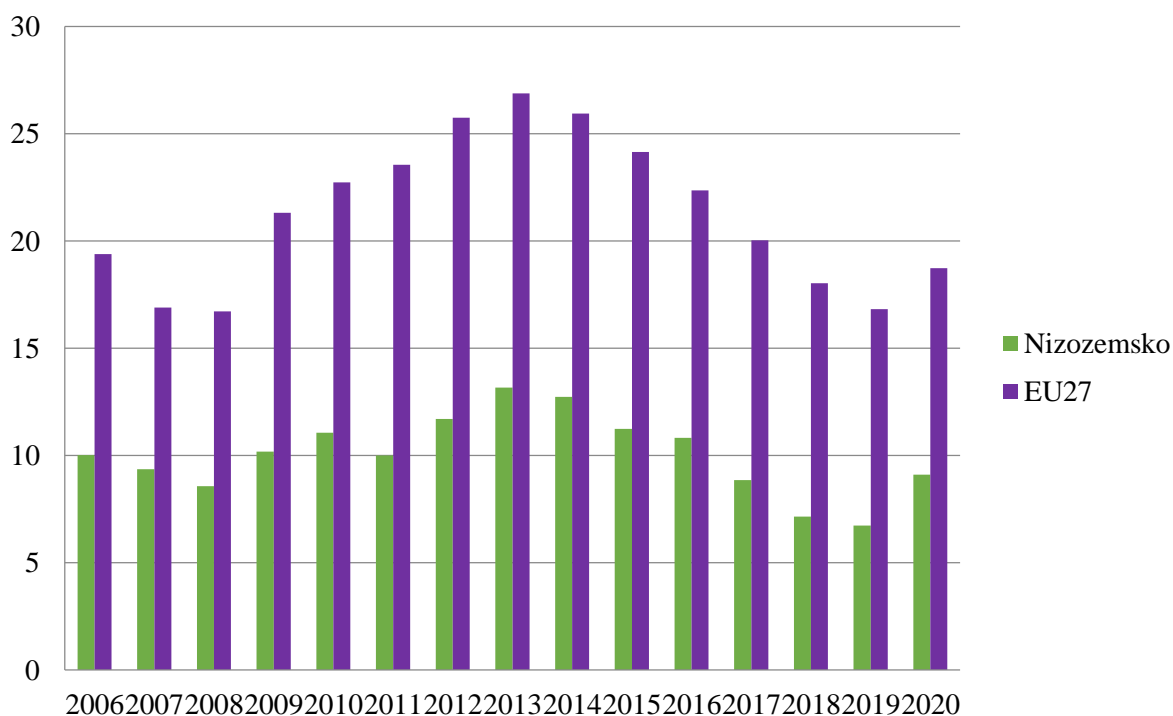
Po srovnání hodnot v roce 2013 ovšem krize spojená s eurozónou opět prohloubila rozdíl, který se opět vyrovnal až v roce 2019, kdy dokonce míra nezaměstnanosti žen dosáhla menšího výsledku, nežli ta mužská, tento rozdíl byl ovšem jen nepatrný. V roce 2019 představovala míra nezaměstnanosti mužů 3,4% a u žen tomu bylo 3,36, nic to však nemění na tom, že se jedná o první takový úkaz v patnáctiletém sledování. Opět se tedy povedlo vymazat rozdíl, který není patrný ani ke konci sledovaného období, kdy ovšem vlivem pandemie opět mírně rychleji roste míra nezaměstnanosti žen oproti té mužské. V Nizozemsku je důvodem relativně vyrovnaného poměru nezaměstnanosti mužů i žen fakt, že mnoho žen pracuje pouze na částečný úvazek.

Míra nezaměstnanosti osob 15-24 let

Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let zaznamenává ve vývoji stejný trend jako celková míra nezaměstnanosti v zemi. Nezaměstnanost těchto obyvatel je ve srovnání s jinými státy Evropské unie nízká. Nižších hodnot v roce 2020 dosáhlo v této kategorii jen Německo (7,2%) a Česká republika (8%). Trend nízké nezaměstnanosti mladých osob trvá v Nizozemsku po celou dobu sledovaného období a vždy se v tomto ohledu řadilo mezi nejlepší státy v Evropě. V porovnání s průměrem EU27 se nachází Nizozemsko neustále až na polovičních hodnotách. Mezi nejhorší státy Evropské unie v této statistice patří Španělsko, Řecko či Itálie. Nizozemsko se oproti členským státům vyrovnalo relativně

dobře s dopady na nezaměstnanost této věkové skupiny v rámci obou krizí. Nárůst v průběhu první, ani druhé krize není tak markantní, jako u průměru celé EU. Ačkoliv se v roce 2020 řadí Nizozemsko mezi top EU v tomto ukazateli, stále je patrný velký nárůst nezaměstnanosti těchto osob v tomto roce.

Graf 6: Vývoj míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let v Nizozemsku

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

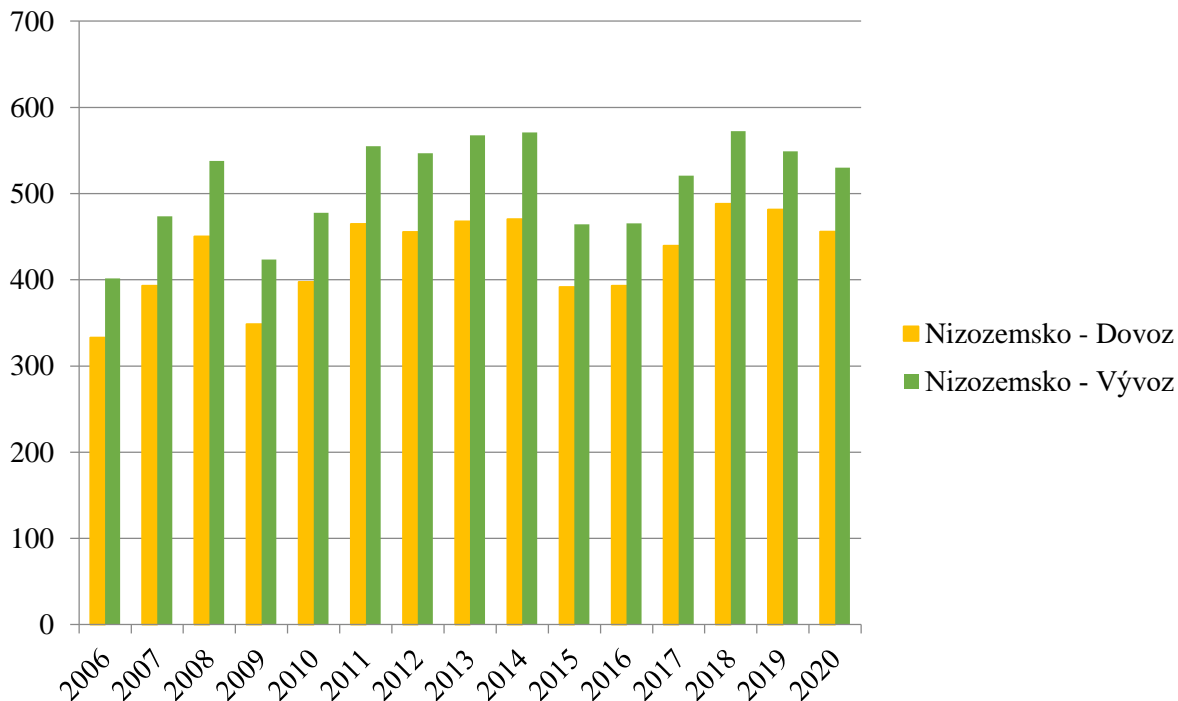
4.2.4 Vývoj běžného účtu platební bilance a obchodní bilance v Nizozemsku

Běžný účet platební bilance

Běžný účet platební bilance se v Nizozemsku vyvíjel podobně jako všechny ostatní makroekonomické ukazatele a tedy také reagovala na jednotlivé ekonomické krize, které země zaznamenala v posledních patnácti letech. S rokem 2008 přichází pokles a je zaznamenána nejnižší hodnota, kdy bilance běžného účtu představuje hodnotu 38,96 miliard dolarů. V následujících letech nastává růst, který je podmíněn oživením ekonomiky po Velké recesi. Nicméně po roce 2012 je ekonomika opět zasažena vnějším vlivem a bilance běžného účtu platební bilance opět padá až na hodnotu roku 2015, 48,58 miliard dolarů. Po krátkém vzrůstu, kdy v roce 2018 je hodnota na nejvyšší hodnotě za sledované období, na 99,06 miliardách dolarů, následuje opět pokles. Jednou ze složek běžného účtu platební bilance je obchodní bilance, která zachycuje množství dovezeného a vyvezeného

zboží. Hodnoty vývozu a dovozu zboží nizozemské ekonomiky jsou uvedeny v následujícím grafu.

Graf 7: Vývoj obchodní bilance v Nizozemsku

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (miliardy dolarů)

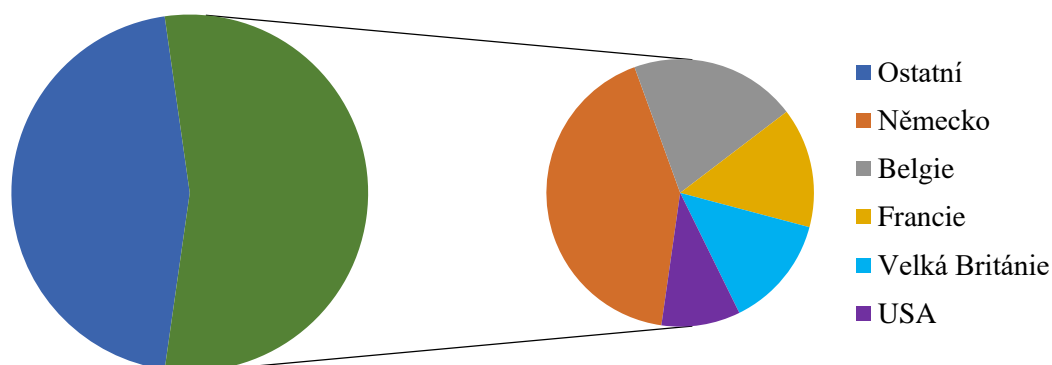
Obchodní bilance

Obchodní bilance představuje rozdíl mezi dovezeným a vyvezeným zbožím, tedy exportem zboží z dané země a importem zboží do téže země. Nizozemsko ve všech z patnácti let, po která byla data čerpána, vykazuje kladnou hodnotu obchodní bilance. To znamená, že v každém období hodnota vývozu zboží byla větší než hodnota dovozu zboží. Největší propad ve vývoji obchodní bilance zaznamenalo Nizozemsko během Velké recese, hodnota obchodní bilance v tomto roce dosahovala hodnoty 75,03 miliardy dolarů. Po následném růstu nastal další propad až v roce 2015-2016 a úplně nejmenší hodnoty dosáhlo Nizozemsko v roce 2019, kdy byla obchodní bilance 67,3 miliardy dolarů.

V roce 2020 dovezlo do země Nizozemsko zboží v celkové hodnotě 455,83 miliard dolarů, opačným směrem mířilo zboží v hodnotě 530 miliard dolarů. Obchodní bilance pro rok 2020 tedy činila 74,17 miliard dolarů. Na deset nejdůležitějších exportních trhů připadaly dvě třetiny celkové hodnoty vývozu nizozemského zboží v roce 2020. Do pěti nejvýznamnějších exportních destinací vyváží Nizozemsko polovinu všeho vyvezeného

zboží, přesněji 54,5%. Nejvýznamnější destinací pro Nizozemsko bylo v roce 2020 Německo, které tvořilo až 23% podíl na veškerém exportu. Druhou nejvýznamnější destinací je Belgie, jejíž podíl tvoří 11%. Na třetím a čtvrtém místě je Francie s Velkou Británií, které dosahují téměř stejných hodnot. Do zmiňované top 10 následně patří také USA, Itálie, Španělsko, Polsko, Čína a Švédsko. I toto rozložení top deseti exportních států napovídá, že největší část vyveze nizozemská ekonomika do Evropy, přesněji 76% zboží míří z Nizozemska v rámci tohoto kontinentu. Ovšem trendem posledních let je pokles tohoto podílu na úkor především asijských zemí. Asie v roce 2020 tvořila 12% podíl a 8% podíl náleží americkému kontinentu. Za zmínku stojí ještě vývoz do Afriky, který představoval v roce 2020 3% ze všech exportů.

Graf 8: Nejvýznamnější exportní destinace Nizozemska 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z UN Comtrade: International Trade Statistics Database, 2021 (%)

Nejvýznamnější exportní destinací je pro Nizozemsko už zmiňované Německo s podílem 23% na veškerém exportovaném zboží ze země. Dohromady top pět exportních zemí Nizozemska tvoří 54,5% podíl na veškerém vývozu a do tohoto úzkého výběru patří také sousední Belgie, která má podíl 11%. Třetí místo zaujímá Francie se 7,9% a jen těsně za ní skončila Velká Británie s podílem 7,4%. Nejvýznamnější pětku zemí poté uzavírá pro Nizozemsko v rámci exportu USA, které má podíl na celém nizozemském vývozu 5,2%.

V porovnání s rokem 2019 vzrostl export pouze do Číny a Polska, kde v případě Číny se jedná o 10% nárůst, především díky většímu exportu strojů. V Polsku byl nárůst v podobě 5% zaviněn především reexportem elektrozařízení. Pokles vývozu byl částečně způsoben koronavirovou krizí, ale především také tím, že vývoz nizozemského průmyslu zboží byl zasažen podstatně nižšími cenami ropy a plynu.

Koronavirová krize měla dopad i na dovoz zboží do Nizozemska. Zde je také patrný pokles v roce 2020 oproti roku 2019. Pokles dovozu zboží byl způsoben především nižším dovozem minerálních paliv a dopravních prostředků. Na dovozu všeho zboží do státu se z 60% podílí především státy z Evropy. Druhým nejvýznamnějším dovozcem je poté Asie, která zaujímá podíl 24%. Z Ameriky bylo dovezeno 12% ze všeho zboží a 2,6% z Afriky. I v rámci dovozu je nejdůležitějším partnerem Německo, jehož podíl činí 17,6%. Na druhém místě je trochu překvapivě Čína, která na této pozici vystřídala sousední Belgii, která tuto pozici dlouho zastávala v předchozích letech. Belgii náleží až třetí příčka a na čtvrté příčce se nachází USA. Top deset následně tvoří i Velká Británie, Francie, Itálie, Rusko, Irsko a Polsko. I zde je patrný pokles u všech států, vyjma Číny, která i zde zaznamenala naopak drobný nárůst a to především kvůli dovozu elektrozařízení do Nizozemska. Vysoký propad zaznamenalo Rusko, který byl způsoben především nižší poptávkou po minerálních palivech.

Nejvýznamnějším prvkem vývozu je pro nizozemskou ekonomiku oblast strojírenství a tedy vyvezené stroje. Mezi další významné druhy zboží patří ty z oblasti chemických výrobků, farmaceutických výrobků, dopravní zařízení, okrasného zahradnictví, nebo minerální paliva, kde se jednalo především o snížení exportní hodnoty zemního plynu, nafty, benzínu a petroleje.

S nižší poptávkou a narušením výrobních řetězců utrpěl i dovoz zboží, který se oproti předchozímu roku snížil. Mezi nejvýznamnější druhy dováženého zboží patří stroje, automobily, minerální paliva, potraviny, nápoje a přírodní suroviny.

4.3 Belgické království

Druhý ze států, který je součástí společenství Beneluxu. Rozlohou se jedná o stát přibližně o čtvrtinu menší, než je sousední Nizozemsko. Jde o konstituční monarchii a zároveň federaci. V zemi jsou používány hned tři úřední jazyky. Jedná se o nizozemštinu, francouzštinu a němčinu. Rozloha země činí 30 519 km². Nejdelší část hranic sdílí Belgie s Francií a to na jihu. Dále v západní části země sousedí s Lucemburskem a Německem. Na severu sousedí s Nizozemskem a část hranic omývá ze severu Severní moře. V zemi žije necelých 11 560 000 obyvatel, kdy ještě v roce 2006 zde žilo 10 547 958 obyvatel. Hlavním městem je Brusel, ve kterém sídlí NATO i některé instituce Evropské unie, i proto bývá toto město označováno jako hlavní město Evropy. Většina obyvatel Belgie vyznává římsko-katolické náboženství, přibližně tři čtvrtiny obyvatel (Evropská unie, Belgie, 2021).

Země je administrativně rozdělena do tří regionů, Vlámského, Valonského a Bruselského. Dále je ještě rozdělena na deset provincií. Stejně jako Nizozemsko, i Belgie je jedním ze zakládajících členů Evropské unie a je tedy členem od 1. ledna roku 1958. Euro jako oficiální měna byla zavedena v roce 1999. Belgie je stejně jako Nizozemsko zakládajícím státem NATO (1949), OSN (1945) a také je členem Schengenského prostoru (Evropská unie, Belgie, 2021).

I v Belgii, podobně jako v Nizozemsku, je hlavou státu král, protože se jedná o konstituční monarchii. Král Filip začal vykonávat svou funkci v roce 2013, kdy nastoupil po svém otci. Členění je v Belgii velmi jedinečné. Země je rozdělena podle územního principu a následně také podle jazykového principu. Výsledkem je, že každý region má vlastní legislativní a exekutivní orgán. V Belgii tedy působí šest vlád a stejný počet parlamentů. Federální parlament je potom pro všechny společný a je v Belgii dvoukomorový, kdy sněmovna má 150 členů a senátorů je voleno 71. Roku 1830 přišlo už zmiňované odtržení od Nizozemska a Lucemburska. Během obou světových válek byla Belgie okupována převážně kvůli její výhodné pozici v Evropě (Evropská unie, Belgie, 2021).

Belgie se pyšní celkem patnácti památkami zapsanými do seznamu UNESCO. Jako nejznámější je možné považovat náměstí Le Grand-Place v Bruselu, zapsané v roce 1998, nebo historické centrum města Bruggy, zapsané v roce 2000. Za zmínku stojí i katedrála Notre Dame v Tournai, zapsána roku 2000, nebo 11 měst zapsaných jako slavná lázeňská

města Evropy, která jsou na seznamu čerstvě od roku 2021. V roce 2019 navštívilo Belgie cca 9 343 000 turistů, jak uvádí světová banka (UNESCO, Belgium, 2021).

Následující tabulka nabízí pohled na vývoj počtu obyvatel v zemi, za sledované období tento počet vzrostl o více než milion obyvatel.

Tabulka 2: Vývoj počtu obyvatel v Belgii

2006	2007	2008	2009	2010
10.547.958	10.625.700	10.709.973	10.796.493	10.895.586
2011	2012	2013	2014	2015
11.038.264	11.106.932	11.159.407	11.209.057	11.274.196
2016	2017	2018	2019	2020
11.331.422	11.375.158	11.427.054	11.488.980	11.555.997

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021

Zásadní vlivy na vývoj belgické ekonomiky mezi lety 2006 a 2020

Podobně jako Nizozemsko, i Belgie zaznamenala dopad dvou světových ekonomických krizí a jakožto stát, ve kterém se platí eurem a spadá to eurozóny, pocítila také značný vliv dluhové krize eurozóny. V prvních dvou letech sledovaného období se belgické ekonomice dařilo, zaznamenávala klesající trend počtu nezaměstnaných a naopak zvyšující se tempo růstu HDP. Nicméně s pádem americké banky bratří Lehmannů v roce 2008 se americká hypoteční krize dostala do Evropy. Tato situace vyvolala všeobecnou ztrátu důvěry a skutečnou krizi na kapitálových trzích. Během této krize čelila Belgie souboru mimořádných ekonomických problémů a vynutila si vládní zásahy do velkých finančních institucí. Aby bylo zajištěno další fungování belgického bankovního systému, rozhodla vláda o rekapitalizaci řady velkých finančních institucí. Dále byl zvýšen strop pojištění vkladů a rozšířen stávající systém pojištění vkladů. Belgická vláda reagovala na krizi několika strategiemi, kdy musela zabránit úplné destabilizaci finančního a bankovního systému v posledním čtvrtletí roku 2008. Na konci roku 2008 vláda navrhla soubor opatření ke stimulaci ekonomické činnosti. Tato opatření měla za cíl poskytnout společnosti dostatečné finanční zdroje dalším snižováním konkrétních nákladů. Dále se soustředila na opatření, která byla navržena tak, aby lépe chránila nezaměstnané a urychlila jejich integraci na trhu práce. Došlo také na řadu investičních programů, které měly za cíl zrychlit a posílit důraz na udržitelnost. Státní dluh Belgie byl před vypuknutím krize, tedy v roce 2007 na hodnotě 87,3% hodnoty HDP, do tohoto roku dluh klesal díky úsilí vlády během předchozích několika let. Dle Eurostatu tato hodnota během krize prudce vzrostla až na 100,2% HDP roku 2009, což je spojováno právě s náklady související s krizí.

Výrazné zhoršení nastalo i v ukazateli tempa růstu HDP, kde byla v roce 2009 tato hodnota na -2,02%. Jinak tomu nebylo ani u míry nezaměstnanosti v zemi, ta po roce 2008 začala růst.

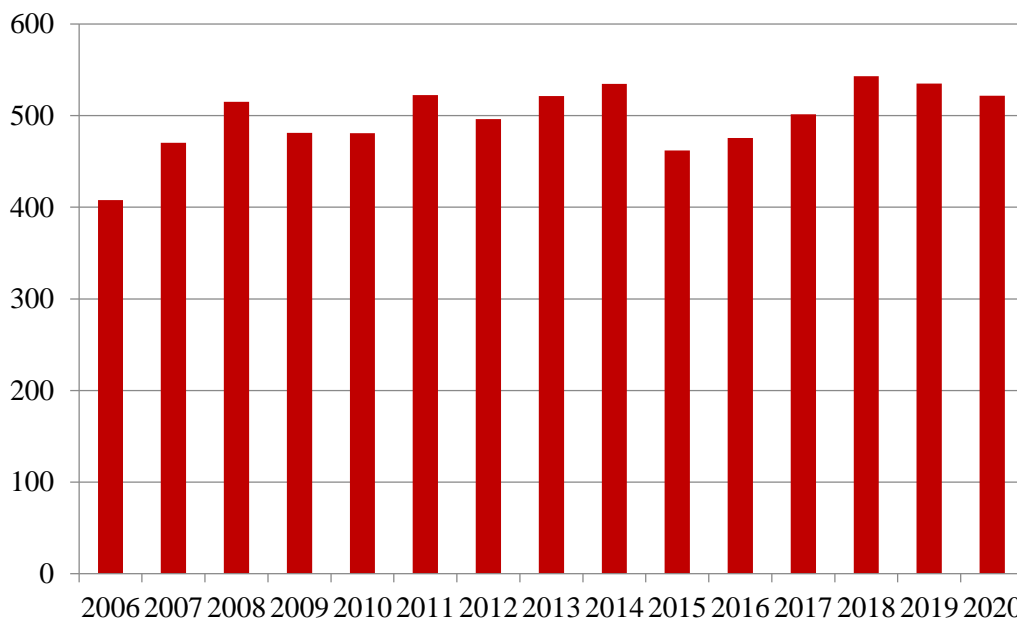
Jakožto jeden ze států, který je členem eurozóny zasáhla Belgie také dluhová krize, která vypukla v Evropě v roce 2009 a následky jsou pozorovatelné na zasažených ekonomikách i dlouho poté. Vrchol této krize je v Belgii patrný mezi lety 2013 a 2014, kde hlavně míra nezaměstnanosti dosahuje vysokých čísel v letech 2013, 2014 a dokonce 2015. I ukazatel tempa růstu HDP v tomto období klesá oproti předchozímu období, kdy se Belgie dokázala vzpamatovat z Velké recese. V roce 2012 bylo tempo růstu HDP na úrovni 0,74% a o rok později na 0,46%. V roce 2010 belgická vláda nastínila svůj program fiskální konsolidace do roku 2012. Snažila se o zachování udržitelnosti veřejných financí a nastavit lehké hospodářské oživení. Tyto opatření zahrnovaly mimo jiné i úpravu hodnoty veřejného dluhu, nebo cíl zvýšení příjmů, bez snižování výdajů. V této době rostl i státní dluh, který dosáhl svého maxima za sledované období v roce 2014, kdy se hodnota dluhu vyšplhala až na 107% HDP. Poté se Belgické ekonomice podařilo státní dluh snížit až na 98,6% hodnoty HDP v roce 2019.

Ani poslední ekonomická krize způsobená pandemií koronaviru nenechala belgickou ekonomiku bez následků. Už na začátku roku 2020, bylo čím dál více jasnější, že nový typ viru, který se poprvé objevil v Číně, bude celosvětovým problémem. V březnu téhož roku Světová zdravotnická organizace vyhlásila stav pandemie COVID-19. Belgie podobně jako většina zemí ať už v Evropě, nebo na světě, zavedla několik restriktivních opatření ve snaze zabránit šíření nemoci. Po prvotním zavírání restauračních zařízení následovalo zavírání i nepotravinářských obchodů. Přísná omezení pohybu, jen za účelem nákupu, zaměstnání či za lékaři. Všechno tohle mělo za následek pozastavení, či dokonce zastavení činnosti spousty podniků, což vedlo k vážným problémům v ekonomice státu. Po rozvolňování během léta 2020 přišla druhá vlna pandemie na podzim téhož roku a přinesla sebou stejné problémy pro ekonomiku jako první vlna z jara. Výraznější dopady na ekonomiku byly patrné ve druhém čtvrtletí roku 2020, ovšem uvolňování opět ekonomiku nakoplo na chvilkový nárůst. Tento růst byl opět pozastaven restrikcemi a šířícím se virem v posledním čtvrtletí roku 2020. Propuknuvší koronavirová krize v Evropě sebou přinesla i zhoršení státního dluhu Belgie na hodnotu přesahující 110% HDP.

4.3.1 Vývoj HDP v Belgii

Belgie stejně jako Nizozemsko zaznamenala během sledovaného období patnácti let výrazný nárůst celkové hodnoty hrubého domácího produktu. V prvním roce sledování byla hodnota HDP 407,92 miliard dolarů a v roce 2020 se tento ukazatel zastavil na 521,86 miliardách dolarů. Rozdíl patnácti let znamenal pro belgickou ekonomiku nárůst ukazatele HDP o 113,94 miliard dolarů. Nejvyšší hodnota byla naměřena v roce 2018 a to 543,01 miliard dolarů. Do roku 2008 je možné pozorovat opět růstovou tendenci, kde následně hodnota oproti předchozím rokům klesá a opět stoupá. Velký propad nastává mezi roky 2014 a 2015 kdy z 534,68 miliard dolarů klesne HDP až na 462,15 miliard dolarů. Na všechny tyto roky má obrovský vliv vypořádání se belgické vlády s dopady krizí. Nejprve je patrný dopad Velké recese a následně i dluhové krize v eurozóně. Následující roky belgická ekonomika opět roste a tento trend se promítá do hodnoty HDP.

Graf 9: Vývoj HDP v Belgii

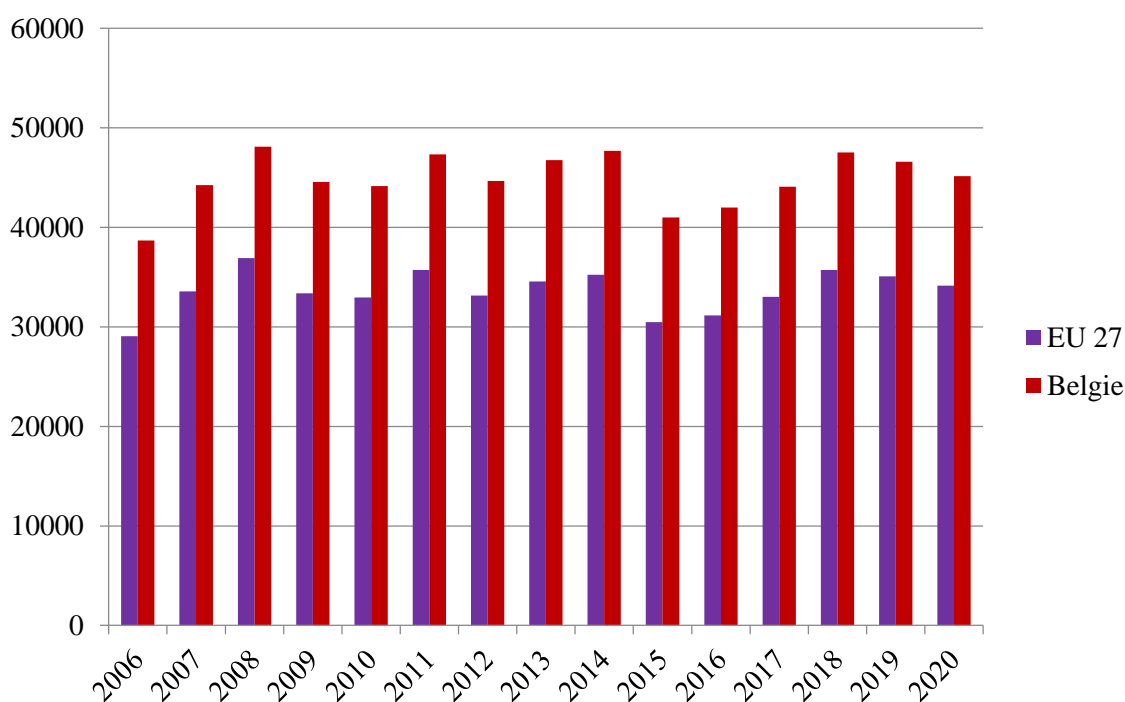
Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (miliardy dolarů)

Znepokojující může být vývoj v posledních třech letech, který má zase klesající tendenci. Kdyby Belgie byla schopná udržet trend z let 2015-2018, mohl její konečný HDP ve sledovaném období být mnohem větší. Ačkoliv už zmiňovaný trend posledních tří let je klesající, tak s příchodem krize spojené s pandemií nelze očekávat velké zlepšení s ohledem na restriktce nařízené uvnitř státu, tak na ty zavedené v celé Evropské unii. Tento pokles je spojený také se zavíráním hranic a s omezením mezinárodního obchodu.

Porovnání se zeměmi Evropské unie

HDP na obyvatele má Belgie oproti průměru všech států Evropské unie značně lepší. V Každém z patnácti let dosahuje vyšších hodnot v tomto ukazateli a je tedy patrné, že se jedná o jednu z těch vyspělejších ekonomik v rámci EU. Trend vývoje je totožný, protože všechny členské státy Evropské unie čelí v průběhu let stejným překážkám a jejich ekonomiky jsou silně propojené. Dopad jak Velké recese, která měla počátek ve Spojených státech, tak krize eura je stejný jak pro Belgii tak EU. V roce 2006 činilo HDP na obyvatele 38 673 dolarů. Nejvyšší hodnota v posledních patnácti letech byla naměřena v roce 2008, ještě před dopady finanční krize. V tomto roce představovalo HDP na obyvatele v Belgii 48 107 dolarů. Belgie se této částce v průběhu let několikrát přiblížila, nejbližší byla v roce 2014, při 47 701 dolarech. Ani v letech 2011 a 2018 hodnota nebyla tolik vzdálená od té, kterou Belgie zaznamenala před první krizí.

Graf 10: Vývoj HDP na obyvatele v Belgii

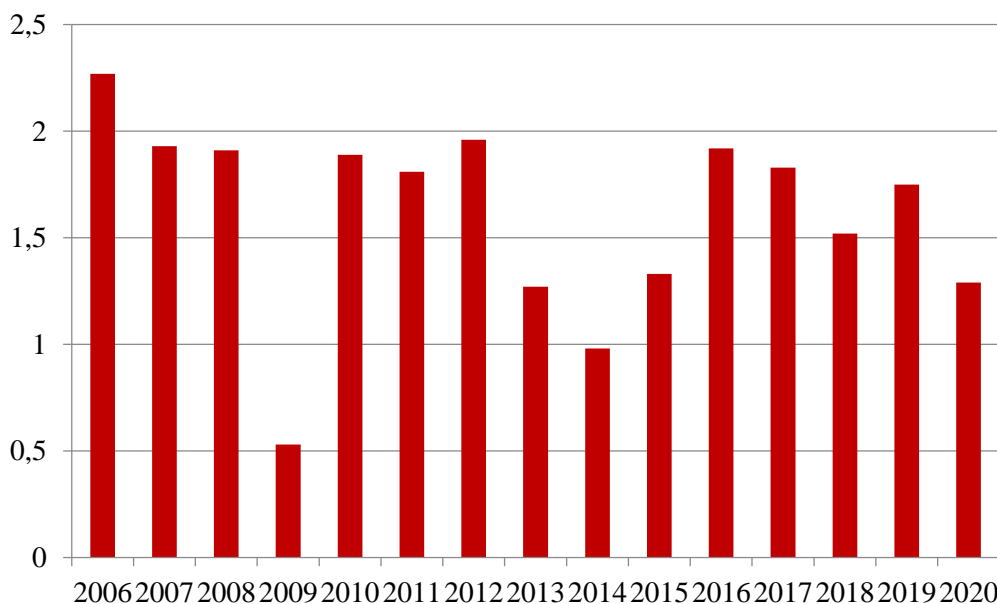
Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (dolary)

Současná hodnota HDP na obyvatele je o něco nižší, ovšem trend klesajícího HDP na obyvatele je v Belgii patrný už od roku 2018, nicméně v roce 2020 je to způsobeno hlavně už zmiňovaným propuknutím pandemie. Hodnota na obyvatele činila v roce 2020 rovných 45 159 dolarů.

4.3.2 Vývoj inflace v Belgii

V prvním roce sledovaného období dosahovala míra inflace hodnoty 2,27%. Následující dva roky přinesly drobné zlepšení na hodnoty kolem 1,9 %. Až rok 2009 nabízí velký pád hodnoty a v tomto roce byla naměřena i nejmenší hodnota inflace za celé období patnácti let. V tomto roce byla míra inflace 0,53%. Takto nízká míra inflace je způsobena především ztrátou důvěry spotřebitelů, kteří jsou i díky médiím zastrašováni krizí a tak spoří peníze, které by za jinak dané situace utráceli. Poté nastalo opět srovnání s hodnotou z let předchozích a v následujících třech letech byla míra inflace následující: 1,89%, 1,81%, 1,96%. S rokem 2013 přichází opět pokles a míra inflace se zastavila na druhé nejnižší hodnotě v daném období a to konkrétně v roce 2014 na hodnotě 0,98%. Tato hodnota je opět doprovázená nižší důvěrou spotřebitelů a to především kvůli krizi, která byla spojená s eurem a ekonomickým problémem v zemích jako je Řecko či Španělsko. V tomto období, kdy klesá míra inflace, naopak zaznamenává Belgie růst míry nezaměstnanosti a je tedy patrný vztah, kdy pokud jeden ukazatel klesá, druhý zpravidla roste. Roku 2015 byla hodnota 1,33% a o rok později dokonce 1,92%.

Graf 11: Vývoj inflace v Belgii

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

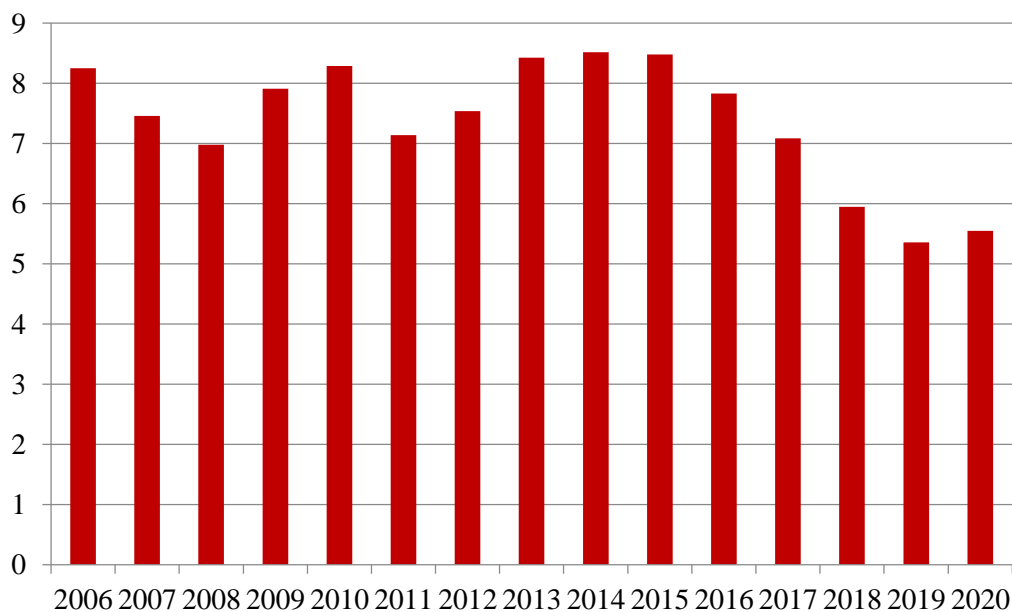
Po drobném poklesu a následném růstu v roce 2019 se hodnota míry inflace v Belgii zastavila v roce 2020 na pouhých 1,29%. Tato hodnota je opět spojena s vypuknutím krize, která zasáhla celou Evropu i celý svět a přinesla sebou výrazný pokles veškeré světové ekonomiky. Po vypořádání se s několika vlnami pandemie koronaviru,

zaznamenává inflace v Belgii jedny z největších hodnot za poslední roky a na konci roku 2021 přesahovala v některých měsících tato hodnota i 5%. V roce 2021 byla takto vysoká inflace způsobená především nárůstem cen plynu a pohonných hmot. Zdražení bylo také patrné u potravin, nebo oděvů.

4.3.3 Vývoj nezaměstnanosti v Belgii

Míra nezaměstnanosti v Belgii dosahuje ve stejném období, jako bylo zkoumané v Nizozemsku, mnohem větších hodnot. V roce 2006 byla hodnota míry nezaměstnanosti na úrovni 8,25%. Ve vývoji jsou patrné nárůsty a pády hodnoty míry nezaměstnanosti a hned v prvních letech je viditelný mírný pokles, který ovšem v roce 2008 na hodnotě 6,98% končí a následující dva roky opět míra nezaměstnanosti v Belgii roste. Po roce 2010 hodnota klesla o více než procento až na 7,14% ovšem jen proto, aby následující roky opět rostla. Nejvyšší hodnoty za sledované období dosáhla belgická ekonomika v roce 2014, kdy hodnota ukazuje 8,52%.

Graf 12: Vývoj míry nezaměstnanosti v Belgii

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

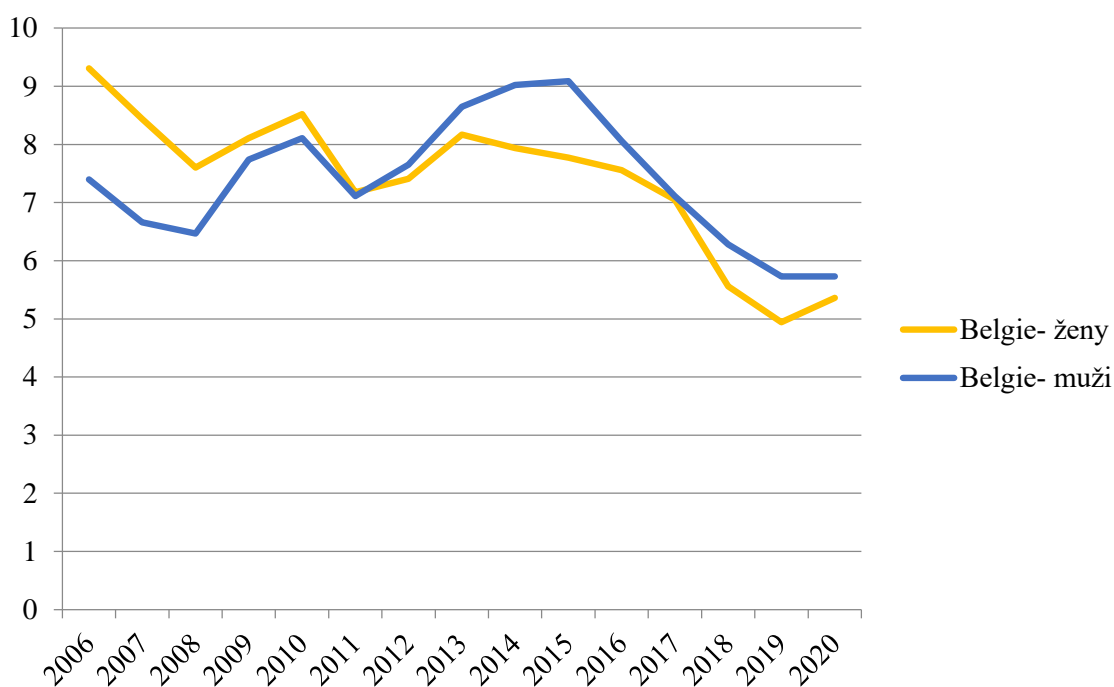
Na grafu č. 12 je patrný dopad obou propuknuvších krizí, kdy zmiňovaný růst v letech 2009 a 2010 má na svědomí Velká recese a následné zotavení je opět nabouráno krizí eura, která se v Belgii podepsala na růstu míry nezaměstnanosti především v letech 2012 až 2015. V těchto letech byla naměřena v zemi i nízká hodnota míry inflace. V roce 2016 byla míra nezaměstnanosti jen o pár setin nižší než v předchozím roce, ovšem

následující roky se belgická ekonomika dočkala snižování této hodnoty a zaznamenala hned několik nejnižších hodnot, které byly vůbec za sledované období naměřeny. Úplně tu nejnižší eviduje belgická ekonomika z roku 2019, kdy míra nezaměstnanosti dosáhla na hranici 5,36%. V posledním roce 2020 je patrný mírný nárůst a hodnota se zastavila na 5,55%, který je zapříčiněn globální krizí spojenou s pandemií COVID-19.

Míra nezaměstnanosti podle pohlaví

Podobný trend jako u celkové míry nezaměstnanosti je možné pozorovat v Belgii i u míry nezaměstnanosti mužů. Tento vývoj reaguje na krize stejným stylem a to růstem po roce 2009 a po zotavení opětovným růstem v roce 2012. Nicméně podobně tomu je i u vývoje míry nezaměstnanosti u žen, zde je možné pozorovat drobný rozdíl ve vývoji po roce 2013.

Graf 13: Vývoj Míry nezaměstnanosti podle pohlaví v Belgii

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

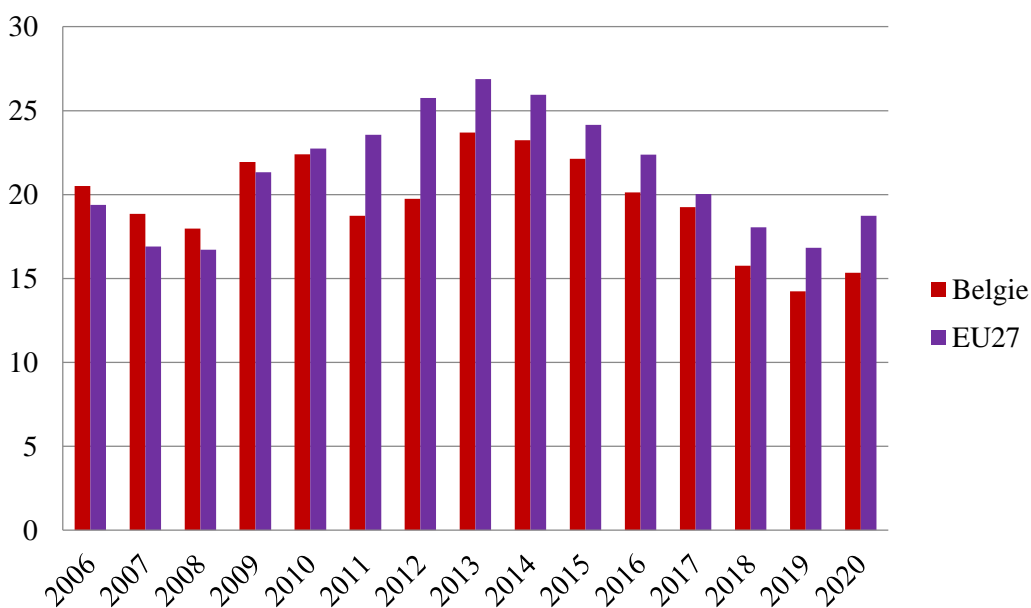
Rozdíl mezi nezaměstnaností mužů a žen se v Belgii začal ztrácet během dluhové krize v eurozóně, tedy kolem roku 2011. V předchozím období značil tento rozdíl 2%, kdy muži měli o tuto hodnotu nižší nezaměstnanost. Nicméně do roku 2011 se tento rozdíl snižoval a v roce 2012 belgická ekonomika zaznamenal dokonce nižší míru nezaměstnanosti u žen, nežli u mužů. Toto v podstatě trvá až dodnes a zajímavý je trend mezi lety 2013 a 2015, kde míra nezaměstnanosti mužů roste, naopak míra

nezaměstnanosti opačného pohlaví klesá. Tento fakt je způsobený převážně zvětšujícím se počtem žen pracujících na částečný úvazek. V roce 2017 opět vykázaly obě skupiny téměř shodné hodnoty, nicméně následně míra nezaměstnanosti žen klesala rychleji než ta mužská a vytvořil se tak opět drobný rozdíl. V ukazateli nezaměstnanosti žen vůči nezaměstnanosti mužů patří Belgie k nejlepším států Evropské unie.

Míra nezaměstnanosti osob 15-24 let

První čtyři roky sledování byla situace nezaměstnanosti mladých osob do 24 let v Belgii velice špatná. V porovnání s průměrem Evropské unie během těchto let dokonce byla Belgie nad průměrem celé EU. Hodnota míry nezaměstnanosti v roce 2006 představovala 20,51%. V roce 2010 přišlo srovnání tohoto ukazatele a následně se povedlo Belgii zařadit pod průměr Evropské unie, co se míry nezaměstnanosti u osob do 24 let týká. V těchto letech se Belgie vyrovnala s dopady Velké recese o poznání lépe než zbytek EU, alespoň co se v tomto ukazateli osob ve věku 15-24 let týká. Po následném zlepšení a vymanění se z krize přišel další problém v podání dluhové krize eurozóny a to představovalo další prohlubování míry nezaměstnanosti mladých osob v Belgii. V roce 2013 se dostala tato skupina obyvatel až na 23,7% a o rok později 23,23%. V těchto letech byl tedy téměř každý čtvrtý v tomto věku nezaměstnaný.

Graf 14: Vývoj míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let v Belgii

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

V následujících letech se už rozdíl této skupiny mezi Belgií a průměrem Evropské unie začal snižovat a to především rychlejším tempem snižování v rámci EU. Jak Belgie stihla rychle a správně zareagovat na první krizi, z té druhé už tak rychlé zlepšení nenásledovalo. Samozřejmě vývojový trend je podobný tomu z celkové míry nezaměstnanosti, nicméně v Belgii tato skupina spadá pod nejohroženější a vykazuje také nejvyšší čísla nezaměstnanosti, což je možné vidět na předchozím grafu. Za posledních patnáct let se Belgii tento problém podařilo částečně zmírnit a v roce 2020 byla míra nezaměstnanosti mladých osob 15,33%, o rok dříve, ještě před dopady pandemie, zaznamenala Belgie dokonce 14,24%.

4.3.4 Vývoj běžného účtu platební bilance a obchodní bilance v Belgii

Běžný účet platební bilance

Vývoj běžného účtu platební bilance v Belgii nezaznamenal tak velké propady a růsty ve sledovaném období jak by se dalo očekávat vzhledem k zásahům jednotlivých krizí do ekonomiky. Pokles je patrný v roce 2008, kdy se hodnota dostala do záporných čísel, přesněji na hodnotu -4,3 miliardy dolarů. Další záporné hodnoty běžný účet platební bilance zapsal v roce 2011 a 2012. Poslední hodnotou, která byla v záporných číslech, je hodnota z roku 2018. Zde se jednalo o -4,26 miliard dolarů. V ostatních letech zaznamenal účet kladné hodnoty, nicméně jednalo se o hodnoty nepřesahující 10 miliard dolarů. Podrobnější informace nabídne pohled na vývoj obchodní bilance, která představuje množství dovezeného a vyvezeného zboží.

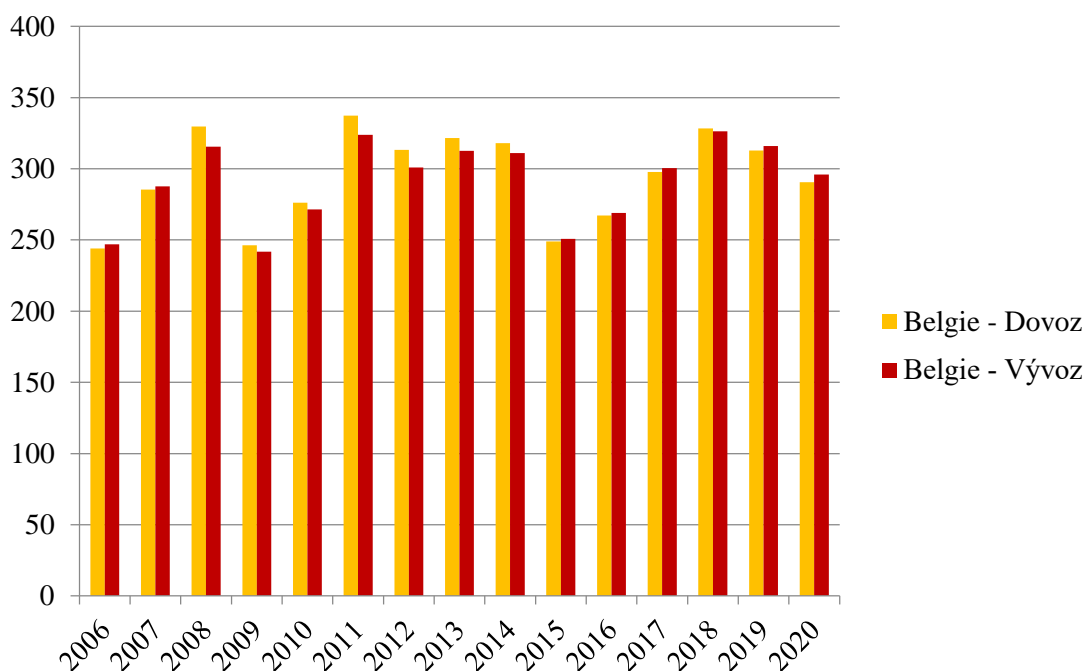
Obchodní bilance

U Belgie vykazuje obchodní bilance 8 let ze sledovaných patnácti zápornou hodnotu. Belgie v těchto letech dovezla na své území více zboží, než za stejné období vyvezla a tak tedy vzniklo pasivní saldo obchodní bilance. Sedm z těchto osmi let je v období „Double dip recese“, která začala po Velké recesi a skončila až po vypořádání se s dluhovou krizí v eurozóně. V tomto případě převyšuje dovoz nad vývozem v letech 2008 až 2014. Největší zápornou hodnotu zaznamenala obchodní bilance Belgie v roce 2008 a to -14,34 miliard dolarů. Druhá nejvyšší záporná hodnota náleží roku 2011, v tomto roce byla obchodní bilance na hodnotě -13,47 miliard dolarů.

Mezi nejvýznamnější obchodní partnery, do kterých Belgie v posledních letech vyvážela zboží, patří především sousední státy. První příčku zaujímá Německo, do kterého

vyvází Belgie nejvíce zboží ze všech obchodních partnerů. Druhou příčku obsadila Francie a třetí příčka náleží Nizozemsku. Mezi další důležité oblasti pro vývoz zboží patří pro Belgii také Spojené státy, Velká Británie, Itálie, Španělsko, Čína. Největší část vývozu tvoří tedy země Evropské unie, potažmo i zbytku Evropy. Druhou významnou oblastí jsou Spojené státy a naopak zde nemá tak silnou pozici Čína, jako tomu bylo například u Nizozemska.

Graf 15: Vývoj obchodní bilance v Belgii

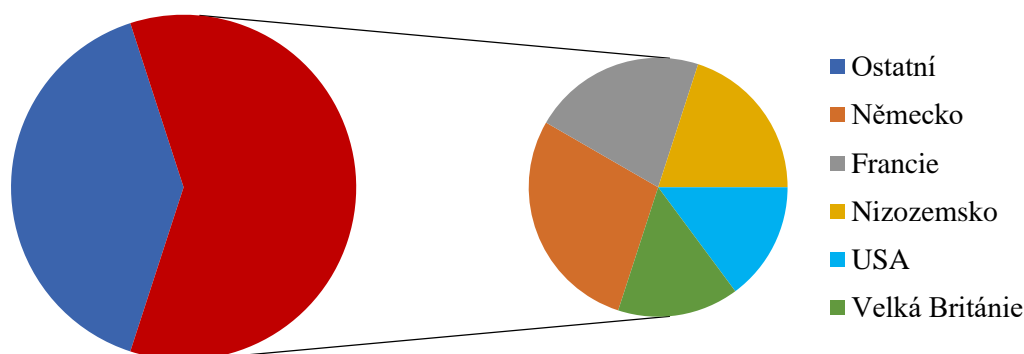

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (miliardy dolarů)

Struktura vývozu byla v roce 2020 velmi pestrá. Z oblasti zemědělských produktů Belgie nejvíce vyvází čokoládu a jiné kakaové produkty, zeleninu, pivo, pečivo. Z ostatních produktů se nejvíce vyvážely v roce 2020 farmaceutické produkty, chemické produkty, osobní automobily, ropné oleje, diamanty, těžké stroje a zařízení, nebo kovové výrobky.

V roce 2020 vyvezla Belgie do pěti nejvýznamnějších destinací celkem 60% všeho zboží. Nejvíce bylo vyvezeno do Německa (17%), poté do Francie (13%), do Nizozemska (12%), USA (8,9%) a top pět uzavírá Velká Británie s podílem 9,1% na všem vyvezeném zboží z Belgie.

Graf 16: Nejvýznamnější exportní destinace Belgie 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z UN Comtrade: International Trade Statistics Database, 2021 (%)

Mezi nejvýznamnější dovozní partnery, které v posledních letech dováží do Belgie nejvíce zboží lze zařadit opět především státy Evropské unie, konkrétně mezi ty nejvýznamnější patří opět Nizozemsko, Německo a Francie. Významným dovozcem jsou pro Belgii také Spojené státy. Ze zemí Asie stojí za zmínku Japonsko nebo Čína, které ovšem nemají ani zdaleka tak velké procento na dodávaném zboží jako zmíněné země EU.

Zemědělské produkty, které tvořily největší podíl na celkovém dovozu do Belgie v roce 2020, jsou tvarohy a sýry, různá krmiva pro zvířata, víno, pečivo a pšenice. Naopak mezi nejvýznamnější produkty z celkového hlediska dovozu spadají osobní automobily, farmaceutické produkty, rafinovaná ropa, nebo chemické produkty.

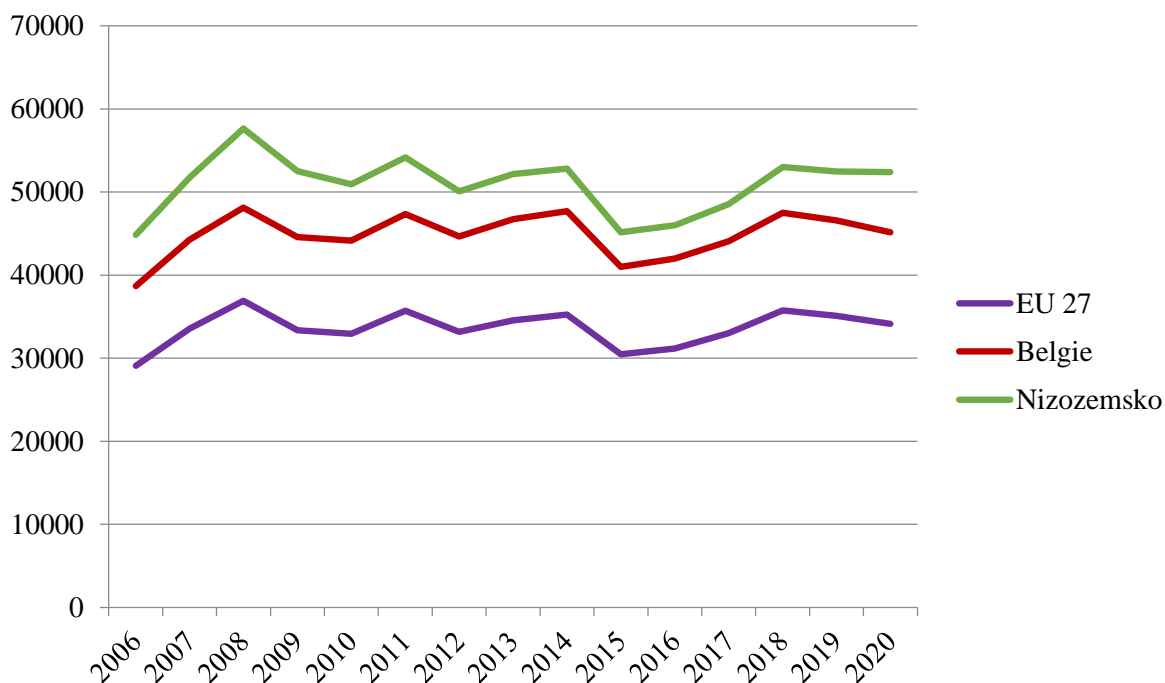
Z grafu 15 je patrný vliv jednotlivých krizí a to ať už na dovoz zboží, jeho vývoz, nebo na obchodní bilanci jako takovou. S každou z krizí přichází dříve nebo později propad obchodu, jinak tomu není ani v roce 2020, kdy nastal propad obchodu kvůli propuknutí pandemie na celém světě. Přísné restriktce a omezení ekonomik jednotlivých států vedlo k menší otevřenosti obchodu a menší poptávce po určitém druhu zboží. Naopak některé typy produktů, jako například farmaceutické produkty se v tomto roce dostaly do popředí v rámci jak dovozu, tak vývozu zboží ze země.

4.4 Komparace vývoje nizozemské a belgické ekonomiky

4.4.1 HDP na obyvatele

Z následujícího grafu je patrné, že vývoj HDP probíhal jak v Nizozemsku, tak v Belgii naprosto totožně. K dispozici je i pohled na průměrné HDP na obyvatele v zemích Evropské unie, který obě křivky vývoje napodobuje. Na všech křivkách jsou patrné dopady jednotlivých krizí, které jsou zmiňované u rozboru jednotlivých zemí. Na začátku období mělo Nizozemsko v tomto ukazateli lepší výchozí pozici a tedy vyšší HDP na obyvatele, nežli Belgie. I přesto jsou obě země vysoko nad průměrem Evropské unie. Ani jednomu státu se však nepodařilo dostat se na hodnotu z roku 2008, který předcházela všem zmiňovaným krizím. Nizozemsko v tomto roce dosáhlo na 57 645 dolarů HDP na obyvatele a Belgie na 48 107 dolarů. Ačkoliv jsou patrné jednotlivé etapy růstu, vždy přišla další rána pro dané ekonomiky a růst byl pozastaven. Ta nejčerstvější rána přišla v podobě pandemie COVID-19 a ukazatel HDP na obyvatele opět klesl oproti předchozímu období, z grafu je patrné, že ekonomika Belgie na tuto krizi zareagovala trochu hůře.

Graf 17: Komparace vývoje HDP na obyvatele

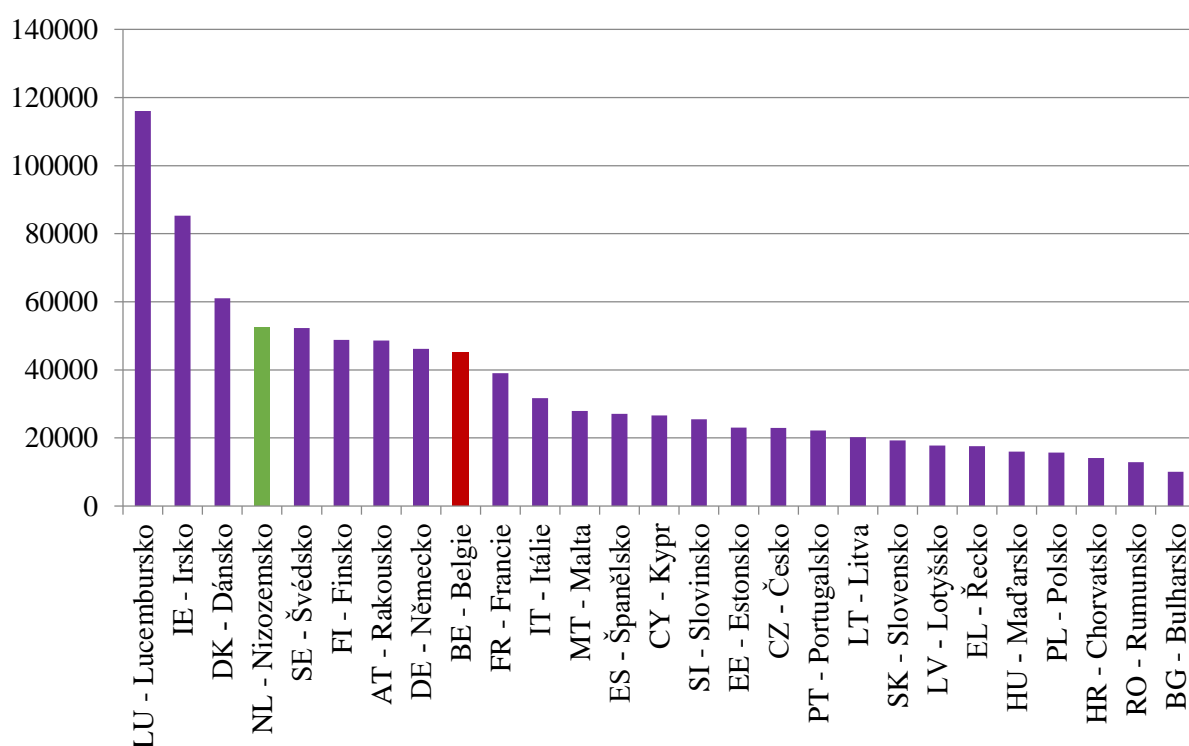

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (dolary)

Další graf nabízí pohled na všechny země Evropské unie a na jejich hodnotu HDP na obyvatele v roce 2020. Belgie v tomto ohledu zaujímá deváté místo a Nizozemsko

dokonce místo čtvrté z celkového počtu 27 států Evropské unie. I z tohoto je patrné, že v rámci Evropy se jedná o silné ekonomiky dle ukazatele HDP. Jinak tomu není ani v globálním porovnání, zde Belgie a především Nizozemsko patří do top třiceti zemí světa, co se týká ukazatele HDP na obyvatele, který bývá často považován za nejdůležitější indikátor výkonosti ekonomiky států. V Evropské unii patří první příčka Lucembursku, což je stát, který je úzce spjat s Nizozemskem i Belgií díky společenství Benelux. Naopak na konci druhého pólu grafu je možné pozorovat ekonomiky Bulharska, Rumunska, nebo Chorvatska.

Graf 18: HDP na obyvatele 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (dolary)

Během roku 2020 byl v prvním čtvrtletí zaznamenán značný pokles v tempu růstu HDP v celé Evropské unii oproti předchozímu čtvrtletí. Během druhého čtvrtletí, kdy naplno vypukla pandemie, byl v zemích EU propad o 11,2% oproti předchozímu čtvrtletí. Třetí čtvrtletí přineslo opět výrazný růst, který byl způsobený rozvolňováním jednotlivých opatření v rámci celé Evropy. Poslední čtvrtletí roku nepřineslo už žádné zlepšení, především kvůli propukající druhé vlně zmiňované pandemie a celkem za rok 2020 byly naměřeny hodnoty HDP na obyvatele, které jsou uvedeny v grafu č. 18.

4.4.2 Inflace

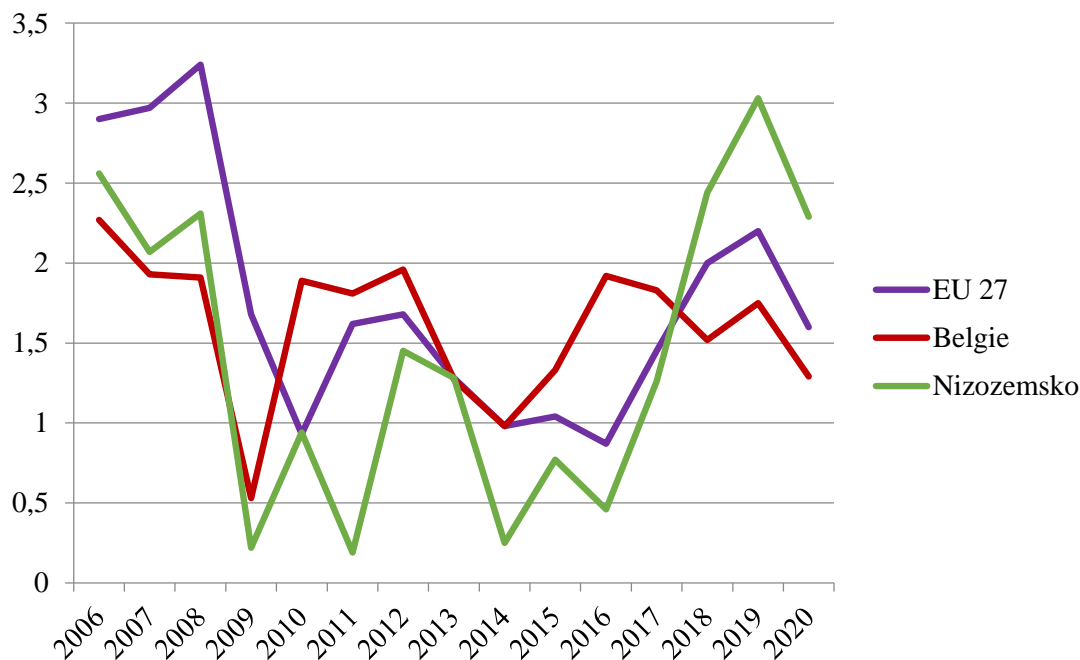
Míra inflace v Belgii dosahuje v průměru za celé období vyšší hodnoty, než tomu bylo za stejné období v Nizozemsku. Nicméně rozdíl je jen nepatrný a jak je možné vidět na grafu 19, Belgie zaznamenala největší hodnotu inflace začátkem sledovaného období, v roce 2006 a to 2,27%. Nizozemsko nejvyšší hodnotu zapsalo v roce 2019, 3,03%, kdy se jedná o jedinou hodnotu přesahující tři procentní hranici v rámci obou zemí. Je opět patrný výrazný pokles v roce 2009, kdy na tento ukazatel měla velký vliv propuknuvší finanční krize. V následném období sedmi let se drží míra inflace na nižších hodnotách v Nizozemsku nežli v Belgii, ačkoli v roce 2013 dosahuje téměř totožné hodnoty. Nicméně u obou zemí je v tomto období patrný dopad obou krizí, které zasáhly Evropskou unii. S Rokem 2017 se pomalu začínají obě země v tomto ukazateli opět vyrovnávat, ovšem následně po zbytek sledovaného období zaznamenává vyšší míru inflace Nizozemsko než Belgie. Pokud se porovná vývoj tohoto ukazatele s průměrem zemí EU, Nizozemsko se po většinu období nachází pod průměrem a vykazuje tak lepší hodnoty. Nad tento průměr se dostává až v posledních třech letech. Naopak Belgie se v průběhu celého sledování s průměrem EU dost prolíná. V prvních čtyřech letech se nachází podobně jako Nizozemsko pod tímto průměrem, nicméně následně až do roku 2017 se dostává do pozice, kdy dosahuje větší míry inflace. V letech 2013 a 2014 se v rámci průměru EU a Belgie jedná o téměř stejnou hodnotu. V roce 2018 už se opět Belgie dostává na pozici, kterou měla na začátku zkoumaného období a to pod průměr EU. Tuto hodnotu si udrží až do roku 2020, kdy s přicházející krizí spojenou s pandemií opět míra inflace ve vybraných zemích klesá.

V rámci Evropské unie patří Belgii i Nizozemsko mezi země s průměrnou hodnotou míry inflace v průběhu roku 2020. Nizozemsko bylo v tomto roce v pořadí s jedenáctou nejvyšší inflací a Belgie dokonce až osmnáctá ze všech zemí Evropské unie.

Jak je tedy patrné, v době ekonomické krize ceny klesají. Spotřebitelská důvěra klesá a spousta domácností se bojí o zaměstnání a šetří. Velké přispění mají i média, která informují o prohlubující se krizi a lidé se tak bojí utrácet. Ovšem firmy mají plné sklady a potřebují své zboží prodat, v důsledku toho své produkty zlevňují. Pokud ani přesto domácnosti nenakupují, může dojít k tzv. deflační spirále. Pokud klesnou ceny, snižují se firmám tržby, následně i zisky a ti musí snižovat náklady a s tím i mzdy, což vede až k propouštění a zvyšuje se nezaměstnanost. Všechno toto je patrné na vývoji jak v Belgii,

tak v Nizozemsku. Nižší míra inflace, naopak rostoucí míra nezaměstnanosti jsou v průběhu jednotlivých krizí jednoznačně patrné.

Graf 19: Komparace vývoje míry inflace

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

Harmonizovaný index spotřebitelských cen

Jedná se o měření inflace spotřebitelských cen v eurozóně. Harmonizovaný je proto, že všechny státy v Evropské unii se řídí stejnou metodikou a jednotlivé výsledky všech zemí jsou tak porovnatelné. Hlavním cílem ECB je poté udržovat cenovou stabilitu, která je definována jako meziroční nárůst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen pro eurozónu 2%. Inflace nižší, ovšem blízko dvou procent je dostatečně nízká na to, aby ekonomika mohla plně využívat výhod cenové stability. Jedná se tedy o závazek ECB vyhnout se trvale příliš vysoké i příliš nízké inflaci.

4.4.3 Míra nezaměstnanosti

Nezaměstnanost v Nizozemsku je celkově menší než nezaměstnanost v Belgii. Začátkem sledování bylo Nizozemsko na mnohem nižší úrovni, než byl například průměr Evropské unie, nebo na jaké hodnotě byla Belgie, která v letech 2007 a 2008 dosahovala stejných hodnot míry nezaměstnanosti jako Evropská unie. Následně se obě země vypořádaly s první krizí relativně drobným nárůstem a jedná se tak o pozvolný nárůst,

oproti tomu nárůst v zemích EU byl mnohem strmější. S krizí se vyrovnala lépe Belgie, ve které je patrné okamžité snížení míry nezaměstnanosti v roce 2011, každopádně opět díky vlivům krize v eurozóně se mírně zvedla a začala se snižovat opět po roce 2015. Nizozemsko zareagovalo trochu jinak. Po první krizi a nárůstu míry nezaměstnanosti se nizozemské vládě nepodařilo dostat nezaměstnanost na stejnou hodnotu, jaká byla před recesí, povedlo se jí jen zbrzdit v roce 2011 růst, který ovšem poté pokračoval až do roku 2014, kdy se nejvíce přiblížila hodnota míry nezaměstnanosti Nizozemska a Belgie. Ovšem i přes toto přiblížení je v Nizozemsku nižší míra nezaměstnanosti nežli v Belgii.

Graf 20: Komparace vývoje míry nezaměstnanosti

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

Z hlediska celého období dvou po sobě jdoucích krizí v Evropě, kopíroval vývoj nizozemské nezaměstnanosti celkový vývoj v zemích Evropské unie. Belgii se naopak podařilo tomuto vlivu více uniknout a výkyvy v hodnotách míry nezaměstnanosti nejsou tak razantní a nenastal tak obrovský růst. Nicméně obě ekonomiky opět zaznamenaly mírný nárůst, u kterého lze ovšem očekávat déle trvající průběh, jehož příčinou je omezení ekonomiky v době pandemie, která ovládla celý svět v roce 2020.

Není překvapením, že míra nezaměstnanosti mužů je v porovnání obou států totožná, s vývojem míry nezaměstnanosti jako celku obou zemí. V každém z roků, který

byl sledován, je míra nezaměstnanosti nižší o několik procent v Nizozemsku. Každopádně při pohledu na ukazatel míry nezaměstnanosti žen v obou zemích se v prvních pár letech jedná o stejné rozdíly, nicméně během let 2013 až 2015 se tyto hodnoty dost podobají a tento fakt poukazuje, že se Belgii s problematikou nezaměstnanosti žen povedlo vypořádat lépe v tomto období. Následně se Nizozemsku podařilo opět tento ukazatel výrazně snížit a rozdíl je opět patrný, což je způsobeno především faktem, že v Nizozemsku pracuje nejvíce lidí v EU pouze na částečný úvazek. I proto se Nizozemsko řadí mezi nejlepší státy v ukazatelích nezaměstnanosti všech skupin v rámci EU.

Evropská strategie zaměstnanosti

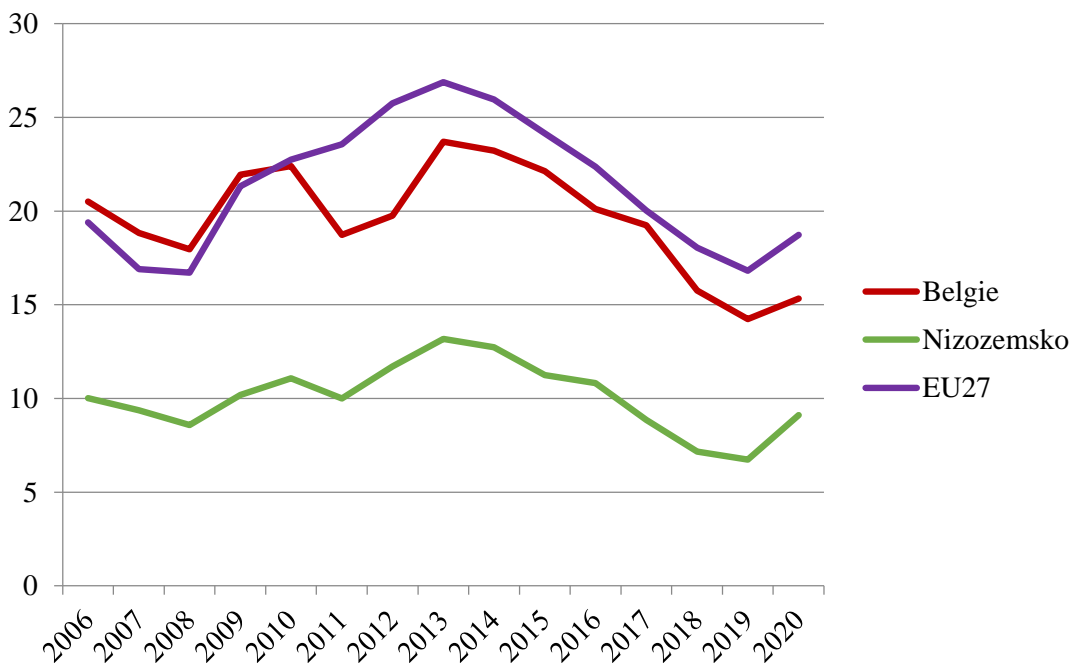
Hlavním cílem této strategie je vytvářet pracovní místa a zvyšovat jejich kvalitu. Počátek má už v roce 1997 a zavázely se k ní členské státy Evropské unie. Od roku 2020 je součástí prorůstové strategie Evropa 2020 a provádí se v rámci evropského semestru. Evropský semestr je roční cyklus užší koordinace politik mezi členskými státy a orgány EU.

V první fázi jsou stanoveny priority a cíle v oblasti zaměstnanosti, které navrhuje komise, a schvalují členské státy. Následuje zpráva o zaměstnanosti, která vychází z hodnocení zaměstnanosti v Evropě a srovnávání klíčových ukazatelů zaměstnanosti. Po předložení národních programů reforem jednotlivých států vydává komise zprávu o jednotlivých státech, v nichž analyzuje hospodářskou politiku každého státu a vydává doporučení pro jednotlivé země.

Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15-24 let

Vysokých čísel dosahuje míra nezaměstnanosti v Belgii u osob do 24 let. Naproti tomu Nizozemsko v tomto směru zaznamenává skoro v celém období téměř poloviční hodnoty. Ovšem jak už bylo zmiňováno, Nizozemsko je stát s největším podílem pracujících na částečný úvazek v rámci EU. Ani skupina obyvatel mezi 15-24 lety není výjimkou a spousta z nich tuto možnost využívá a díky tomu ve státě vzniká nízká nezaměstnanost. Belgie se v tomto ukazateli drží po většinu období jen těsně pod průměrem EU, ovšem v prvních letech sledování byla dokonce nad tímto průměrem. I u této skupiny obyvatel je patrný dopad pandemie, kde v posledním roce míra nezaměstnanosti roste.

Graf 21: Komparace vývoje míry nezaměstnanosti u osob ve věku 15-24 let

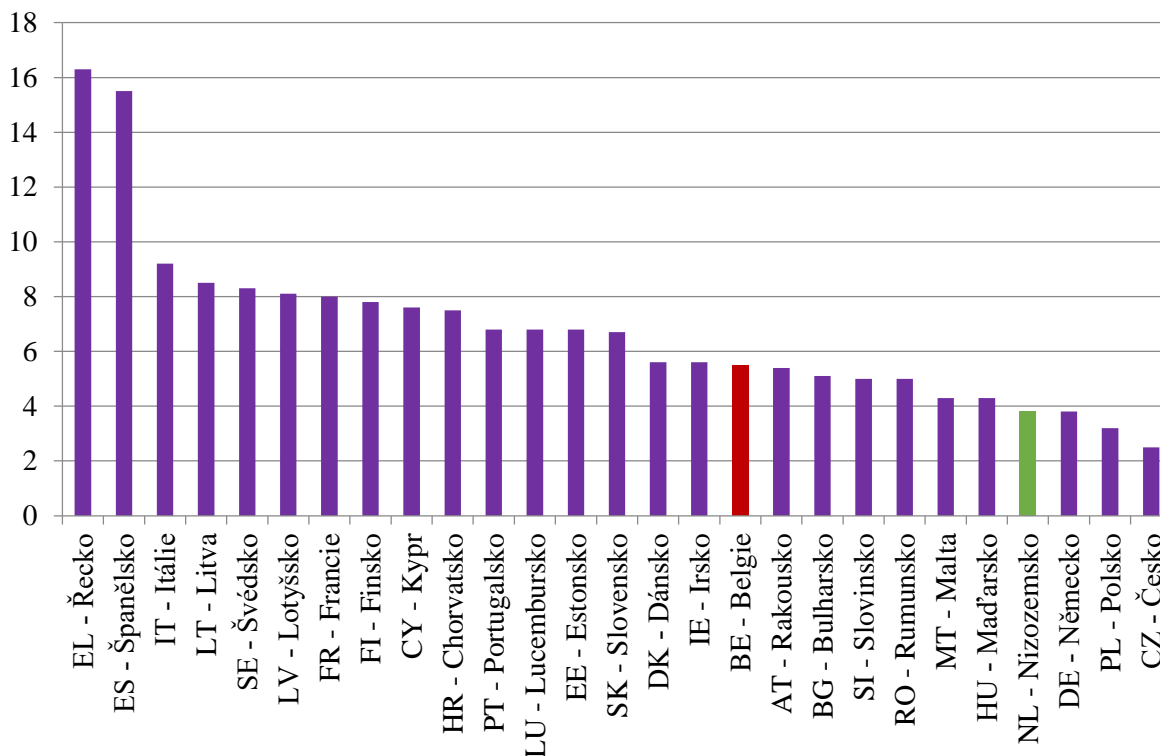
Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí

Je jedním z hlavních evropských finančních zdrojů. Cílem je poskytnout podporu mladým lidem v regionech, kde nezaměstnanost v této věkové skupině přesáhla 25%. Evropská unie tuto iniciativu zahájila v roce 2013 a opírá se o realizaci systémů záruk pro mladé lidi do roku 2023. Soustředí se především na mladé, kteří nejsou zaměstnaní, neúčastní se vzdělávání nebo odborné přípravy. Blízko hranici 25% u této skupiny byla Belgie v letech 2013 a 2014.

V roce 2020 se pyšnilo Nizozemsko čtvrtou nejnižší mírou nezaměstnanosti ze zemí EU. Lepší v tomto ukazateli bylo už jen Česko, Polsko a Německo. Belgie v tomto žebříčku zaujímala jedenáctou příčku a dosahovala podobné míry nezaměstnanosti jako například Rakousko, Irsko nebo Dánsko. Mezi nejhorší stát s v rámci nezaměstnanosti patří Řecko, které zaznamenalo v roce 2020 míru nezaměstnanosti 16,3%. Podobně je na tom také Španělsko, které se potýkalo s mírou nezaměstnanosti v hodnotě 15,5%. I z tohoto je patrné, že potýkání s nezaměstnaností zvládají obě zkoumané ekonomiky vesměs dobře a řadí se mezi ty nejlepší státy EU.

Graf 22: Míra nezaměstnanosti 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (%)

Během prvního čtvrtletí roku 2020 se míra nezaměstnanosti v Evropské unii držela na podobné hodnotě jako v předchozím období. Ovšem během druhého čtvrtletí už tato hodnota vystoupala až na 7% a během třetího čtvrtletí tato hodnota ještě rostla a atakovala až hranici 8% v celé EU. S posledním čtvrtletí přišlo v rámci celé unie k drobnému zlepšení a hodnota opět klesla na hranici 7,5%.

4.4.4 Zahraníční obchod

Jak Belgie, tak především Nizozemsko zaujímá silné postavení v mezinárodním obchodě. Nizozemsko dokonce patří mezi top země světa, co do objemu exportu zboží. V Evropské unii vyvezlo v roce 2020 více jen Německo, které má dokonce až dvojnásobnou hodnotu exportu zboží nežli Nizozemsko. Ani Belgie si v tomto ohledu nevede špatně, export zboží je také důležitým aspektem ekonomiky a v rámci EU ji patří přední příčky co do hodnoty vývozu v posledních letech i v roce 2020.

Pro Nizozemsko i pro Belgii je nejdůležitějším obchodním partnerem Německo, což k jeho geografickému postavení k oběma státům a faktu, že se jedná o jednu z největších vývozních zemí světa, je poměrně jasné. Ovšem, poté jsou pro sebe i tyto dvě

země neméně důležité. Belgie je pro Nizozemsko druhou největší exportní destinací a dlouhá léta byla i na druhé příčce zemí, z nichž Nizozemsko zboží dováželo. Pro Belgii je také důležitým obchodním partnerem Francie, se kterou sousedí, i proto Nizozemsko obsadilo třetí příčku co do hodnoty vyvezeného zboží z Belgie. Mezi tři nejvýznamnější destinace se Nizozemsko pro Belgii řadí i v rámci dovozu zboží, kdy opět vyšších hodnot dosahuje pouze Německo a Francie.

Mezinárodní obchod Evropské unie

Evropská unie má otevřený obchodní režim a rozvíjí tak neustále vztahy s celou řadou obchodních partnerů. I díky tomu patří EU mezi největší hráče na celosvětovém obchodu (například v roce 2019 byla druhým největším vývozcem a dovozcem zboží na světě). Členské státy EU sdílejí jednotný trh, jednotnou vnější hranici a jednotnou politiku vnějšího obchodu v rámci Světové obchodní organizace (WTO), v rámci které jsou dohodnuty a prosazovány pravidla mezinárodního obchodu. EU je v posledních letech předním vývozcem potravin, nápojů, tabáku a také chemických výrobků, naopak nejvíce je EU závislá na dovozu minerálních paliv.

Mezinárodní obchod Evropské unie prošel v roce 2018 velkým schodkem, ovšem od tohoto roku už hodnota vývozu zboží z EU roste rychlejším tempem než hodnota dovozu do EU. Změnila se tak obchodní bilance do kladných hodnot. Nejvyššího přebytku bylo dosaženo v roce 2016 a v roce 2020 obchod klesl podobně jako v jednotlivých státech, které jsou zkoumány v rámci této práce.

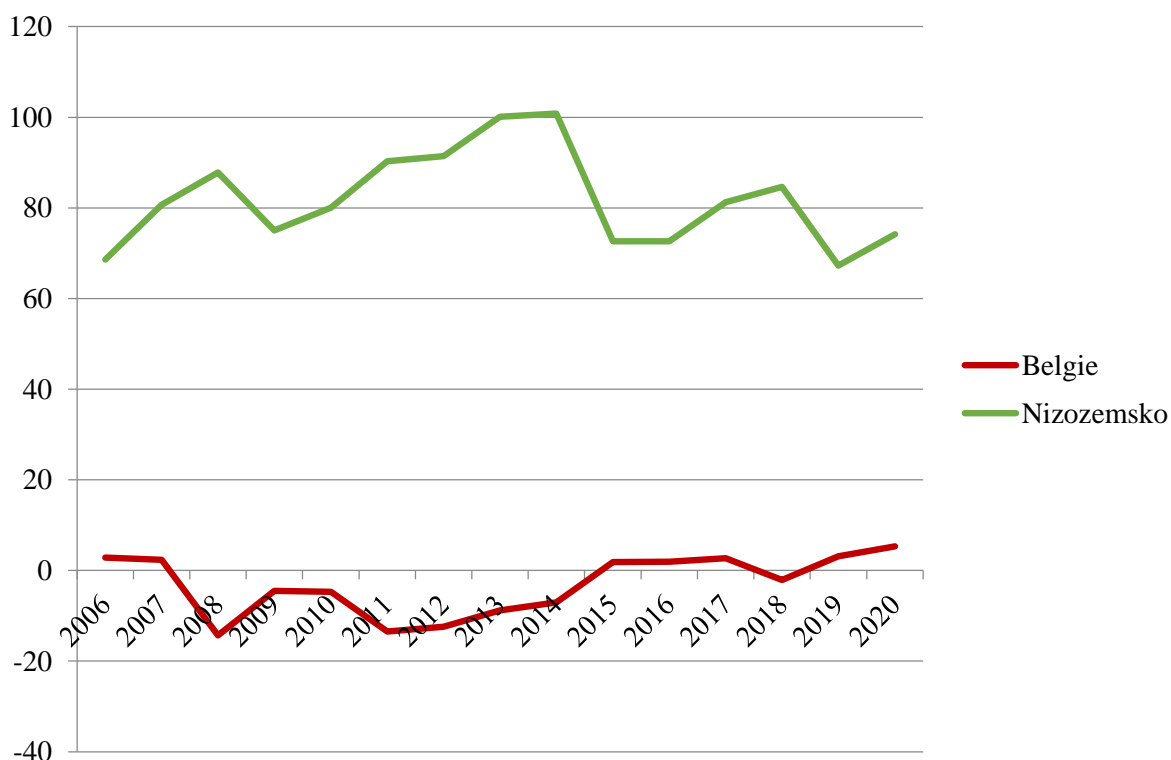
Mezi země s největšími přebytky obchodní bilance se v rámci EU řadí Německo, které je se značným odstupem na prvním místě už několik let. V roce 2020 na druhém místě bylo Irsko, následované Nizozemskem a Itálií. Největší schodek v tomto roce zaznamenala Francie. Ačkoliv je EU silným hráčem na globálním trhu se zbožím, v roce 2020 obchod uvnitř EU (mezi členskými státy EU) zaznamenal 1,5krát vyšší hodnotu, než obchod mimo EU, který probíhá mezi členskými státy EU a třetími zeměmi.

Saldo obchodní bilance

Zatímco Nizozemsko vykazuje výraznou kladnou hodnotu obchodní bilance ve všech patnácti letech, Belgie v osmi ze zmiňovaných patnácti let došla k záporné hodnotě tohoto ukazatele. Nejvyšší hodnota rozdílu mezi dovozem a vývozem zboží nizozemské ekonomiky představuje 100,84 miliard dolarů, kdežto belgická ekonomika se na maximální

hodnotu dostala v roce v roce 2020, kdy obchodní bilance představovala 5,34 miliard dolarů. Rozdíl ve výsledku je tedy mezi oběma zeměmi markantní, a kde u Belgie se pohybuje v jednotkách miliard, u Nizozemska se jedná o desítky miliard, to je možné pozorovat i na grafu č. 23.

Graf 23: Komparace vývoje obchodní bilance

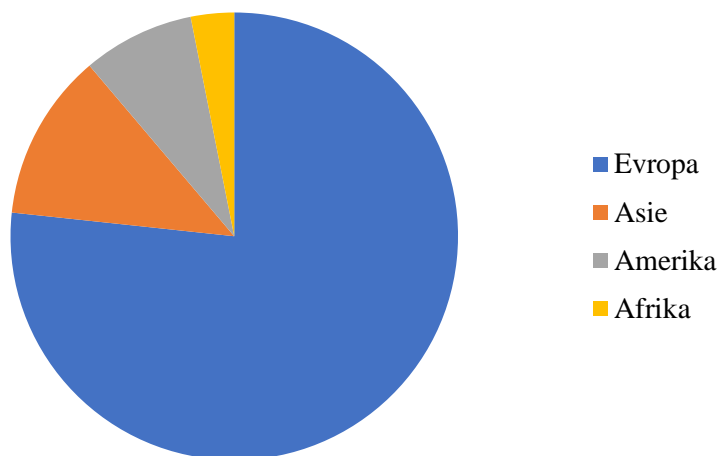

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z worldbank.org, 2021 (miliardy dolarů)

I na vývoji tohoto ukazatele je patrný vliv jednotlivých krizí, jak v Nizozemsku, tak v Belgii je patrný pokles po roce 2008. U Belgie jsou patrné záporné hodnoty v době po Velké recesi i po dluhové krizi v eurozóně, nicméně u Nizozemska je tento dopad patrný až na konci roku 2014, o to je ovšem tento propad výraznější. V posledních letech sledovaného období se tedy i Belgie dostala v rámci tohoto ukazatele do kladných hodnot s rostoucím trendem a potenciálem i nadále růst.

Při pohledu na největší exportní partnery obou zemí, není žádným překvapením, že v roce 2020 nejvíce vyvezeného zboží z obou zemí směřovalo do Evropy. Jak pro Belgii, tak pro Nizozemsko je v tomto ohledu nejvýznamnější partnerem Německo.

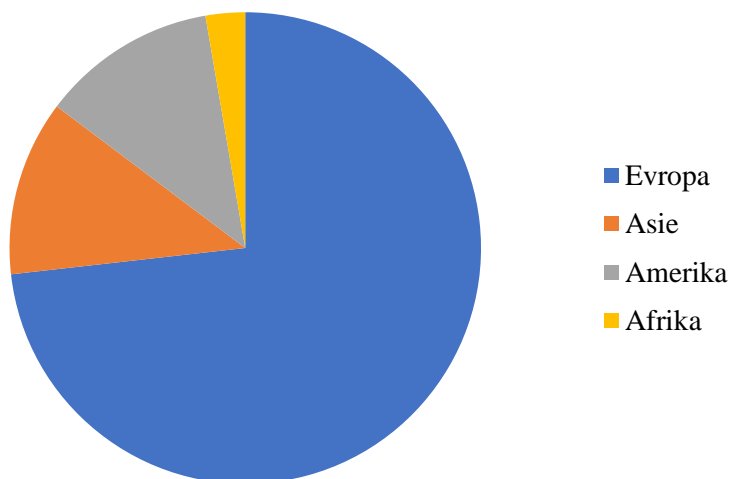
Graf 24: Export Nizozemska dle kontinentů

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z UN Comtrade: International Trade Statistics Database, 2021 (%)

Nizozemsko v roce 2020 vyvezlo do Evropy až 76% veškerého zboží. U Belgie je toto číslo dost podobné, 73%. U Nizozemska je na druhém místě co do podílů na vývozu Asie, do které putovalo 12% veškerého zboží. Na třetím místě byla Amerika s 8% a jen 3,1% bylo vyexportováno do zemí v Africe, nepatrný zbytek náleží Oceánii.

Graf 25: Export Belgie dle kontinentů

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z UN Comtrade: International Trade Statistics Database, 2021 (%)

Belgie zaznamenala stejná procenta u Asie i u Ameriky, je zde tedy patrná větší spolupráce s těmito zeměmi, nežli u Nizozemska. Oba kontinenty představovaly 12%

všeho exportovaného zboží z Belgie. Do Afriky zamířilo jen 2,7% všeho zboží a zbytek zboží následně zamířil do Oceánie. Kromě většího zastoupení Ameriky u Belgie na úkor Evropy se jedná o totožné hodnoty a země jsou tedy orientovány stejným směrem.

Tabulka 3: Nejvýznamnější exportní destinace 2020

<i>Nizozemsko</i>	<i>Hodnota exportu (miliardy dolarů)</i>	<i>Belgie</i>	<i>Hodnota exportu (miliardy dolarů)</i>
<i>Německo</i>	<i>121,79</i>	<i>Německo</i>	<i>49,09</i>
<i>Belgie</i>	<i>56,56</i>	<i>Francie</i>	<i>39,44</i>
<i>Francie</i>	<i>42,51</i>	<i>Nizozemsko</i>	<i>34,5</i>
<i>Velká Británie</i>	<i>40</i>	<i>USA</i>	<i>25,96</i>
<i>USA</i>	<i>27,74</i>	<i>Velká Británie</i>	<i>17,73</i>
<i>Itálie</i>	<i>22,02</i>	<i>Itálie</i>	<i>14,19</i>
<i>Španělsko</i>	<i>16,52</i>	<i>Španělsko</i>	<i>8,33</i>
<i>Polsko</i>	<i>16,26</i>	<i>Čína</i>	<i>7,63</i>
<i>Čína</i>	<i>16,14</i>	<i>Polsko</i>	<i>6,96</i>
<i>Švédsko</i>	<i>10,63</i>	<i>Lucembursko</i>	<i>5,69</i>

Zdroj: vlastní zpracování dle dat z UN Comtrade: International Trade Statistics Database, 2021

Tabulka č. 3 nabízí pohled na deset nejvýznamnějších exportních destinací pro Nizozemsko i pro Belgii. Pro oba státy je v tomto ohledu nejvýznamnějším partnerem Německo, které také s oběma státy sousedí. Ovšem u Nizozemska je hodnota vývozu do Německa téměř dva a půl krát vyšší nežli u Belgie. Mezi tři nejvýznamnější se dostala u obou států také Francie a také oba státy sobě navzájem, přičemž Nizozemsko vyvezlo do Belgie zboží v hodnotě větší o 22,06 miliard, než je tomu z Belgie do Nizozemska. Kromě posledního místa, na kterém se u Nizozemska nachází Švédsko a u Belgie Lucembursko, mají obě země stejné exportní destinace jen s rozdílným objemem vyvezeného zboží.

Podobně jsou na tom země i v rámci importu, kde má u obou zemí silnou pozici Německo a také obě země navzájem. Nicméně u Nizozemska prudce roste dovoz zboží z Číny, která se už dostala na druhé místo v podílu na dovezeném zboží. Dále je velkým dovozcem pro obě země USA. Také Francie je významným dovozcem pro obě země, přičemž pro Belgii trochu významnějším a to především díky společné hranici a tedy vzdálenosti. Čína se v roce 2020 stala pro Belgii až osmým nejvýznamnějším dovozcem co se do podílu na trhu týká. Významné postavení má například také Velká Británie a to pro obě země.

5 Výsledky a diskuse

Vývoj ekonomiky obou zkoumaných států razantně ovlivnilo hned několik krizí. Jednou z nich je dluhová krize v eurozóně, která začala v roce 2009, kde ekonomický pokles začal nejsilněji v Řecku a postupem času se rozšířil do Portugalska, Irska, Itálie a Španělska. Krize ve všech těchto státech měla za následek ohrožení jednotné měny. Důvěra v postižené ekonomiky se rychle snižovala a EU i Mezinárodní měnový fond přijaly řadu provizorních opatření ve snaze zastavit šíření krize, ovšem brzy vyplulo na povrch, že bude zapotřebí větší a organizovanější reakce. Cílem bylo především stabilizovat euro a zachovat solventnost ohrožených států eurozóny. Na jaře roku 2010 byl schválen záchranný balíček pro řeckou ekonomiku a v průběhu následujících dvou let byly shromážděny tyto balíčky i pro Irsko, Portugalsko, Španělsko a Kypr. Tato krize poodhalila nebezpečně nedostatky v regulačních opatřeních, které měla EU nastavena pro řízení sdílené ekonomiky eurozóny. Jednalo se především o nedostatek jakéhokoli vynucovacího mechanismu pro fiskální pravidla, která už byla dříve stanovena v Maastrichtské smlouvě. Řešení přišlo v podobě podpisu a závazku k novému fiskálnímu paktu z roku 2012. Byl vytvořen také Evropský stabilizační mechanismus, který nahradil dočasná záchranná opatření EU koncem roku 2012. Další z návrhů zahrnoval integraci velkého počtu finančních institucí eurozóny do jediné bankovní unie pod dohledem Evropské centrální banky.

Na vznik dluhová krize eurozóny měla přispět také Velká recese, která měla počátek už v roce 2007, kde prvotní příčinou byla americká hypoteční krize. Za spouštěč Velké recese jako takové je považován pád banky Lehman Brothers v roce 2008. Tato krize, která měla počátek v USA, následně přerostla v celosvětovou finanční krizi s dopadem i na Evropskou unii. Snadnému šíření krize do Evropy pomohla především vzájemná propojenost ekonomiky a finančního sektoru Spojených států a Evropy. Tato krize, která se projevila v EU především v letech 2008 a 2009 se následně přehoupala na dluhovou krizi eurozóny. Obě tyto krize a jejich kombinace měla katastrofální důsledky pro hospodářský růst, investice, zaměstnanost a fiskální politiku mnoha členských států. EU použila pro zotavení některé krátkodobé nástroje, ovšem mírné známky zlepšení se projevily až v roce 2014 a až v roce 2017 se ekonomika EU vrátila do stavu, ve kterém byla před vypuknutím první z krizí.

U některých členských států jsou dozvuky krizí stále patrné. Jedná se především o vysoké schodky veřejných financí, nezaměstnanost mladých obyvatel, nebo prohlubující se rozdíly mezi obyvatelstvem.

První krize vedla ke snížení tempa růstu HDP a to až do záporných hodnot, také tato krize odstartovala růst míry nezaměstnanosti a to především v Nizozemsku, kde tento problém přetrvával i během dluhové krize v eurozóně. Obě ekonomiky zaznamenaly po první krizi opět růst ekonomiky, což je patrné na ukazateli tempa růstu HDP, který v 2010 vyšplhal opět do vyšších kladných čísel. Nicméně po tomto krátkém zotavení následovala opět recese, kde opět tempo růstu HDP u Nizozemska zaznamenalo v dvou po sobě jdoucích letech záporný údaj. Belgická ekonomika v tomto ukazateli zaznamenala také značné snížení, nicméně údaje stále zůstaly v hranicích kladných hodnot. Velkým problémem byla především pro Nizozemsko prohlubující se nezaměstnanost, která od propuknutí první krize neustále rostla, až do roku 2014. Ostatně tento rok se stal pro obě ekonomiky jakýmsi bodem zvratu, protože od tohoto roku se ekonomiky obou zemí začaly dostávat z přetrvávajících krizí. Tento fakt je patrný na ukazateli tempa růstu HDP i na snižování míry nezaměstnanosti a to v obou zemích.

Poslední krizí, která se podepsala na vývoji ekonomiky jak v Nizozemsku, tak v Belgii je globální ekonomická krize způsobená pandemií COVID-19. Pandemie způsobená novým typem viru vedla v roce 2020 k bezprecedentnímu hospodářskému poklesu. Přítomnost tohoto nového typu koronaviru byla poprvé zjištěna v Číně v prosinci 2019. Následně v březnu roku 2020 už případy nákazy tímto virem hlásily i členské státy EU. V tomto roce reálný HDP EU klesl více, než tomu bylo například během celosvětové finanční krize. Ovšem EU reagovala na krizi rychle, důrazně a dobře koordinovanou strategií na všech úrovních. Kromě podstatné podpory likvidity pro firmy poskytovala silnou podporu podnikům a pracovníkům. Ihned po ohlášení prvních případů nákazy přišla reakce jak ze strany EU, tak ze strany jednotlivých států Evropské unie. EU uzavřela vnější hranice, aby bylo minimalizováno cestování, následně provedla většina členských států řadu dalších restriktivních opatření, která měla za cíl zmírnění šíření pandemie, ovšem tyto opatření sebou přinesly také spoustu problémů pro ekonomiku a mezinárodní obchod. I přes všechny snahy států i EU jako celku se evropská hospodářství v roce 2020 potýkala s recesí a pandemie koronaviru zasadila evropské ekonomice velkou ránu.

„Recese způsobená COVID-19 je v mnoha ohledech ojedinělá a pravděpodobně bude nejhlubší ve vyspělých ekonomikách od druhé světové války a prvním poklesem

v rozvíjejících se ekonomikách nejméně za posledních šest desetiletí.“ Řekl po první vlně pandemie ředitel a jeden z předních ekonomů světové banky M. Ayhan Kose. Dále zmiňuje, že první vlna zaznamenala nejrychlejší a nejprudší pokles globálního růstu v historii. I na makroekonomických ukazatelích, které jsou předmětem zkoumání v této práci, je patrný tento externí zásah do ekonomik daných států. Jednalo se tedy o další šok pro ekonomiku jak Belgie, tak Nizozemska, který přišel společně se začátkem roku 2020. Opět je patrný velký pokles výkonu, hlavně díky ukazateli tempa růstu HDP, nebo na zadlužení států, především u Belgie zadlužení v tomto roce rapidně vzrostlo, nicméně i ukazatel míry nezaměstnanosti je v tomto roce vyšší nežli v roce předchozím.

Ačkoliv jsou patrné problémy, které jednotlivé krize státům způsobily, v celku obě ekonomiky reagovaly na krize lépe, než některé jiné státy jak Evropské unie, tak Evropy. Jedná se o velice silné ekonomiky a v mnoha makroekonomických ukazatelích jsou tyto státy na předních příčkách v rámci států EU a i na celosvětové úrovni se jedná o stabilní a silné státy.

6 Závěr

Tématem této diplomové práce byla analýza hospodářského vývoje v Nizozemsku a v Belgii, v období patnácti let, přesněji mezi lety 2006 a 2020. Teoretická část se věnovala problematice měření výkonosti ekonomiky, vysvětleny byly pojmy jako makroekonomické subjekty, hospodářský cyklus, hospodářská politika a také byly představeny hlavní makroekonomické ukazatele, které jsou stěžejní pro analytickou část diplomové práce. Vysvětleno je HDP, inflace, míra nezaměstnanosti, nebo platební či obchodní bilance.

Analytická část práce se nejprve věnuje hospodářskému vývoji v Nizozemsku. Nizozemská ekonomika patří v globálním měřítku mezi ty nejvýkonnější a tak není divu, že její vývoj od roku 2006 do roku 2020 přináší vesměs dobré výsledky. Nicméně jsou na vývoji patrné dopady krizí, které zasáhly ať už celý svět, nebo primárně Evropu. První z nich byla Velká recese, která vypukla začátkem sledovaného období v USA a následně i v Evropě a tedy i v Nizozemsku. Měla za následek pokles tempa růstu HDP, a odstartovala růst míry nezaměstnanosti na území Nizozemska. Po krátkém oživení ekonomiky zasáhla Nizozemsko naplno i dluhová krize eurozóny. I zde zaznamenala ekonomika výrazný pokles růstu HDP a i nadále přetrvával problém zvyšující se míry nezaměstnanosti, naopak míra inflace byla na svém minimu. Poté co se Nizozemsko z těchto krizí dostalo, nastal opět ekonomický růst a rozkvět, tempo růstu HDP zaznamenalo vysoké hodnoty a podařilo se snížit míru nezaměstnanosti. Ovšem jen do doby, než vypukla pandemie koronaviru. Pandemie přinesla opět utlumení výkonnosti ekonomiky a jednotlivá restriktivní opatření, která měla zabránit šíření nakažlivého viru, znamenala velké zásahy do výkonnosti celé ekonomiky. Nutno říci, že ačkoliv byla nizozemská ekonomika tolikrát zasažena ve svém novodobém vývoji krizemi, vždy se jí podařilo ekonomiku opět oživit a následky nikdy nebyly tak kolosální jak by se na začátku krizí mohlo zdát.

Stejným problémům čelila ve svém vývoji také Belgie, která podobně jako Nizozemsko reagovala na Velkou recesi snížením tempa růstu HDP a také růstem míry nezaměstnanosti. I Během dluhové krize v eurozóně přišel propad v hodnotách HDP a míry inflace a naopak růst v hodnotách nezaměstnanosti. I zde po krátkém zotavení a vrácení ekonomiky do normálu přišla a udeřila koronavirová krize, která sebou přinesla opět výrazně zhoršení všech makroekonomických ukazatelů a to především v důsledku uzavření hranic, nebo jednotlivých služeb. Problémem Belgie v průběhu sledovaného

období byla vysoká míra nezaměstnanosti mladých osob do 24 let, nicméně v posledních letech se tento ukazatel podařilo snížit na přijatelnější hodnoty. Naopak zajímavý je fakt, kdy Belgie registruje v zemi menší míru nezaměstnanosti u žen, nežli u mužů, ve zbytku zemí EU tomu bývá naopak.

V závěru práce byla vypracována komparace obou států a to jak mezi sebou, tak i v rámci Evropské unie. Co do míry nezaměstnanosti se obě země řadí do lepší poloviny států EU jak v roce 2020 tak za celé sledované období. To samé je možné říci i o ukazateli HDP na obyvatele. Nicméně je patrné, že nizozemská ekonomika je o cosi silnější, což je možné vidět na tom, že se v jednotlivých ukazatelích řadí na top příčky EU. Zajímavý je také vývoj státního dluhu, který má Nizozemsko oproti Belgii výrazně lepší, ovšem s problémem výše státního dluhu se Belgie potýká téměř po celé sledované období. V neposlední řadě se obě země mohou chlubit silným a vyspělým mezinárodním obchodem a to ať už v rámci Evropské unie nebo mimo ní. Jenom v roce 2020 mířilo z Nizozemska do ostatních zemí zboží v hodnotě 530 miliard dolarů a z Belgie v hodnotě 296,01 miliard dolarů. I v této oblasti působí Nizozemsko silněji a především v tomto ukazateli se řadí mezi největší vývozce na celém světě.

Výhled do následujícího vývoje ekonomik jak v Nizozemsku, tak v Belgii je velice nejistý a to především kvůli stále přítomnému viru COVID-19. Během roku 2020 a následně i v roce 2021 prodělaly státy Evropské unie již několik vln pandemie a střídali se tak období se spoustou restriktivních opatření a období rozvolňování těchto opatření a život se tak v jednotlivých zemích aspoň na pár měsíců vždy vrátil do stavu před pandemií. Velký příslib očekávají členské státy od očkování proti samotnému viru. Vysoká proočkovanost v zemi podle nich pomůže snížit šíření nemoci a také zmírnit průběh případné nemoci. V tomto vidí spoustu lídrů svých zemí cestu, jak se z problému pandemie koronaviru vymanit a vrátit život do normálu a s tím opět oživit a nastartovat růst ekonomiky. Vše se tedy bude odvíjet od vývoje nemoci v celém světě, a od toho, jak jednotlivé státy s dalšími lety budou na problém s názvem COVID-19 nahlížet. Ačkoliv je pravda, že z prvotního propadu ekonomik, který nastal v roce 2020, se země vzpamatovaly a následně opět hospodaření jak v Nizozemsku, tak v Belgii rostlo. V Nizozemsku už v průběhu druhého čtvrtletí roku 2021 nastal výrazný nárůst, který nastal převážně díky domácím výdajům na mezinárodní obchod a také díky podpoře od států v podobě balíčků a investic. Naopak oživení spotřeby domácností je i nadále jen pozvolné i

kvůli často zavřeným obchodům a restauračním zařízením. Podobně je na tom i Belgie, ve které se ekonomika v první polovině roku 2021 také oživila a očekává se i nadále růst, ovšem s ohledem na další vývoj okolo pandemie koronaviru a zda nepřinese další silnější mutace.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Tištěné dokumenty

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-492-3.

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Roman SVOBODA. *Mikroekonomie: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-453-4.

FIALOVÁ, Helena. *Malý ekonomický výkladový slovník*. 8., upr. vyd. Praha: A plus, 2007. ISBN 978-80-903804-0-0.

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3258-9.

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-891-1.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901424-9-4.

SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. Přeložil Michal MEJSTRÍK, ilustroval Martina PROCHÁZKOVÁ, ilustrovala Blanka DVOŘÁKOVÁ. Praha: Svoboda, 1991. ISBN 80-205-0192-4.

SOJKA, Milan a Bronislav KONEČNÝ. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. Praha: Libri, 1996. ISBN 80-85983-05-2.

SOUKUP, Alexandr. *Mezinárodní ekonomie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-392-6.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. *Nezaměstnanost. 2.*, přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4282-3.

7.2 Elektronické dokumenty

BERG, A. Dutch Trade in Facts and Figures. *CBS* [online]. Haag: CBS, 2020 [cit. 2021-12-19]. Dostupné z: <https://longreads.cbs.nl/dutch-trade-in-facts-and-figures-2020/>

CBS: Statistics Netherlands [online]. Haag: CBS, 2021 [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/en-gb>

Eurostat: Database [online]. Lucemburk: EU, 2021 [cit. 2021-09-12]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/>

European Central Bank [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>

European Central Bank: Measuring Inflation - The harmonised Index [online]. Frankfurt nad Mohanem: ECB, 2021 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/stats/macroeconomic_and_sectoral/hicp/html/index.en.html

Evropská Unie [online]. Brusel: EU, 2021 [cit. 2021-10-07]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/index_cs

Evropská unie, Belgie. *European Union* [online]. Brusel: EU, 2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/belgium_cs

Evropská unie, Cíle a hodnoty. *European Union* [online]. Brusel: EU, 2021 [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_cs

Evropská unie, Fakta a čísla o hospodářství Evropské unie. *European Union* [online]. Brusel: EU, 2021 [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/economy_cs

Evropská unie, Historie EU. *European Union* [online]. Brusel: EU, 2021 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_cs

Evropská unie, Nizozemsko. *European Union* [online]. Brusel: EU, 2021 [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/netherlands_cs

Evropská unie, Země používající euro. *European Union* [online]. Brusel: EU, 2021 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_cs

GABEL J., Matthew. *BRITANNICA: The Euro-Zone Debt Crisis* [online]. Chicago: Britannica, 2020 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/European-Union/The-euro-zone-debt-crisis>

National Bank of Belgium [online]. Brusel: NBB, 2021 [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.nbb.be/en>

OECD: The Netherlands Use The Recovery From COVID-19 [online]. Paříž: OECD, 2021 [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/newsroom/the-netherlands-use-the-recovery-from-covid-19-to-address-long-term-challenges.htm>

RAZO, Carlos. *UNCTAD: Evolution of world's 25 top trading nations* [online]. Ženeva: UNCTAD, 2021 [cit. 2021-11-25]. Dostupné z: <https://unctad.org/topic/trade-analysis/chart-10-may-2021>

STATBEL: The Belgium statistical office [online]. Brusel: STATBEL, 2021 [cit. 2021-09-14]. Dostupné z: <https://statbel.fgov.be/en>

UN Comtrade: International Trade Statistics Database [online]. New York: OSN, 2021 [cit. 2021-12-20]. Dostupné z: <https://comtrade.un.org/>

UNESCO [online]. Paříž: UNESCO, 2021 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/>

UNESCO, Belgium. *UNESCO* [online]. Paříž: UNESCO, 2021 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/countries/belgium>

UNESCO, Netherlands. *UNESCO* [online]. Paříž: UNESCO, 2021 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/countries/netherlands>

THE WORLD BANK: World Bank Open Data [online]. Washington D.C.: OSN, 2021 [cit. 2021-09-06]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/>

UNCTAD [online]. Ženeva: UNCTAD, 2021 [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://unctad.org/>

VERWEY, Maarten a Allen MONKS. *VOXEU: The EU Economy After COVID-19* [online]. Londýn: VOXEU, 2021 [cit. 2021-12-07]. Dostupné z: <https://voxeu.org/article/eu-economy-after-covid-19-implications-economic-governance>

ZENKNER, Petr. *Euroskop: Belgie* [online]. Praha: Euroskop, 2021 [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/clenske-staty/belgie/>

ZENKNER, Petr. *Euroskop: Nizozemsko* [online]. Praha: Euroskop, 2021 [cit. 2021-10-24]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/clenske-staty/nizozemsko/>